

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ DERS
KİTAPLARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDURRAHMAN ALBAY

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Salih Kürşad DOLUNAY

BOLU, NİSAN-2023

KABUL VE ONAY SAYFASI

Abdurrahman ALBAY tarafından hazırlanan “**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy çokluğuyla kabul edilmiştir. 27/04/2023

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Doç. Dr. Salih Kürşad DOLUNAY
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Halit KARATAY
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL
Başkent Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin 20/05/2023 tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 21 olarak tespit edilmiştir.

.....
ABDURRAHMAN ALBAY

ÖZET

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDURRAHMAN ALBAY

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. SALİH KÜRŞAD DOLUNAY)

BOLU, NİSAN- 2023

XII + 109

Bu araştırmanın amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmalar kapsamında 2013-2022 yılları arasında yazılan 15 tez incelemeye dâhil edilmiştir. Araştırmada lisansüstü tezlerin incelenmesine yönelik bir Doküman İnceleme Anahtarı geliştirilmiş ve içerik analizine dayalı olarak incelemeler yapılmıştır. Bunlar; genel özellikler, yıl, üniversite, enstitü, anahtar kelimeler, konu, amaç, yöntem, çalışma grubu, veri toplama, yöntem, veri toplama araçları, veri analizi, bulgular, sonuçlar, ders kitapları, dil seviyeleri, katılımcı sayısı, katılımcı türü ve önerilerdir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamındaki incelenen çalışmalarda yer alan katılımcılardan 672'sinin öğretici, 1296'sının öğrenci olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında incelenen araştırmalarda veri toplama araçlarından en fazla görüşme formu ve anket formu kullanıldığı, çalışmaların konularına göre en fazla dil bilgisi ve söz varlığı konuları olduğu, dil becerileri düzleminde incelenen çalışmaların ise en fazla konuşma, en az okuma becerisi üzerine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ders kitaplarından üzerine en fazla çalışma yapılan ders kitabının Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti olduğu ve en fazla çalışma yapılan dil seviyelerinin A1 ve A2 seviyeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, ders kitapları, lisansüstü tezler

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON TEXTBOOKS USED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

MA THESIS

ABDURRAHMAN ALBAY

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION

TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

(SUPERVISOR: ASSOC. PROF. SALİH KÜRŞAD DOLUNAY)

BOLU, APRIL 2023

XII + 109

The purpose of this research is to examine the postgraduate theses written about the textbooks used in teaching Turkish as a foreign language. Within the scope of the studies conducted with the qualitative research method, 15 theses written between 2013-2022 were included in the study. A Document Review Key was developed for the examination of postgraduate theses in the research, and examinations were made based on content analysis. These are; general characteristics, year, university, institute, keywords, subject, purpose, method, study group, data collection method, data collection tools, data analysis, findings, results, textbooks, language levels, number of participants, participant types, and recommendations. Content analysis, which is one of the qualitative research methods, was used in this research. As a result of the studies examined within the scope of teaching Turkish as a foreign language, it was found that 672 of the participants were teachers and 1296 were students. In the research examined in this study, it was found that the interview and survey forms were the most commonly used data collection tools, the most frequently studied topics were grammar and vocabulary, and in terms of language skills, speaking was the most frequently studied skill and reading was the least frequently studied. In addition, it was found that the most studied textbook was the "Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti" and the most studied language levels were A1 and A2.

KEY WORDS: Teaching Turkish as a foreign language, textbooks, graduate thesis

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
TABLO LİSTESİ	xi
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xii
TEŞEKKÜR....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	5
1.3 Araştırma Problemleri	5
1.3.1 Alt Problemleri	5
1.4 Araştırmanın Önemi	6
1.5 Sayıtlılar.....	6
1.6 Kapsam ve Sınırlılıklar	6
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1 Türkçe Öğretimi Ders Kitabı	7
2.1.1 Ders Kitabı ve Önemi	7
2.2 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	8
2.2.1 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ders Kitapları	11
2.2.2 Yurtiçinde ve Yurtdışında Günümüze Kadar Okutulan Ders Kitapları.....	13
2.2.3 Çalışma Kitapları.....	29
2.2.4 Yardımcı Kitaplar ve Alıştırma Kitapları.....	29
2.2.5 Etkileşimli Kitaplar (Z Kitaplar)	30
2.2.6 Öğretmen Kılavuz Kitapları	31
2.2.7 Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Unsurlar ve Ders Kitaplarının	
İçerik Özellikleri	32
2.2.7.1 Bilimsel Açıdan.....	32
2.2.7.2 Sosyolojik Açıdan	32
2.2.7.3 Eğitsel Açıdan	32
2.2.7.3.1 Öğrenme Kuramlarına Uygunluk	32
2.2.7.3.2 Öğrenme İlkelerine Uygunluk Açısından Ders Kitapları	32
2.2.7.3.3 Eğitim ve Öğretim Programlarına Uygunluk.....	34
2.2.7.3.4 Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri	34

2.2.7.3.5 Ders Kitaplarında Görsel Tasarım Özellikleri	35
2.3 Ders Kitaplarında Dört Temel Dil Becerisi	35
2.3.1 Okuma Becerisi	35
2.3.2 Yazma Becerisi	36
2.3.3 Konuşma Becerisi	37
2.3.4 Dinleme Becerisi	38
3. YÖNTEM.....	41
3.1 Araştırma Modeli	41
3.2 İncelenen Eserler	42
3.3 Veri Toplama Araçları	45
3.4 Verilerin Toplanması	46
3.5 Verilerin Analizi	47
4. BULGULAR.....	48
4.1 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin; Yayın Yılı, Yayın Türü, Üniversite ve Enstitüye İlişkin Bulgular	48
4.2 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Yöntem, Modeli, Örnekleme, Veri Toplama Aracı, Analiz Yöntemi'ne İlişkin Bulgular	50
4.3 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Amaç ve Konularına İlişkin Bulgular	54
4.4 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Sonuçlarına İlişkin Bulgular	57
4.5 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Önerilerine İlişkin Bulgular	64
4.6 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Dört Temel Dil Becerisine İlişkin Bulgular	70
4.7 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Ders Kitaplarına ve Dil Bilgisine İlişkin Bulgular	73
4.8 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Görsel Unsurlara İlişkin Bulgular	81
4.9 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Anahtar Kelimelerine İlişkin Bulgular	86
5. TARTIŞMA	89
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	95
6.1 Sonuçlar	95
6.1.1 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin; Yayın Yılı, Yayın Türü, Üniversite ve Enstitü İlişkin Sonuçları	95
6.1.2 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Yöntem, Modeli, Örnekleme, Veri Toplama Aracı, Analiz Yöntemine İlişkin Sonuçları	95
6.1.3 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Amaç ve Konularına İlişkin Sonuçlar	96
6.1.4 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Sonuçlarına İlişkin Sonuçlar	97
6.1.5 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Önerilerine İlişkin Sonuçlar	97

6.1.6 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Dört Temel Dil Becerisine, Ders Kitaplarına ve Dil Bilgisine İlişkin Sonuçlar	98
6.1.7 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Görsel Unsurlarına İlişkin Sonuçlar.....	100
6.1.8 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Kelime Sıklığına ve Anahtar Kelimelerine İlişkin Sonuçlar	101
6.2 Öneriler	102
7. KAYNAKLAR.....	105

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Geleneksel Kitaplar, E-Kitaplar ve Etkileşimli E-Kitapların Kullanıcı İle Etkileşim Düzeyi.....	30
Şekil 4.1. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımı	48
Şekil 4.2. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı	49
Şekil 4.3. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı .	49
Şekil 4.4. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Tez Türlerine Göre Dağılımı	50
Şekil 4.5. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı	51
Şekil 4.6. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Örneklem Gruplarına Göre Dağılımı.....	51
Şekil 4.7. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Katılımcı Sayına Göre Dağılımı	52
Şekil 4.8. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı.....	53
Şekil 4.9. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Veri Analizlerine Göre Dağılımı	54
Şekil 4.10. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Dil Seviyelerine Göre Dağılımı	70
Şekil 4.11. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Ders Kitaplarına Göre Dağılımı	71

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Tez inceleme anahtarı	45
Tablo 4.1. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin amaçlarına ilişkin bulgular	54
Tablo 4.2. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin konularına ilişkin bulgular	56
Tablo 4.3. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin sonuçlarına ilişkin bulgular	57
Tablo 4.4. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin önerilerine ilişkin bulgular	64
Tablo 4.5. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin dil becerilerine ilişkin bulgular	71
Tablo 4.6. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin ders kitaplarına ve dil bilgisine ilişkin bulgular.....	73
Tablo 4.7. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin görsel materyallere ilişkin bulgular.....	81
Tablo 4.8. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin anahtar kelimelerine ilişkin bulgular.....	86

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

ADGD	: Avrupa Dil Gelişim Dosyası
Akt	: Aktaran
AODÇ	: Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Metni
Ark	: Arkadaşları
Bkz	: Bakınız
CEFR	: Common European Framework of Reference for Languages
Çev	: Çeviri
DK	: Ders Kitabı
Ed	: Editör
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MV	: Maarif Vakfı
OBM	: Avrupa Konseyi Diller için Ortak Başvuru Metni
s	: Sayfa
T	: Tez
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÖMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
TÖS	: Türkçe Öğretim Seti
TYDOÖ	: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi
vd	: Ve diğerleri
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgisiyle, davranışıyla, yaklaşımıyla, tecrübesiyle ve motive edici konuşmalarıyla önemli katkıları olan değerli tez danışmanım Doç. Dr. Salih Kürşad DOLUNAY hocama en kalbi duygularıyla teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca Bolu Abant Baysal Üniversitesi Türkçe Bölümü öğretim üyesi hocalarıma yüksek lisans eğitimim boyuncaengin bilgileriyle katkı sağlayan, örnek olan bölüm araştırma görevlilerinden Arş. Gör. Dr. Seda KAYA hocama teşekkür ediyorum. Prof. Dr. Halit KARATAY ve Doç. Dr. Başak Ümit BOZKURT hocalarıma her zaman sabırla sorularıma cevap verdiği ve yol gösterdiği için en içten dileklerimle teşekkür ederim. Kıymetli hocam Prof. Dr. Deniz MELANLIOĞLU hocama alan çalışmalarında yol gösterdiği için teşekkürü borç bilirim.

Ankara Üniversitesi Kadıköy TÖMER ve Ankara Üniversitesi Kızılay TÖMER öğretim elemanları ve alanla ilgili fikirlerini ve deneyimlerini paylaşan mesai arkadaşlarıma, İstanbul Okan Üniversitesi Türk Dili Bölümü Başkanı Doç. Dr. Halide Gamze İNCEYAKAR ve mesai arkadaşlarıma motive edici konuşmaları için en içten dileklerimle teşekkürler sunuyorum.

Her zaman yardımlarıyla, fikirleriyle beni yüreklendiren ve davranışlarıyla örnek olan kıymetli Doç. Dr. Ayfer SAYIN hocama en içten dileklerimle teşekkür ederim.

Beni yetiştiren bu günlere getiren ve yüksek lisans tezimi yazdığım süreçte maddi, manevi desteklerini esirgemeyen kıymetli aileme en içten dileklerimle teşekkürlerimi sunuyorum.

Abdurrahman ALBAY

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, yöntemi, alt problemleri, önemi, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Dil, insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kurallarının yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir (Korkmaz, 2017, s. 112). İnsanlar geçmişten günümüze kadar iletişim kurabilmek için farklı yöntemler denemişler ve zaman içinde dil denilen iletişim yöntemini geliştirmişlerdir. Dil; bir yandan bireyler ve toplumlar arasında iletişimi sağlarken ses olmasının ötesinde içinde barındırdığı yaşanmışlıkla beraber kendi içinde anlamlar oluştururken bir yandan da kültürün taşıyıcısı olma özelliği kazanmıştır. İnsan ve toplum hayatının şekillenmesinde önemli bir yeri olan dil; farklı toplumlarla iletişimini sağlaması için de en önemli araçlardan biri olmuştur. Bu nedenle de bireyler doğup büyüdüğü çevrelerinde edindikleri ana dillerinin yanı sıra yabancı dil öğrenimi gerçekleştirmektedirler.

En az bir yabancı dil öğrenen bireyler Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Metni'nde şu şekilde tanımlanmıştır: *“Dil edinim ve öğretim süreçlerine odaklananlar kuşkusuz dili öğrenenlerdir. Onlar, yeterlikleri ve stratejileri geliştiren (bunu daha önce gerçekleştirmemişlerse) bildirişimsel olaylara etkin katılım için gereken görevleri, etkinlikleri ve süreçleri gerçekleştirmek zorunda olan kişilerdir.”* (Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Metni [AODÇ], 2013, s. 143). Bireylerin yabancı dil öğrenmeleri, onların dünyaya bakış açılarını değiştirmekte, farklı kültürleri tanımasına ve yaratıcı fikirler üretmesine olanak sağlamaktadır. Bu faydalarının yanı sıra kişilerin ana dili dışında herhangi bir dili öğrenmek istemelerinin altında yatan nedenlerin incelenmesi önemlidir. Bireylerin dil öğrenme nedenleri arasında meslekî gelişimleri için öğrenmenin, o ülkede üniversite okumak istemelerinin, evlilik birliği kurmalarının, kültürü tanıma isteklerinin ön plana çıkışı görülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi son yıllarda Türkiye'nin jeopolitik konumu gereği dünyada meydana gelen hızlı değişimler sonucunda önem kazanmıştır. Ayrıca dünyada Türkçeye yönelik bir ilgi artışı mevcuttur. Bu ilgi

artışı, Türkiye’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan çalışmaları da hızlandırmıştır. Türkiye’de 1950 yılından sonra üniversiteler bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ciddi biçimde ele alınmaya başlanmıştır. Türk dünyası öğrenci projesi kapsamında 1991 yılından itibaren gençler; lise ve üniversitelerde okumak, yüksek lisans ve doktora yapmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından ülkemize getirilmektedir (Köse ve Özsoy, 2020). Bu projenin amaçlarından biri; bağımsızlığını yeni kazanmış Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarındaki gençlere Türkiye Türkçesini öğretmek, Türk kültürü ve eğitim sistemini tanıtmaktır (Köse ve Özsoy, 2020).

Yapılan projelerin genişlemesi ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sistemli hâle gelmesiyle de bu amaç için kurumlar oluşturulmuştur. Türkiye’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) 1984 yılında kurulmuş ve eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Ülkemizde üniversitelerin TÖMER’lerinden başka bu alanda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) faaliyet yürüten kurumlardır (Köse ve Özsoy, 2020).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kamu diplomasisini bir ülkenin başka topraklarda hedeflerini, güncel politikalarını, duygu düşüncelerini anlatması olarak ifade edebiliriz. Bu bağlamda bir ülkenin kendi dilini, kültürünü, eğitim politikalarını başka uluslara anlatması sayesinde kamu diplomasisi yapılan ülkelerde ve kıtalarda iletişimin devamlılığının sağlanması açısından önem arz etmektedir. Türkiye’nin 2021 yılı itibariyle Afrika kıtasında 43 büyükelçiliği bulunmaktadır (Eren, 2022, s. 134). Bu gibi kamu faaliyetleri Türkçenin başka ülkelerde ve kıtalarda öğretilmesine olanak sağlamıştır. Bu ülkelerde yüksek lisans ve doktora eğitimi alan öğrenciler ülkelere döndüklerinde ülkelere katkı sağlamaktadırlar. Kültürel diplomasi açısından yurt dışında Maarif Vakfı (MV), YTB, TÖMER’lerinde ve yurt içinde PIKTES, SEQUA gibi projelerde Türkçe yabancı dil olarak öğretilmektedir. Ayrıca YTB her yıl binlerce öğrenciye ülkemizde akademik eğitimlerini yapabilmeleri için burs vermektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin niteliğini artırmak için bu eğitimlerin nerede verildiğinin yanı sıra hangi amaçlarla da verildiği önemlidir. Üniversitelerin TÖMER’lerinde yabancı öğrencilerin genel olarak lisans ve lisansüstü eğitime devam etmek için Türkçe öğrendikleri belirlenmiş olsa da

akademik nedenlerin yanı sıra başkalarıyla iletişim kurma ihtiyacı, bireysel ilgi ve ihtiyaçlar, eğitim görme, iş imkânı ve ticari amaçlar (İpek, 2016), turistik nedenler, Türkî Cumhuriyetlerle akrabalık bağları, tarihî bağlar, siyasî nedenler, evlilik ve dinî bağlar nedeniyle de Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler olduğu bilinmektedir. Öyleyse, Türkçe öğrenme nedenleri çeşitlilik gösterdikçe Türkçe öğrenen yabancı kişi sayısı artış göstermektedir denilebilir. Bu noktada verilen öğretimin niteliği ve standartları önemlidir. AOÇD’de (2013) de çok dilliliğin önemli olduğuna dikkat çekilerek dil öğretiminde standartlar oluşturulması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu araştırmada dil öğretiminin standartlarını ve etkililiğini belirleyen unsurlardan biri olan ders kitaplarına odaklanılmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmalarına bakıldığında zaman çalışmaların çoğunun ders kitapları, dil düzeyleri, dil becerileri, kelime öğretimi, sıklık çalışmaları, kitap karşılaştırmaları, alan için yazılmış dil programları, kültürel çalışmalar, ölçme-değerlendirme ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler üzerine olduğu belirlenmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders veren kurum ve kuruluşların geliştirdiği programlar çerçevesinde ders materyali olarak hazırlanan ders kitaplarının alanda en çok önem verilen ve kullanılan materyaller olduğu söylenebilir (Candaş-Karababa, 2009). Ders kitapları eğitim-öğretim süresi boyunca dil öğrenicisine eşlik etmektedir. Bu bağlamda dil öğrenenler dil becerilerini, dil yapılarını, dilin kültürünü öğrenmede en çok ders kitapları kullanmakta ve bu ders kitapları öğrenim süresince öğreniciye kaynaklık etmektedir. Ders kitapları “tamamlayıcı öğretim materyalleri” olmanın yanında temel eğitim sürecinde sadece öğrencilerin değil, yetişkinlerin de öğrenme yaşantılarına kaynaklık etmektedir (Çalık, 2001). Derslerde kullanılan ders kitapları ve kelime öğretimi alanında yapılan araştırmalarda dil düzeylerine göre kelime sıklığı ve sözvarlığının belirlenmesi önemli olup (Göçen, 2016) türlü etkinlikler ve materyallerle kelime öğretimi (Boylu ve Çal-Işık, 2018) yapıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmalardan ders materyallerinin nasıl olması gerektiğine dair bilgilere ulaşılabilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında dört temel dil becerisi bulunmaktadır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri ve dil bilgisi konuları ders kitaplarında şekillendirilmiştir. Dil öğretiminde işlevsel yaklaşımı benimseyen kitaplarda, dil yapılarının şekline değil dil yapılarının üstlenmiş oldukları işlevlere odaklanılmaktadır. Dolunay’a (2010)

göre dil bilgisi dil öğretiminde amaç değil, dil becerilerinin geliştirilmesinde bir araçtır bu yüzden dil bilgisi konularının işlevsel olarak öğretimi yapılmalıdır. Ders kitaplarında düzeylere göre öğretilmesi gereken dilbilgisi konularının belirlenmesi eğitim-öğretim sürecinin etkili ve verimli olmasını sağlayacaktır (Kaya ve Dolunay, 2020). Bu bağlamda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarını dil bilgisinin, okuma, dinleme, konuşma ve yazma dil becerilerinin bir bütün olarak öğrenciye öğretilmesi amacıyla hazırlanmış ders materyalleri olarak tanımlamak mümkündür.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları ve öğretim materyallerinin nasıl olması ve bunları hazırlarken hangi noktalara dikkat edilmesi gerektiği birçok bilimsel çalışmaya konu olmuş; geliştirme, inceleme ve standartlaştırma gibi evrensel bir yöntem geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada belirtilen nedenler doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarına yönelik gerçekleştirilen lisansüstü tezler incelenerek inceleme sonuçları geniş bir çerçevede ele alınmaya çalışılmıştır. Alanyazında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konulu yapılan tezlerin incelendiği çalışmalarda yüksek lisans tez girişlerinin sözbilimsel yapı özelliklerinin, yöntemlerinin (örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları ve verilerin analizi), dil becerilerinin, anahtar kelimelerin, kaynakçalarının ve konularının incelendiği (Büyükkız, 2014; Ergül vd., 2019; Emek, 2020; Erkan-Bilen, 2020; Kahrıman vd., 2013; Küçük ve Kaya, 2018; Turhan-Tuna ve Özer, 2020; Teke, 2020; Türkben, 2018) belirlenmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada 2013-2022 yılları arasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan ders kitapları üzerine yazılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde bulunan 2013-2022 yılları arasında hazırlanan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ilgili lisansüstü tezler taranmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda alt problem cümlelerine cevap aranmıştır.

1.3 Araştırma Problemleri

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin konuları ve özellikleri nelerdir?

1.3.1 Alt Problemleri

Bu araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin yayım yılı, yayım türü, üniversite ve enstitü göre dağılımı nasıldır?
2. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin modeli, örnekleme, veri toplama aracı, analiz yöntemine göre dağılımı nasıldır?
3. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin amaç ve konuları nelerdir?
4. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin sonuçları nelerdir?
5. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin önerileri nelerdir?
6. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin dört temel dil becerisine göre dağılımı nasıldır?
7. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerde ders kitaplarına ve dil bilgisine ilişkin bulgular nelerdir?
8. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin ders kitaplarındaki görsel materyal kullanımına ilişkin bulguları nelerdir?
9. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin anahtar kelimeleri nelerdir?

1.4 Araştırmanın Önemi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan ders kitapları ders materyallerinin en başında gelmekte olup öğretmen ve öğrenciler için bir kılavuz niteliğindedir. Ders kitaplarının ders akışı ve dil bilgisi (grammar) açısından bir sırayı takip etmesi, dil becerilerinin sırası, dil kazanımlarının dil seviyelerine göre şekillenmesi ve hazırlanması bakımından birçok unsur bir ders kitabının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda ders kitapları hakkında öğrenci ve öğretici görüşleri ders materyallerinin değerlendirilmesi açısından kitap yazarları, öğretmenler, öğrenciler için önem arz etmektedir.

1.5 Sayıtlar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarını inceleyen öğretici ve öğrenci görüşlerini ele alan çalışmaların araştırmaya uygun oldukları varsayılmıştır.

1.6 Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Bu çalışma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan son on yıldaki nitel araştırma yöntemiyle yapılan lisansüstü tezleri kapsamaktadır.
2. Bu bağlamda 2013-2022 yılları arasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin ders kitaplarını inceleyen öğretici ve öğrenci görüşlerini ele alan nitel araştırma yöntemiyle yapılan tezlerle sınırlandırılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve tarihsel gelişimi ile ilgili bilgiler, ders kitapları ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Türkçe Öğretimi Ders Kitabı

Bu bölümde kitap tanımı ve ders kitabı tanımı yapılacaktır. Genel anlamda kitapların ve ders kitaplarının öneminden bahsedilecektir.

2.1.1 Ders Kitabı ve Önemi

Kitap, yazıların veya görsel unsurların bir araya getirildiği kâğıt nüshalarından oluşan eserdir. Kitaplar basılı ve yazılı olarak sunulabilmekle birlikte ciltli veya ciltlessiz olabilmektedir. Kitap, kâğıt üzerinde sembollerden ve yazılardan oluşan kâğıt parçalarının rastgele bir araya getirilen bir işlemin sonucu olarak tanımlanmıştır (Yalınkılıç, 2020, s. 3). Kitaplar insanoğlunun duygu ve düşüncelerini bir araya getirerek bütün bir şekilde sunan eserlerdir. Kitaplar kullanım amaçlarına göre farklılıklar göstermektedir. Bir kitap kullanım alanına bağlı olarak işlevi ve biçimi gereği farklılıklar gösterebileceği gibi belirli bir alana ait olan kitabı alanı dışında kullanmak da eğitim ve öğretimin yanlış gerçekleşmesine veya yavaşlamasına neden olmaktadır. Bu açıdan ele alındığında kitabın içeriği kullanım alanını belirlemektedir.

Birey, okuma deneyimini geliştirmek amacıyla estetik içerikli kitaplar tercih etmekte, meslekî bilgi ve deneyimlerini geliştirmek için meslek kitaplarına, bilgi edinmek için ise bilgi içerikli kitaplara başvurmaktadır (Yalınkılıç, 2020, s. 3). Bu bağlamda bilgi kitapları bireylerin bilgi, beceri ve davranışlarını şekillendirir, bu yönüyle ders kitapları bilgi içerikli kitaplar kategorisinde değerlendirilmektedir.

Ders kitapları, geçmişten günümüze yüzyıllardır kullanılagelen ders materyalleridir. Ders araçlarından biri olan ders kitabının en önemli özelliği öğrenci ve öğretmen açısından elde edildiği takdirde zaman ve mekâna bağlı olmadan kullanılabilmesidir. Ders kitapları, öğrencilerin ve öğretmenlerin ders içi ve ders dışında kullandığı ders materyallerinin başında gelmektedir (Karamustafaoğlu vd., 2015, s. 17). Ders kitaplarının içeriği kullanıldığı alana göre değişiklik göstermekle birlikte öğretim programlarına göre de şekillenmektedir. Ders kitapları, eğitim programlarında yer alan hedef ve içeriğin öğretme-öğrenme sürecinde ölçme ve değerlendirme boyutlarına uygun olarak öğretim amacıyla hazırlanan

materyallerdir (Demirel ve Kiroğlu, 2021, s. 4). Ders kitaplarının temelini öğretim programları oluşturmaktadır. Bu bağlamda ders kitapları (bir standart ve belirli bir program ve kazanım doğrultusunda hazırlanması bakımından) bir referans kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Yalınkılıç'a göre ders kitapları sadece bilgi aktarmanın ötesinde bir toplumun siyasal ve toplumsal normlarını belleklere kazımanın, başka toplumlarla birlikte yaşamının, bireysel ve toplumsal hayatı çevreleyen tüm bilgi ve becerileri başka birey ve toplumlara aktarmanın en kolay ve ekonomik yoludur (Yalınkılıç, 2020, s. 6).

2.2 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Bu bölümde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihi ele alınacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yüzyıllardır devam etmektedir. Türkçe birçok medeniyette kültür, bilim, sanat ve teknoloji gibi alanlarda yabancı dil olarak, ikinci dil olarak veya aracı bir dil olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda Türklerin diğer milletlerle iletişiminin artması Türkçenin önemini de arttırmıştır. Ülkemizin jeopolitik konumu gereği küreselleşen dünyada stratejik bir öneme sahip olması Türkçeye olan ilginin ne kadar büyük olduğunu göstergesidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde birçok eser yazılmıştır. Bunlardan ilk eser Divan-ı Lügati-t Türktür. Melanhoğlu, Divan-ı Lügati-t Türk'ten önce Türkçe öğretiminde kullanılan başka bir eser olmadığına işaret etmiştir (Melanhoğlu, 2008, s. 475). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ilk eser olma özelliği olan Kitabü Divan-ı Lügati-t Türk adlı kitap Kaşgarlı Mahmut tarafından beş yılda yazılarak 1077 yılında bitirilmiştir (Ercilasun, 2005, s. 319). Bu kitap sözlük olarak hazırlanmış, Türkçenin Arapçadan daha zengin ve üstün olduğunu ortaya koymak amacıyla yazılmıştır. Ungan'a göre Divan-ı Lügati-t Türk Türkçenin diğer dillerden zengin olduğunu ispatlamak için yazılmıştır (Ungan, 2006, s. 223).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında başka bir eser ise Muhakemetü'l Lugateyn'dir. Bu eser Ali Şir Nevai tarafından Çağatay Türkçesi ile kaleme alınmış, Türkçenin Farsçadan üstün özelliklerinden bahsetmiş ve Farslara Türkçeyi öğretmek için yazılmıştır. Eserde Türkçe kelimelerin Türkçe karşılıkları, anlatım zenginliği, söyleyişleri ve dilbilgisi özellikleri örneklerle açıklanmıştır. Arslan, eserin dilbilgisi çeviri yöntemi ve tümevarım metoduyla yazıldığını belirtmiştir (Arslan, 2012, s. 171).

Hunlardan günümüze kadar farklı milletlere Türkçe öğretmek için eserler yazılmıştır. Bu eserler genellikle Türkler tarafından yazılırken yabancı yazarlar tarafından da Türkçe öğretimi için eserler yazıldığı görülmektedir. Biçer tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi tarihçesi Köktürk dönemi, Uygur dönemi, Karahanlı dönemi, Harezmi dönemi, Kıpçak dönemi, Selçuklu dönemi, Çağatay, dönemi, Osmanlı dönemi, Çağdaş Türkiye dönemi olarak bölgelere göre ayrılıp dönem özellikleri, eser adları ve içerikleri hakkında bilgiler aktarılmıştır (Biçer, 2012, s. 107-133; Arslan, 2012, s. 167-188; Güzel ve Barın, 2016, s. 19-62).

Çağdaş Türkiye döneminde, Türkiye'nin jeopolitik konumu, kültürel ilişkiler ve etkinlikler, uluslararası siyaset, ticaret, eğitim, turizm ve bireysel ihtiyaçların öne çıkmasıyla diğer dünya ülkeleriyle iletişim artmış ve Türkçe öğretimi daha da önem kazanmıştır. Ülkemizde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi resmî kurumlar ve üniversiteler bünyesinde 1950'li yıllarından sonra ciddi şekilde yapılmaya başlanmıştır (İşcan, 2014, s. 19). Ankara Üniversitesi 1963 yılında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine başlamış ayrıca Türkçe öğretimi 1984 yılına kadar Hamza Zülfikar tarafından yazılan Yabancılar için Türkçe Dilbilgisi adlı kitapla devam etmiştir; 1958-1960 yılları arasında Robert Koleji Yüksekokulu yeni adıyla Boğaziçi Üniversitesinde Hikmet Sebüktekin'in yazdığı Yabancılar için Türkçe: Dilbilgisel Bir Yaklaşım adlı ders kitabıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi gerçekleştirilmiştir (Köse ve Özsoy, 2021, s. 33). İstanbul Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi 1975 yılında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine başlamıştır. 1984 yılında Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi kurulmuş ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde eğitim ve öğretim faaliyetlerine başlamıştır. 1991 yılından sonra MEB tarafından ülkemize getirilen lise, üniversite, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki öğrencilere Türkiye Türkçesini öğretmek, kültür ve eğitim sistemini yaygınlaştırmak amaçlanmıştır (İşcan, 2014, s. 20).

Avrupa Konseyi 2001 yılını Avrupa Diller Yılı olarak kabul etmiştir. Bu çerçevede İngilizce, Almanca ve Fransızcada ortak bir öğretim programının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bir dil programının olmaması ve dil öğretiminin bireysel ve tecrübeye dayalı olarak yürütülüyor olması bir program eksikliğiydi. 2001 yılında Avrupa Konseyi Diller İçin Ortak Başvuru Metni'ni (OBM) The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) Almanca, İngilizce ve Fransızca için ortak bir dil

programı olarak yayımlamıştır. Yayımlanan programı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında 2001 yılında Türkçe öğretimine uyarlayan ilk kurum Ankara Üniversitesi TÖMER'dir (Köse ve Özsoy, 2021, s. 47).

Ülkemizde yapılan öğrenci projelerinin genişlemesi ve öğrenci değişim programlarının kontenjanlarının artmasına ek olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sistemli hâle gelmesi için birçok kurum kurulmuştur. Hâlen günümüzde de YEE, MV, TİKA, MEB gibi kurumlar tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yurt içinde ve yurt dışında Türkçe öğretimi faaliyetleri yürütülmektedir.

Yunus Emre Vakfı, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde 2007 yılında resmî gazetede yayımlanan 9 maddelik bir bildiriyle kurulmuştur. Bu maddeler; ülkemizin derin geçmişe sahip kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü tanıtmak ve ülkemizin diğer ülkelerle iletişimini güçlendirmek, kültürel alışverişi arttırmak için ülkemiz sınırları dışında kültürel merkezleri açmak; Türk dili, kültürü ve sanatı gibi konularda ücretli veya ücretsiz eğitim faaliyetleri yürütmek; ülkemizin kültürünü, Türk dilini, sanatını yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve birikimini diğer ülkelerin kullanımına açmak; ülkemizin kültürel birikimini kültürel, sanat, eğitim, dil gibi unsurlarda tanıtmak ve bu konularda araştırmalar yapmasını sağlamak; kültür, eğitim, sanat, dil gibi konuları başka ülkeleriniz hizmetine sunmak ve bu gibi vakıf ve dernekler aracılığıyla işbirliği çerçevesinde akademik çalışmaların yapılmasını sağlamak; Türk kültürünü, dilini ve sanatını tanıtmak bununla birlikte dünyaya açılmak şeklindedir (Resmi Gazete, 2021a). YEE bu bildiriler doğrultusunda 58 ülkede dünyanın dört bir yanında faaliyetlerini yürütmektedir <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>.

2016 yılında Türkiye MV; insanlığın ortak birikim ve kültürel değerlerini dikkate alarak okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere eğitimin bütün kademelerinde örgün veya yaygın öğretim kurumları açmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarda görevlendirilecek olan öğretmenlerin yetiştirilmesini sağlamak, bilimsel araştırmalara ve AR-GE çalışmaları yaparak yeni metotlar geliştirmek, eğitim kanunlarına uygun eğitim faaliyetlerinde bulunarak eğitim hizmeti vermek amacıyla kurulmuştur (Resmî Gazete, 2021b). Vakıf yurt dışında MEB'in uygun gördüğü programları uygulamak, geliştirmek ve yayımlamak gibi faaliyetleri yürütebilmek için kurum açma ve kapama yetkisi olan tek kuruluştur. Vakıf 67 ülkede 41.610 öğrenciye eğitim hizmeti sağlamaktadır (Maarif Vakfı

[MV], 2021). Yine aynı vakıf 2016 yılında yurt dışındaki okulların eğitimlerini üstlenmiş, bu sebeple Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenci kitlesini farklılaşmış, bunun üzerine vakıf Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında öğretim programı çalışmalarına başlamış ve 2020 yılında “Türkçenin Yabancı Dil olarak Öğretimi Programı”nı tamamlamıştır. Bu programdan YEE gibi MV’nın da Türkçe öğretimi alanında faaliyetlerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yurt içinde ve yurt dışında resmî kurumlar ve özel kuruluşlar Türkçe öğretimi faaliyetleri yürütmektedir. Bu bağlamda ülkemiz dışında 57 ülkede 223 merkezde kültürel, akademik, turistik ve ticari amaçla Türkçe öğretimi yapılmaktadır (Dolunay, 2005, s. 3).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yurt içi ve yurt dışı Türkçe öğretim faaliyetleri Türkçe öğretiminde ders kitapları, öğretim programları, ders materyalleri, akademik çalışmalar ve üniversitelerde dil merkezlerine her geçen gün yenileri eklenerek Türkçe öğretimi geniş kitlelere ulaştırılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında son otuz yıldan önce akademik çalışmaların olmadığı ancak 1990 yılından 2020 yılına kadar 100’ün üzerinde kurum ve 250’nin üzerinde yüksek lisans ve doktora tezi çalışması yapılarak Türkçe öğretimi alanında bir yükseliş olduğu gözlemlenmektedir (Köse ve Özsoy, 2021, s. 47).

2.2.1 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ders Kitapları

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları, dört temel dil becerisi (okuma, yazma, konuşma, yazma) ve dilbilgisi öğretimini gerçekleştirmek üzere hazırlanmış, öğrencinin dil eğitimi gerçekleştirmesi için öğretmenden sonra gelen temel ders materyalidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları AOÇD’de (2013) belirtilen ve yeterlikleri verilen dil seviyelerine (A1, A2, B1, B2 C1, C2) yönelik hazırlanmaktadır. Ders kitapları bir öğretim programı üzerine inşa edilmektedir. Ders kitapları dil öğretiminde öğretmenin sistematik olarak ilerlemesini sağlamaktadır. Bu açıdan bir ders kitabının hazırlanması için bir öğretim programının olması gereklidir veya bir öğretim programı olduğu hâlde bu öğretim programına yönelik bir ders kitabının olmaması öğretici açısından neyi nasıl öğreteceği konusunda öğreticiye bir yük olarak yansımaktadır. Bu nedenle ders kitapları ve öğretim programları arasında sıkı bir ilişki vardır (Özdemir, 2019, s. 10). Ders kitaplarındaki konular AOÇD’de geçen dil kazanımlarına göre temalandırılmakta ve dil bilgisi konuları belirlenmektedir. Bu bağlamda ders kitaplarında geçen tema ve dil bilgisi konu sıralaması öğretim programıyla

ilişkilidir. Dil öğretim programlarına göre ders kitapları başlangıç/ temel (A1, A2), orta/ bağımsız (B1, B2), ileri/ yetkin düzey (C1, C2) olacak şekilde üç gruba ayrılmıştır.

Ders kitaplarının öğretici ve öğrenici açısından birtakım yararları vardır. Öğretici açısından işlenecek olan konuların ve verilmesi gereken kazanımların belirlenmesi, dil düzeyine göre metin, etkinlik tasarlanması ve ölçme değerlendirme gibi birçok unsurun profesyonelce yapılmasını sağlamaktadır. Öğrenici açısından ise ders kitapları öğrencinin ders ile ilgili bilgiye doğrudan erişebileceği bir materyal olmakla birlikte öğretmenin amacını takip edebilmesini, öğrencinin görsel/zihinsel olarak ders akışını takip edebilmesini sağlamaktadır. Fakat ders kitapları öğrencinin öğrenim düzeyine uygun değilse derslerde ders kitaplarına çok bağlı kalmak öğreticinin yaratıcı yönünü köreltip eğitim ve öğretimin niteliğini düşürebilir (Özdemir, 2019, s. 13). Bu nedenle ders kitapları hazırlanırken dil düzeylerine dikkat edilmesi, içeriğin bir öğretim programına göre hazırlanması önemlidir. Öğretmenlerin de öğretim sürecinde sadece ders kitabına bağlı kalmayıp var olan diğer öğretim materyallerini de kullanmaları ya da kendi öğretim materyallerini hazırlamaları eğitim sürecinin verimini ve niteliğini artırabilir.

2.2.2 Yurtiçinde ve Yurtdışında Günümüze Kadar Okutulan Ders Kitapları

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında geçmişten günümüze yurt içinde ve yurt dışında ders kitapları, çalışma kitapları, gramer kitapları, alıştırma kitapları kullanılmıştır.

Birbirinden farklı araştırmacılar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapmış oldukları çalışmalarda Türkçenin yabancılara öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine yapılan çalışmaları derlemişlerdir (Türkay, 1982, s. 199-207), (Biçer, 2012, s. 127), (Mete, 2012, s. 45-55), (Göçer vd., 2012, s. 76-90), (Güzel ve Barın, 2016, s. 19-62), (Yeşilyurt, 2016, s. 277-294). Bunlar şunlardır:

1709- Thomas Vaughan, Grammar of The Turkish Language (Türk Dil Bilgisi).

1832- Arthur Lumley Davids, Grammar of The Turkish Language (Türkçenin Dil Bilgisi Kuralları).

1842- Charles Boyd, The Turkish Interpreter or A New Grammar of The Turkish Language (Türkçe Tercüman ya da Türk Dilinin Yeni Dil Bilgisi).

1852- Güzeloğlu, E., Dialogues français-turks, Precedes d'une vocabulaire, Constantinoble, 1852.

1854- Sinan, J.P., Abrege de Grammaire Turkue, İstanbul, 1854.

1854- William Burckhardt Barker, A Reading Book of The Turkish Language (Türk Dilinin Okuma Kitabı).

1854- William Burckhardt Barker, A Practical Grammar of The Turkish Language; With Dialogues and Vocabulary (Türk Dilinin Pratik Dil Bilgisi Kitabı- Diyalog ve Sözlük ile Birlikte).

1855- Fuad Efendi/Cevdet Efendi. (1855). Graammatik der osmanischen Sprache, Deutsch bearbeitet von H. Kellgren, Helsinki.

1855- James William Redhouse, The Turkish Campaigner's Vade-Mecum of Ottoman Colloquial Language (Türk Seferine Çıkanlara Osmanlı'nın Günlük Konuşma Dili).

1856- Elias Riggs, Outline of A Grammar of The Turkish Language (Türk Dil Bilgisinin Ana Hatları).

1877- Edwin Arnold, A Simple Transliterated Grammar of The Turkish Language with Dialogues and Vocabulary (Türk Dilinin Basit Çevrilmiş Dil Bilgisi-Diyalog ve Sözlük ile Birlikte).

1877- Frank Lawrence Hopkins, Elementary Grammar of The Turkish Language: With A Few Easy Exercises (Türk Dil Bilgisine Başlangıç: Birkaç Kolay Alıştırma ile).

1877- Abu Said, Turkish Self-Taught or The Drágo-man for Travellers in The East, Being A New Practical and Easy Method of Learning the Turkish Language (Türk Dili Öğretiminin Yeni Pratik ve Kolay Yöntemine Yönelik Doğudaki Turistler için Tercüman).

1879- Charles Francis Mackenzie, A Turkish Manual Comprising a Condensed Grammar with Idiomatic Phrases, Exercises, and Dialogues, and Vocabulary (Deyim Kalıpları, Alıştırmalar, Diyalog ve Sözlük ile Oluşturulmuş Dil Bilgisi İçeren Türkçe El Kitabı).

1880- Charles Wells, A Pratical Grammar of The Turkish Language (Türk Dilinin Pratik Dil Bilgisi).

1884- James William Redhouse, A Simplified Grammar of The Turkish Language (Türk Dilinin Basit Dil Bilgisi).

1884- Mehmet Mihri, Kitabü't-tuhfetü'l-Abbasiyetü'l Medreset el Aiyetü't Tevfikiye, Mısır, 1884.

1896- Anton Tien, A Turkish Grammar, Containing Also Dialogues and Terms Connected with the Army, Navy, Military Drill, Diplomatic and Social Life (Sosyal Yaşam, Diplomasi ve Ordu ile İlişkili Diyalog ve Terimler İçeren Türk Dil Bilgisi).

1886- Charles James Tarring, Turkish Grammar (Türk Dil Bilgisi).

1893- Mehmet Ruhi. (1893). *Conversazione in Lingua Turca elkaliona*, İstanbul. (Hengirmen, 1993: 6). (Akt. Mete, 2012, 45).

1907- V. H. Hagopian, Ottoman Turkish Conversation Grammar (Osmanlı Türkçesi Konuşma Dilinin Dil Bilgisi).

1908- V. H. Hagopian, Key to the Ottoman-Turkish Conversation-Grammar (Osmanlı Türkçesi Konuşma Dilinin Dil Bilgisi Anahtarı).

1939- Ettore Rossi: *Manuale di Lingua Turca*. Vol.1. *Grammatica Elementare, Esercizi Vocabolarietti*, VI+159 s. +1 tablo, Roma 1939 (Pubblicazioni dell' Istituto per l'Oriente). adlı bu eser 1 ciltten oluşmakla birlikte 3 bölüme

ayrılmıştır. Birinci bölümde fonetik ve imla ikinci bölümde ise morfoloji ve sentaktik kurallar üçüncü bölümde ise sözlük bulunmaktadır.

1939- İzzet Hamit Ün: *methode directe et combinee pour l'etude de la Langue Turque* s., 1. bas., 1939. adlı bu eser Türkçe pratik olarak öğrenmek isteyen yabancılar için yazılmış bir kitap olup sayfalar ikiye bölünerek üste okuma parçaları altta dil bilgisi kuralları verilmiş ve eserin sonunda Fransızca Türkçe sözlük bulunmaktadır.

1940- Fuad A. Attaoullah: *Turkish Self-Taught and Grammar*, 5. bas., XXII+378 s., Londra 1940- (Marlborough's Self- Taught Series). adlı bu eser 6 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm fonetik ikinci bölüm sözlük üçüncü bölüm konuşma cümleleri dördüncü bölüm gramer beşinci bölüm okuma parçaları altıncı bölüm ise Türk ölçü birimleri ve para birimleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

1940- S. Topalian: *Turkish Reader*, XII+92 s., Londra 1940 (Kegan Paul, Trench, Trubner and Co., Ltd). adlı eser birinci bölümde tarih, coğrafya ve din ikinci bölüm Türkiye Cumhuriyeti hakkında üçüncü bölüm ise Türk halk hayatı hakkında bilgiler vermektedir.

1941- A. N. Knonov: *Grammatika turestskogo yazıka*, 312 s., Moskova-Leningrad 1941 (Akademii Nauk SSSR, İnstitut Vostokovedeniya.) adlı eser fonetik, morfoloji ve sentaks gibi bölümlerden oluşmaktadır. Eser dilbilgisir kitabı olmakla birlikte Türkçeden Rusçaya Rusçadan Türkçeye sözlük bölümü vardır.

1943- A. Tietze ile S. G. Lisse: *Türkisches Lesebuch für Auslaender*, II+92 s., ayrıca pafta hâlinde 57 s., İstanbul 1943. (İstanbul Schriften No. 1). adlı bu eser yabancılar için yazılmış olup dokuz masal ve on iki hikayeden oluşmaktadır. Eserde Almaca metinler özetlenerek Türkçe metinlerin açıklamaları verilmiştir.

1943- Herbert Jansky: *Lehrbuch der türkischen Sprache*, VIII+308 s., Leipzig 1943 (Otto Harrassowitz). adlı kitap harf öğretimi ve dil bilgisi öğretimi amaçlamakla birlikte eser alıştırma Türkçeye çevrilmiştir. Bu eser öğretimsiz olarak kullanılabildiği belirtilmiştir.

1945- Herman H. Kreider: *First Lessons in Modern Turkish, with Vocabulary* II+379 s., İstanbul 1945 (Robert College). adlı bu eser İstanbul'da Robert kolejine Türkçe öğrenmek için gelen yabancı öğrenciler için yazılmış bir kitap olmakla birlikte kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm gramer, ikinci bölüm alıştırma, üçüncü bölüm ise sözlük olarak verildiği belirtilmiştir.

1945- Robert Godel: Grammaire turque, 228 s. +1 tablo, Cenevre 1945 (Université de Genève. Faculté des Letters. Ecole d'interpretes). adlı eser 11 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Türkçenin lehçeleri ve Türk dilinin yapısı, ikinci bölüm sözcük türleri, üçüncü bölüm mastar fiiller, dördüncü bölüm fiilimsiler, beşinci bölüm yapım ekleri ve çekim ekleri, altıncı bölüm edilgen fiiller, yedinci bölüm cümlecik ve yan cümle çeşitleri, sekizinci bölüm cümle yapısı, dokuzuncu kelime yapıları, onuncu bölüm Türkçede bulunan Arapça ve Farsça unsurlar, onuncu bölüm Osmanlı dili ve yazısı hakkında yazılara yer verildiği belirtilmiştir.

1949- Herbert Jansky: Eléments de Langue Turque, adapté de l'allemand par Emile Missir, 217 s., Paris 1949 (I. les Langues de l'Orient, II. Grammaires) [G. P. Maisonneuve et Cie]. adlı eser Almancadan Fransızcaya tercüme edilerek Türkçenin tarihi hakkında bilgiler, Fransızca-Türkçe sözlük ve gramer bölümleri bulunduğu belirtilmiştir.

1949- Heinz Appenzeller: Türkische Konzentrationsgrammatik, auf Grund neuartige Systematik, Terminologie und Sprachphilosophie, zum Selbststudium und zu Repetitionszwecken besonders geeignete Methode, 56 s., Zürich 1948. adlı eser birçok dilin gramer özetleri verilmekte birlikte Türkçenin gramer özellikleri, isimler, fiiller ve İstiklal Marşı'na yer verildiği belirtilmiştir.

1949- Ph Rühl: Türkische Sprachproben. Lehrbuch des Neutürkischen mit grammatischer Einführung. Texten und Wörterverzeichnissen, 2. bas., 249 s. Heidelberg 1949 (Julius Groos). adlı eser üç bölümden oluşmakla birlikte birinci bölüm Türk dili hakkında bilgiler, ikinci bölümde 24 adet okuma parçaları ve şiirler, üçüncü bölümde ise açıklamalı olarak sözlük yer aldığı belirtilmiştir.

1950- J.P. Sinan'ın, Alphabet turc suivi d'une methode.

1963- Olcay, S., Yabancılar için Türkçe Dersleri: Gramer, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.

1964- Gencan, N.T. (1964). Türkçe Öğreniyorum: Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Kitapta metinlerden sonra metinlerle ilgili sorular yer almaktadır. Metinlerden sonra Dilbilgisi bölümüne yer verilmiş. Dilbilgisinden sonra Alıştırma bölümü yer almaktadır. Kitabın sayfa sayısı 231'dir.

1965- Akyüz, Kenan. (1965). Yabancılar için Türkçe Dersleri: Konuşma, Okuma. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Ders kitabı konuşma ve okuma bölümlerinden oluşmaktadır. Kitap Türkçe ve İngilizce olmak üzere ikidilli bir kitaptır. Kitap sayfa sayısı 228'dir.

1967- Lewis, G. L. (1967). Turkish Grammar, Oxford University Press.

1969- Zülfikar, H. (1969). Yabancılar İçin Türkçe Dersleri, Dilbilgisi, Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayınları IV, Ankara (Genişletilmiş 2. baskı 1976, 3. baskı 1980).

1969- Aytaç, H. Ve Önen, M. A. (1969). Yabancılar için Açıklamalı Uygulamalı Türkçe. Ankara.

1972- Aytaç, H., Önen, A. (1972). Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe, Ayyıldız Matbaası A.Ş., Ankara.

1974- Şems, H. (1974). Türkçeyi Kısa Sürede Öğretmensiz Öğrenme, Beyrut.

1975- Tanış, A. (1975). Corso di Lingua Turca Moderna, İstanbul, 567 s.

1976- Gönençen, Ş. (1976). Turkish for Foreign Learners, Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

1977- Uysal, S. S. (1977). Yabancılar Türkçe Dersleri I-II-III, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller okulu Yayını, İstanbul.

1978- Türker, İ. (1978, 1993). Türkçe Dersleri (Dil- Kültür- Sosyal Bilgiler) 5-6-7-8, Önel Verlag, Köln.

1979- Uysal, S. S. (1979). Yabancılar Türkçe Dersleri: Konuşma, Okuma, Yazma ve Dil Bilgisi, İstanbul Sermet Matbaası, İstanbul.

1979- Koç, N. ve Akça, M. (1979). Yabancılar İçin Temel Türkçe I, Genel Kurmay Başkanlığı Yayınları, Ankara.

1980- Zülfikar, H. (1980). Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi, Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayınları, Ankara.

Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi kitabında dilbilgisi kuralları İngilizce, Farsça ve Arapça olarak karşılıkları verilmiştir.

1980- Güre, M. (1980). Türkisch Im Deutschen Sprachgebiet: Almanca Yoluyla Türkçe, Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A. Ş., İstanbul.

1981- Can, K. (1981). Yabancılar için Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri. Ankara: ODTÜ Yayınları

1984- Mardin, Y. (1984). Turkish Phrase Book, Haset Kitabevi, İstanbul.

1984- Mardin, Y. (1984). Colloquial Turkish, Haset Kitabevi, İstanbul.

1984- Uysal, Sermet Sami (1984). Yabancılar Türkçe Dersleri 1., 2., 3. Bölüm. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

1985- Underhill, R., Turkish Grammar, The MIT Press.

1986- Komisyon. (1986-2001). Gökkuşuğu Türkçe Öğretim Seti, Dilset Yayınevi, İstanbul.

1986- Koç, N. (1986-1987). Güzel Türkçeyi Öğreniyorum 1,2,3,4 Serisi, İnkılap Yayınevi, İstanbul.

Bu set yedi kitaptan oluşmaktadır. Üç öğrenci kitabı ve öğretmen kitabı bulunmaktadır. Dinleme metinleri için ses kasetleri bulunmaktadır. Öğrenci Kitabı 3 ile birlikte okutulan Dilbilgisi kitabı bulunmaktadır.

1986- Hengirmen, M. (1986). Türkçe Öğreniyorum I, II, III ve Ekleri, Engin Yayınevi, Ankara.

1986- Hengirmen, M., Koç, N. (1986). Türkçe Öğreniyoruz I, Nurol Matbaacılık, Ankara.

1986- Hengirmen, M. (1986). Türkçe Öğreniyoruz, Engin Yayınları, Ankara.

Türkçe öğreniyoruz kitabı yurtdışındaki Türkçe öğrenmek isteyen Türk çocuklarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Kitap siyah beyaz olarak hazırlanmıştır. Türkçe Öğreniyoruz kitabından sonra Türkçe Öğrenelim Seti oluşturulmuştur. Türkçe öğrenelim seti 6 temel kitaptan oluşmaktadır. Setin video ve ses kayıtları ve CD bulunmaktadır. Türkçe öğrenelim setinde 1. ve 2. kitaplar temel Türkçe düzeyi, 3. ve 4. kitap orta Türkçe düzeyi, 5. ve 6. kitap ise yüksek Türkçe düzeyini kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. Türkçe öğrenmek için hazırlanan kitap İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca dillerinde hazırlanmıştır. Kitap Almanya'daki Türk çocuklarına Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış olan kitap altı bölümden oluşmaktadır.

1986- Millî Eğitim Bakanlığı. (1986). Yurt Dışındaki İşçi Çocukları İçin Türkçe-Türk Kültürü ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı, Millî Eğitim Basımevi, Ankara.

1986- Thomas, Lewis Victor. (1986). Elementary Turkish (Revised and Edited by Norman Itzkowitz). New York: Courier Dover Publications.

1987- Sezer, Engin. (1987). Dersimiz Türkçe Öğretmen Kılavuzu. Amsterdam: The Artuvo Project.

1987- Sezer, Engin ve Bekiroviç, M. (1987). Dersimiz Türkçe I. Amsterdam: The Artuvo Project.

1989- Savaşçı, Ö. (1989). Türkçe Öğreniyorum: Turkish Aktiv I, Dil Bilgisi Çalışma Kılavuzu, Langenscheidt Verlag, München.

1989- Harkort, K. L. (1989). Türkisch für Deutsche: Almanlar İçin Türkçe, Frankfurt: Scriptor.

1990- Güven, S. (1990). Türkçe Öğreniyoruz I, Engin Yayınları, İstanbul.

1991- Can, K. (1991). Yabancılar İçin Türkçe İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri, ODTÜ, Ankara

Can, hazırlamış olduğu kitap bir dilbilgisi olarak hazırlanmıştır. Kitap yirmi üç ders olarak tasarlanmıştır. Kitapta bütün başlıkların İngilizce olarak karşılıkları verilmiştir. Dilbilgisi konularından sonra örnekler ve alıştırma çalışmalarına yer verilmiştir. Kitabın sonunda ise 41 sayfalık ek alıştırma çalışması bulunmaktadır.

1994- Türkçemizi Geliştirelim, 9-10 Yaş Grubu İçin; Okuma Kitabı, Schulbuch Verlag, Hükelhoven.

1994- Canyürek, Y. (1994). Türkçe Öğreniyoruz. Engin Yayınları, İstanbul.

1994- Koç, N. (1994). Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi, Güzel Türkçeyi Öğreniyorum I-II- III., Öğrenci Kitabı, İnkılap Yayınları, İstanbul.

Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi, Güzel Türkçeyi Öğreniyorum I-II- III., bu kitapta dört bölüm bulunmaktadır. Birinci bölüm, ses bilgisi konuları; ikinci bölümde, sözcük türleri; üçüncü bölümde sözcük öbekleri, dördüncü bölümde, cümle türlerine yer verilmektedir.

1994- Aksan, A., Tuzkapan, A., Türkmen, E., de Waal Rein, K., Adsız, S. (1994). Türkçemizi Geliştirelim, 9-10 Yaş Grubu İçin; Okuma Kitabı, Schulbuch Verlag, Hükelhoven.

Türkçemizi Geliştirelim, 9-10 Yaş Grubu İçin; Okuma Kitabı, kitap 71 sayfa ve 20 metinden oluşmaktadır. Metinler ise resimlerle desteklenmiştir. Kitabın en sonunda ise 8 sayfalık sözlük bölümü bulunmaktadır.

1996- Vural, G. (1996). Yabancılar İçin Türkçeye Doğru I-II-III, Öz-Eğit-Der Yayınları, İstanbul.

1996- Yıldırım, M. (1996). A Pratical Course in Turkish: Yabancılar Pratik Türkçe Dersleri, Doruk yayıncılık, Ankara.

1997- Sebüktekin, H. (1997). Turkish for Foreigners, Yabancılar İçin Türkçe 1-2, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Turkish for Foreigners, Yabancılar İçin Türkçe 1-2, kitap anadili İngilizce olanlar için hazırlanmıştır. Kitap 24 üniteden oluşmaktadır. Kitap kulak-dil yöntemine göre hazırlanmıştır.

1997- Serin, M., Taylan, E. E. (1997). Alıştırma Kitabı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Sebüktekin'in "*Yabancılar için Türkçe*" adlı kitabına yardımcı ek kitap olarak hazırlanmıştır. Kitap 22 üniteden ve her ünite için önce dilbilgisi sonra alıştırmalara yer verilmektedir. Kitap iki dilli Türkçe ve İngilizce olarak alıştırmaların karşılıkları verilmektedir. Kitabın sonunda ise alfabetik sırayla oluşturulmuş sözlük bulunmaktadır.

1997- Taylan, Eser E. ve Serin, Muammer. (1997). H. Sebüktekin'in Yabancılar İçin Türkçesine (Cilt 1) Alıştırma Kitabı. İstanbul.

1999- Doğan, O. B., (1999). Modern Turkish Yabancılar Türkçe Dersleri (CD'li), Beşir Yayınevi, İstanbul.

1999- Çetin, M., (1999-2003). Merhaba Türkçe, Turkuaz Türkçe, Türkofoni Serileri (34 adet). Dil Evi Yayınları, İstanbul.

1999- Toparlı, Recep; Çöğenli, M. Sadi ve Yanık, Nevzat, (1999). El Kavaninü'l Külliye Li-Zabtı'l Lugati't-Türkiyye. Ankara: TDK Yayınları.

2000- Öztürk, Tuncay; Akçay, Sezgin; Duru, Hüseyin; Gün, Salih; Bargan, Hüseyin; Özsoy, Hamza ve Yiğit, Abdullah, (2000). Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Alıştırma Kitabı 1. 2. 3. 4. 5. 6. İstanbul: Dilset Yayınları.

2000- Öztürk, Tuncay; Akçay, Sezgin; Duru, Hüseyin; Gün, Salih; Bargan, Hüseyin; Özsoy, Hamza ve Yiğit, Abdullah (2000). Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Dil Bilgisi Kitabı 1. 2. 3. 4. 5. 6. İstanbul: Dilset Yayınları.

2000- Öztürk, Tuncay; Akçay, Sezgin; Duru, Hüseyin; Gün, Salih; Bargan, Hüseyin; Özsoy, Hamza ve Yiğit, Abdullah (2000). Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Öğretmen Kitabı 1. 2. 3. 4. 5. 6. İstanbul: Dilset Yayınları.

2000- Komisyon, (2000-2006). Yabancılar İçin Türkçe Gökkuşáğı, Dilset Yayınları, İstanbul.

2000- Komisyon, (2000-2002). Yabancılar İçin Türkçe 1 ve Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi 1, Gazi Üniversitesi TÖMER Yayınları, Ankara.

Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından 2000 yılında hazırlanan yabancılar için Türkçe 1, Yabancılar için Türkçe 2, Yabancılar için Türkçe Dil Bilgisi" olarak hazırlanmıştır. Bu set ise 2002 yılında geliştirilerek yeniden basılmıştır. Yabancılar

için Türkçe 1 kitabı temel düzey Türkçe, Yabancılar için Türkçe 2 kitabı ise orta ve yüksek Türkçe için hazırlanmıştır. Yabancılar için Türkçe Dilbilgisi kitabı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ihtiyaç olan dilbilgisi konularını kapsamakla birlikte örnek ve alıştırmalara yer vermektedir.

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti: Bu sette beş dil düzeyinde ders kitabı, çalışma kitabı ve Yabancılar için Türkçe Dilbilgisi Kitabı bulunmaktadır. Bu setlere ek olarak beş dil düzeyinde Yabancılar için Öğretmen Kılavuz Kitabı bulunmaktadır. Her bir dil seviyesi için CD bulunmaktadır. Setlerde ise üniteler A1 kitabında altı ünite, A2 ve sonraki kitaplarda da altı üniteden oluşmaktadır. Ders kitaplarındaki her bir ünite dört alt temadan oluşmaktadır. Yabancılar için Türkçe Z Kitap (A1, A2), basılı kitaplardan A1 ve A2 kitaplarının Z kitap biçimine dönüştürülmüş hâlidir ve ayrıca kelime etkinlikleri de içermektedir.

2001- Komisyon, (2001). Hitit Türkçe Öğretim Seti, Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları, Ankara.

Komisyon tarafında yazılan set dört temel dil becerisi (dinleme-konuşma, yazma-okuma) eşit şekilde geliştirilmesine yönelik hazırlanmıştır. Hitit Öğretim Seti 3 kitaptan oluşmaktadır. Hitit 1, Temel Türkçe; Hitit 2, Orta Türkçe; Hitit 3, Yüksek Türkçe olarak hazırlanmıştır. Ders kitaplarına ek olarak Çalışma Kitapları ders kitapları ünite ve konularına paralel olarak hazırlanmıştır. Sette ek alıştırmalar kitabı bulunmaktadır. Sette ders kitaplarının içerisinde bulunan dinleme becerisi kayıtları için CD bulunmaktadır.

2003- Özbay, M., Temizyürek, F., (2003-2005). Orhun Türkçe Öğreniyoruz Dil Öğretim Seti, Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretim seti 8 kitaptan oluşmaktadır. Sette üç ders kitabı, üç çalışma kitabı, ileri düzey kitap ve bir adet öğretmen kılavuz kitabı oluşturmaktadır. Ders kitabı 1, ders kitabı 2, ders kitabı 3 15'er üniteden oluşmaktadır. Ders kitaplarına paralel olarak çalışma kitabı 1, 2, 3 her bir çalışma kitabı 15 üniteden oluşmaktadır. Öğretim setinin dinleme ve anlama becerisi için CD'leri bulunmaktadır. İleri Düzey kitapta ise metinler şiirler ve hikâyelerden oluşmaktadır. Öğretmen el kitabında ise ders kitabı kullanma konusunda, ders konularının işlenişi sırasında ve ölçme-değerlendirmede öğretmene rehberlik edebilecek şekilde hazırlanmıştır.

2003- Özbay, M., Temizyürek, F., (2003). Güneş Türkçe Öğreniyoruz Dil Öğretim Seti, Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Güneş Türkçe Öğreniyoruz Dil Öğretim Seti sekiz kitaptan oluşmaktadır. Dört adet ders kitabı Temel Düzey Ders Kitabı 1, Orta Düzey Ders Kitabı 2, Yüksek Düzey Ders Kitabı 3, İleri Düzey Ders Kitabı 4, ders kitaplarına paralel olarak çalışma kitapları Temel Düzey Çalışma Kitabı 1, Orta Düzey Çalışma Kitabı 2, Yüksek Düzey Çalışma Kitabı 3, İleri Düzey Çalışma Kitabı 4 olarak dört düzeyden oluşmaktadır.

2003- Yıldırım, M., (2003). Yabancılar Pratik Türkçe Dersleri, Doruk Yayınları, Ankara.

2003- Toparlı, Recep, (2003). Ed-Dürretü'l-Mudiyye fi'l-Lügati't Türkiye. Ankara: TDK Yayınları.

2004- Kavas, Y., (2004). Türkçe Konuşmak İstiyorum: Yabancılar İçin İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri, Alfa Yayınları, İstanbul.

2004- Sözer, Z., (2004). Yabancı Dilim Türkçe 1, 2, 3, 4, Dilmer Yayınları, Ankara.

2004- Taşdemir, Ercan; Bilkan, Nesrin ve Can, Hüda (2004). Pratik Türkçe Öğretim Teknikleri. İstanbul: Dilset Yayınları.

2005- Samanlıoğlu, Selma ve Özgül, Gönül., (2005). İlk Okumam. Köln: Oenel Verlag.

2005- Samanlıoğlu, Selma ve Özgül, Gönül., (2005). Resimlerle ABC Okulu. Köln: Öenel-Verlag.

2005- Komisyon, (2005). Yeni Öğrenenler için Gökkuşuğu Türkçe Ders Kitabı 1-2; Türkçe Çalışma Kitabı 1-2; Türkçe Dil Bilgisi 1-2, Dilset Yayınları, İstanbul.

2005- Yılmaz, Hakan (2005). Türkçe Okuyorum 1. İstanbul: Dilmer Yayınları.

2006- Polat, Y., Abeş, G., Akgüner, B. E., (2006). Yabancılar İçin Betimlemelerle Türkçe Dilbilgisi Alıştırmaları, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul.

2006- Sebüktekin, H., (2006). Turkish for Foreigners: Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

2006- Şenduran, Emine (2006). Bu Ne Demek / Başlangıç Düzeyi Ders Kitabı 1-2 Alıştırma Kitabı Cd'li (Kutulu Set). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

2007- Mirici, İ. H., Saka, Ö., Genç, B., Glover, P., (2007). Turkish Language Course for Complete Beginners, Gazi Kitabevi, Ankara.

2008- Ülker, Ç., (2008). Makedonlar İçin Türkçe Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

2008- Duru, H., (2008). Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi- Temel Seviye, Ebruli Ajans Yayınları, İstanbul.

2008- Polat, Y., (2008). Türkçe'nin Kapıları / Yabancılar İçin Türkçe (Cd Ekli), Kurmay Basım Dağıtım, İstanbul.

Türkçe'nin Kapıları / Yabancılar İçin Türkçe kitabı 20 dosya ve 284 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın sol sayfalarında sunuş sağ sayfalarında ise uygulama bölümleri bulunmaktadır. Dilbilgisi bu iki bölüm arasında yer almaktadır. Dosyanın son iki bölümü okuma ve değerlendirme bölümü olarak ayrılmıştır.

2008- Resmi, Semahat (2008). Turks - Türkçe: stap voor stap. Leerboek met oefeningen. Zwolle: Boek.

2009- Yaylı, D., Bayyurt, Y., (2009). Yabancılar Türkçe Öğretimi. Anı Yayıncılık, Ankara.

2010- Arslan, M., (2010). Yabancılar Türkçe Öğretim Kılavuzu- Temel Seviye, Sarajevo: IBU Publications.

2009- Ünal, Recep (2009). İlerleyen Türkçem. İstanbul: Dilmer Yayınları.

2009- Türkmen, Fidan (2009). Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi 1.,2. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

2010- Uzun, N. Engin (Ed.). (2010). Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe I-II-III (Ders Kitabı, Çalışma Kitabı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim seti 3 setten oluşmakla birlikte Hitit 1 Temel Türkçe (A1, A2), Hitit 2 Orta Türkçe (B1, B2), Hitit 3 Yüksek Türkçe (C1, C2) düzelerinden oluşmaktadır. Bu sette ders kitabı ve çalışma kitabı bulunmakla birlikte ayrıca derslerde kullanılmak üzere yazılmış olan yardımcı kitaplar ve öğretmen kılavuz kitabı bulunmaktadır. Yardımcı kitap, alıştırma ve öğretmen kitabı renksiz olarak basılmıştır. Setler 12 ünite ve her ünite için 3'er temadan oluşmaktadır. Setler dört temel dil becerisine göre tasarlanarak okuma,

yazma, dinleme, konuşma ve dilbilgisi unsurlarına yer verilmiştir. Setlerde kendini değerlendirme bölümleri bulunmamaktadır. Detaylı bilgi için bkz.¹

2010- Yıldız, Ümit., (2010). Ana Dili Rusça Olanlar İçin Türkçe Öğretim Seti (10 Kitap). Belarus: Minsk Asar Yayınevi.

2010- Polat, Yusuf. (2010). Türkçenin Kapıları (Yabancılar İçin Türkçe-Turkish for Foreign Learners). Ankara: Kurmay Yayınları.

2010- Türkmen, Fidan. (2010). Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi 3. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

2011- Yaylı, Derya ve Bayyurt, Yasemin (Editörler). (2011). Yabancılar Türkçe Öğretimi Politika Yöntem ve Beceriler (Yenilenmiş 2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

2011- Yıldırım, Müfit. (2011). Practical Course in Turkish-Yabancılar Pratik Türkçe Dersleri. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

“Practical Course in Turkish-Yabancılar Pratik Türkçe Dersleri” kitabı 90 saatlik ders programına göre hazırlanmıştır. Kitap İngilizce bilgisi olanlara yönelik iki dilli Türkçe-İngilizce olarak hazırlanmıştır. Kitapta günlük konuşma kalıplarına sıkça yer verilmektedir. Kitapta iki adet dinleme becerisi için CD bulunmaktadır Yabancılar Pratik Türkçe Dersleri/A Practical Course in Turkish-Kitapyurdu (kitapyurdu.com).

2011- Beyazıt, Hakan ve Kemikli, Servet. (2011). Yabancılar için Türkçe Öğreniyoruz. İstanbul: Alfa Yayınları. Yabancılar için oluşturulan bu kitap 170 sayfadan oluşmaktadır. Kitap günlük hayatta kullanılan genel konular ve dört temel dil becerisine göre temel düzeyde geliştirilmiştir. Kitapta ünitelerde tekrar ve alıştırmalar bölümleri mevcuttur. Ayrıca kitabın dinleme becerisi için CD’si vardır.

2011- Umunç, Aydan Eryiğit. (2011). Türkçe Konuşalım 1-2. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. Türkçe Konuşalım seti dört adet kitaptan oluşmaktadır. Ders kitabı 1 ve 2, çalışma kitabı 1 ve 2’dir. Kitaplar ders kitabı 1 ve çalışma kitabı 1 (A1 dil düzeyi), ders kitabı 2 ve çalışma kitabı 2 (A2 dil düzeyi) olarak hazırlanmıştır. Ders kitabı 2 ise beş üniteden ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde günlük dilde karşılaşılabilecek durumlarla ilgili, ikinci bölümde dilbilgisi desteği bölümü Türkçe-İngilizce, üçüncü bölüm ise cevap anahtarı ve

¹ <http://tomer.ankara.edu.tr/turkce/>

küçük bir sözlük olacak şekilde hazırlanmıştır. Türkçe konuşalım 1-2, Hacettepe Üniversitesi Yayınları (library.hacettepe.edu.tr).

2012- Bölükbaş, Fatma; Özenç, Fazilet ve Yalçın Yılmaz, Mehmet. (2012). Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi. Set üç dil düzeyine göre Temel Türkçe, Orta Türkçe ve İleri Türkçe şeklinde oluşturulmuştur. Ders kitabı dilbilgisi temelli olmayıp metin temelli Türkçe öğretimini benimsemiştir. Temel Türkçe 10 ünite, Orta Türkçe 10 ünite ve İleri Türkçe 7 üniteden oluşmaktadır. Kitabın sonunda ise Türkçe Dilbilgisi Terimler Sözlüğü bölümü bulunmaktadır. Sözlük Almanca, Arapça, Çince, Fransızca, İngilizce, Makedonca, ve Rusça dillerinden oluşmaktadır.

2012- Bölükbaş, Fatma., Gedik, Enver., Gönültaş, Gül., Keskin, Funda., Özenç, Fazilet., Tokgöz, Hande., Ünsal, Gizem., Yavuz, Serra., Yılmaz, Mehmet Yalçın., Aslan, Ferhat. (2012). İstanbul: Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi İstanbul: Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı seti İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi (DİLMER) tarafından oluşturulmuştur. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 ve A2 (Temel Türkçe), B1 ders kitabı (Orta Türkçe) dil düzeylerine göre oluşturulmuştur. Ders kitaplarına paralel olarak çalışma kitapları oluşturulmuştur. Öğretim setinin dinleme becerisi CD'leri bulunmaktadır. Ayrıca ders kitaplarının en sonunda dinleme metinleri bulunmaktadır. Ders kitapları 6 üniteden oluşmakla birlikte her ünite için okuma, dinleme, yazma ve konuşma dil becerileri ve dil bilgisine göre oluşturulmuştur. Ayrıca ders kitaplarında her ünite sonunda üniteye kullanılan kelimeler için kelime listesi ve her ünite için söz varlığı listesi bulunmaktadır.

2013- Yılmaz, Hakan., Sözer, Zeki. (2013). Yabancı Dilim Türkçe Seti. İstanbul: Dilmer Yayınları. Yabancı Dilim Türkçe Seti 7 adet kitap ve dinleme becerisi için ses CD'lerinden oluşmaktadır. Yabancı Dilim Türkçe 1 (A1 düzeyi), Yabancı Dilim Türkçe 2 (A2 düzeyi), Yabancı Dilim Türkçe 3 (B1 düzeyi), Yabancı Dilim Türkçe 4 (B2 düzeyi), Yabancı Dilim Türkçe 5 (C1.A düzeyi), Yabancı Dilim Türkçe 6 (C1.B düzeyi), Yabancı Dilim Türkçe 7 (C1.C düzeyi) olarak hazırlanmıştır. Yabancı Dilim Türkçe-DİLMER (dilmer.com).

2015- Gültekin, İbrahim., Kalfa, Mahir., Atabey, İbrahim., Mete, Filiz., Eryiğit, Aydan., Kılıç, Uğur. (2015). Yedi İklim Türkçe öğretim Seti. Ankara: YEE. Yedi İklim Türkçe öğretim Seti, set ders kitapları, çalışma kitapları, dinleme kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları ve dinleme becerisi için CD'lerden

oluşmaktadır. Ders kitapları A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 dil düzeylerine göre oluşturmuş ayrıca ders kitaplarının elektronik Z kitapları mevcuttur.

Yunus Emre Enstitüsü Çocuklar için Türkçe Seti: Set, 6-9 yaş arasındaki öğrenci hedef kitlesi için oluşturulmuş bir settir. Set 4 adet ders kitabı, 4 adet öğretmen kitabından oluşmakta ayrıca dinleme becerisi için CD'ler bulunmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Seti: Set, 10-15 yaş arasındaki öğrenci hedef kitlesi için oluşturulmuş bir settir. Set 4 adet ders kitabı, 4 adet çalışma kitabından oluşmakta ayrıca dinleme becerisi için CD'ler bulunmaktadır. Set 1.-4. sınıflarda ilkokul kademelerinde okutulmak üzere tasarlanmıştır. Set kitaplarından 1. ve 2. kitaplar A1 dil düzeyi için 3. ve 4. Kitaplar ise A2 dil düzeyi için tasarlanmıştır. Türkçe Öğreniyorum setinin sonunda ise Arap öğrenciler için oluşturulmuş Türkçe ve Arapça sözlük oluşturulmuştur.

2015- Günay, Doğan., Fidan, Özden., Yıldız, Funda Uzdu, Yıldız. Çetin, Betül. (2015). İzmir: Yabancılar için Türkçe. İstanbul: Papatya Yayıncılık. İzmir Yabancılar için Türkçe Seti A1, A2, B1, B2, C1 kitaplarından oluşmaktadır. Ayrıca mesleki “*Türkçe için İktisadi ve İdari Bilimler Türkçesi*” kitabı bulunmaktadır. İzmir Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 (ilk düzey) renkli olup ders kitabına paralel olarak hazırlanan alıştırma kitabı İzmir Yabancılar için Türkçe Alıştırma Kitabı A1 renkli değildir. İzmir Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A2 (ikinci düzey) renkli olup ders kitabına paralel olarak hazırlanan alıştırma kitabı İzmir Yabancılar için Türkçe Alıştırma Kitabı A2 renkli değildir. İzmir Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B1 (üçüncü düzey) renkli olup ders kitabına paralel olarak hazırlanan alıştırma kitabı İzmir Yabancılar için Türkçe Alıştırma Kitabı B1 renkli olmamakla birlikte ayrıca B1 dil düzeyi için Öğretmen Kitabı da bulunmaktadır. İzmir Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B2 (dördüncü düzey) renkli olarak hazırlanmıştır. Ayrıca B2 dil düzeyi için Öğretmen Kitabı bulunmaktadır. İzmir Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı C1 (beşinci düzey) renkli olarak hazırlanmıştır. İzmir yabancılar için Türkçe-Papatya Yayıncılık (www.papatya.gen.tr).

2015- Ersen Rasch, Margarete I., Onası, Erdoğan. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi. İstanbul Papatya Yayıncılık. “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi*” kitabı yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için hazırlanmıştır. Kitapta üniteler kolaydan zora doğru sıralanmıştır. Dilbilgisi kuralları açıklamalarıyla birlikte örneklendirilerek verilmiştir. Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi-Papatya Yayıncılık (www.papatya.gen.tr).

2016- Fono Yayınları. (2016). Easy Turkish Course / İngilizler İçin Kolay Türkçe (2 Kitap 2 CD). İstanbul: Fono Yayınları.

“Easy Turkish Course / İngilizler İçin Kolay Türkçe” kitabı iki adet kitap ve dinleme becerisi için iki adet ses CD’den oluşmaktadır. Kitapta okuma metinleri, günlük konuşma diyalogları ve telaffuz rehberi bulunmaktadır. Dil bilgisi pratiğe yönelik hazırlanmıştır. İki kitabın sayfa sayısı 672 sayfadır. Easy Turkish Course / İngilizler İçin Kolay Türkçe- Kitapyurdu (www.kitapyurdu.com)

2016- Candaş-Karababa, C., Z., (2016). Yabancılar için Türkçe Öğrenme Kitabı, Learning Pack of Turkish for Foreigners. Ankara: Anı Yayıncılık. “Yabancılar için Türkçe Öğrenme Kitabı, Learning Pack of Turkish for Foreigners A1” kitabı 21 üniteden oluşmaktadır. Bütün üniteler dinleme becerisiyle başlamaktadır. Kitapta bütün bilgilendirme, yönlendirme ve yönergeler iki dilli (Türkçe-İngilizce) olarak hazırlanmıştır. Her bir ünite dinleme, yeni sözcükler, dilbilgisi desteği ve alıştırmalar şeklindedir. Kitabın en sonunda öz değerlendirme çizelgesi ve yanıt anahtarı bulunmaktadır. Ayrıca dinleme becerisi için dinleme metinlerinin CD’si bulunmaktadır (Candaş-Karababa, 2016a). “Yabancılar için Türkçe Öğrenme Kitabı, Learning Pack of Turkish for Foreigners A2” kitabı 13 üniteden oluşmaktadır. Bütün üniteler dinleme becerisiyle başlamaktadır. Kitap, dilbilgisi yönlendirme ve yönergeleri iki dilli (Türkçe-İngilizce) olacak şekilde hazırlanmıştır. Her bir ünite ise dinleme, yeni sözcükler, dil bilgisi desteği ve alıştırmalar şeklinde sıralanmıştır. Kitabın en sonunda ise öz değerlendirme çizelgesi, yanıt anahtarı ve not alma bölümü bulunmaktadır. Ayrıca kitapta dinleme becerisinde kullanılan ses kayıtlarının dinleme metinleri için QR kod bulunmaktadır (Candaş-Karababa, 2016a).

2017- Altan, Aşlı., Aka, Elif. (2017). Türkçe Okuyalım Yazalım: Yabancılar için Türkçe. İstanbul: Papatya Bilim Yayınevi. Türkçe Okuyalım Yazalım: Yabancılar için Türkçe kitabı 380 sayfadan oluşmaktadır. Ders kitabı üç bölüm olarak tasarlanmıştır. Birinci bölüm A1 ve A2, ikinci bölüm B1 ve B2, üçüncü bölüm ise dilbilgisi ve sözcük dağarcığı gelmiş okuyuculara yönelik metinlerden oluşmaktadır. Kitap okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanmıştır. Türkçe Okuyalım Yazalım: Yabancılar için Türkçe-Türk Dil Kurumu (www.tdk.com.tr).

2017- Gültekin, İbrahim., Balcı, Mustafa., Melanlıoğlu, Deniz., Türkdil, Yakup. (2017). Türkçeye Yolculuk Türkçe Öğretim Seti. İstanbul: Kesit Yayınları.

“Türkçeye Yolculuk Türkçe Öğretim Seti” beş ders kitabından oluşmaktadır. Türkçeye Yolculuk A1 ders kitabı ve çalışma kitabı, Türkçeye Yolculuk A2 ders kitabı ve çalışma kitabı, Türkçeye Yolculuk B1 ders kitabı ve çalışma kitabı, Türkçeye Yolculuk B2 ders kitabı ve çalışma kitabı, Türkçeye Yolculuk C1 ders kitabı ve çalışma kitabıdır. Kitaplar A1, A2 temel düzey, B1, B2 orta düzey, C1+ ileri düzey olarak hazırlanmıştır. Sette ise A1, A2, B1, B2 kitapları sekiz ünitelerden ve her bir ünite iki temadan oluşmaktadır. C1+ kitabında ise on ünite bulunmaktadır. Her kitapta dört ünite sonunda kendini değerlendirme bölümü bulunmaktadır. Türkçeye Yolculuk Türkçe Öğretim Seti-Kesit Yayınları (www.kesityayinlari.com).

2018- Doğan, Orhan. (2018). Modern Turkish, A Complete Self-Study Course for Beginners. İstanbul: Bora Yayıncılık. “*Modern Turkish, A Complete Self-Study Course for Beginners*” adlı kitabın dili İngilizcedir. Kitap İngilizce konuşabilen ve Türkçe öğrenmek isteyen hedef kitleye yönelik hazırlanmıştır. Kitap temel dil bilgisi açık ve anlaşılabilir şekilde örnekler ve alıştırmalarla hazırlanmış, dinleme becerisi için CD’si bulunmaktadır. Kitapta alıştırmalar için alıştırmaların cevap anahtarı bulunmaktadır. Modern Turkish, A Complete Self-Study Course for Beginners Bora Yayıncılık (www.istanbulkitapcisi.com).

2022- Bölükbaş, F., Yılmaz, M. Y., Demirel, G., Keskin, F., Mısırlı, G., (2022). ABC Türkçe Çocuklar İçin Türkçe Öğretim Seti İstanbul: Kültür Sanat Basımevi. ABC Çocuklar için Türkçe Öğretim Seti dört kitap A1.1, A1.2, A2.1, A2.2 dil seviyelerinde oluşmaktadır. Setin içinde ders kitabı, çalışma kitabı ve dinleme becerisi için dinleme kayıtları bulunmaktadır. Sette dört temel dil becerisi ve dil bilgisi öğretimine yer verilmiştir. Ayrıca set yabancı çocukların Türkçe öğretimine yönelik hazırlandığından içerisinde oyun, boyama ve bulmaca etkinlikleri bulunmaktadır ABC Türkçe Çocuklar İçin Türkçe Öğretim Seti -Kültür Sanat Basımevi (akdemyayinlari.com).

2022- Yılmaz, Hakan. (2022). Kendi Kendime Türkçe. İstanbul: Dilmer Yayınları. Kendi Kendime Türkçe Ders kitapları A1 ve A2 dil düzeylerine göre hazırlanmış iki adet kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar her bir dil için A1 ve A2 kitabı olarak hazırlanmıştır. Diller; Almanca, Arapça, Çince, Farsça, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İsveççe, İtalyanca, Japonca, Korece, Lehçe, Yunanca dilleridir. Kendi Kendime Türkçe-DİLMER (dilmer.com).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında 131 kitapla 1709-2022 yılları arasında yurt içinde ve yurt dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yapılmıştır. Yukarıda listenen kitaplardan bazılarına açıklama eklenmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitaplarının sayısı son yıllarda artış göstermiştir. Teknoloji, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarını daha kullanışlı hâle getirmiş, düzeltme-güncelleme gibi işlemlerin daha hızlı ve kolay yapılabilmesini sağlamıştır. Dolayısıyla ders kitapları niceliksel ve niteliksel olarak her geçen gün gelişimini artırarak devam ettirmektedir.

2.2.3 Çalışma Kitapları

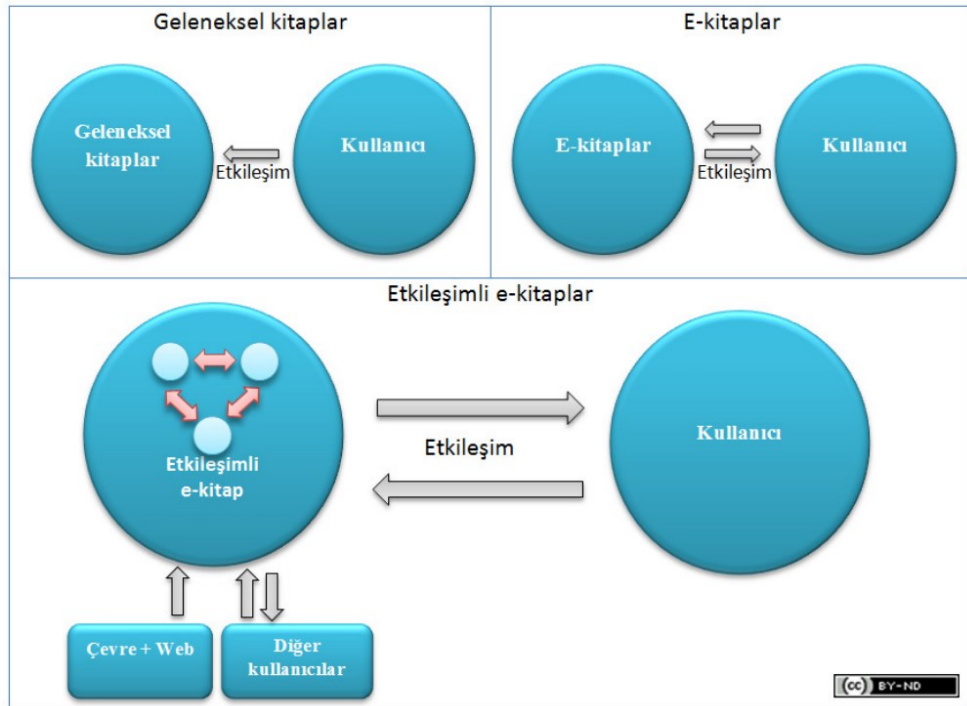
Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarının yanında çalışma kitapları bulunmaktadır. Çalışma kitapları ders kitaplarıyla konu, tema ve dil bilgisi bakımından paralellik göstermektedir. Ders kitaplarındaki konular yardımcı kitapta bulunmakla birlikte çalışma kitaplarının ders kitabına göre öğrencinin daha çok kendi kendisine çalışabileceği bir ders materyali olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte çalışma kitapları zaman zaman ders kitaplarını destekler niteliktedir. Ders kitapları daha çok dil öğretimine yoğunlaşırken yardımcı kitaplar ise öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesine yönelik içeriklerden oluşmaktadır. Çalışma kitapları daha çok ve farklı örneklerle oluşturulduğundan ders kitabının bir parçası olarak kabul edilmektedir. Çalışma kitapları da dört temel dil becerisi ve dilbilgisi öğretimine göre geliştirilmiş ders materyalleridir. Öğrenciler çalışma kitapları aracılığıyla öğrenme etkinliklerini kendi kendilerine yapabilirler, bu da ders kitaplarının daha verimli kullanabilmelerini sağlamaktadır. Çalışma kitapları ders kitaplarına ve öğrenci düzeyine nitelik ve nicelik bakımından uygun olmalıdır (Yalınkılıç, 2020, s. 07).

2.2.4 Yardımcı Kitaplar ve Alıştırma Kitapları

Yardımcı kitaplar ve alıştırma kitapları Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarını okuma-yazma becerileri ve dilbilgisi açısından destekleyen ders içi ve ders dışı materyallerdir. Yardımcı kitaplar ders kitaplarıyla dilbilgisi, konu, tema ve içerik bakımından uyumlu olmalıdır. Yardımcı kitaplar, görsel unsurlarla ve alıştırma etkinlikleriyle öğrencinin kendi kendine eğlenerek öğrenmesi için geliştirilmiş olan materyallerdir.

2.2.5 Etkileşimli Kitaplar (Z Kitaplar)

Etkileşimli kitaplar öğrenci ile ders kitabı arasındaki etkileşimi artırarak öğrencinin öğrenme sürecini ve başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Bu bağlamda etkileşimli kitaplar, öğrencinin kendi kendine dil öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Etkileşimli kitaplar, kullanıcının kitap içeriğiyle etkileşimi öğrenen-öğrenen, öğrenen-öğreten, öğrenen-arayüz ve öğrenen-içerik olarak dört etkileşim türünden bahsetmektedir (Bozkurt ve Bozkaya, 2013, s. 376). Etkileşimli kitaplarda ses ve video gibi içeriklerin olması ve kullanıcıların bu kitap içerikleriyle sesle veya dokunmayla etkileşmesi kendi kendine öğrenmeyi arttırmaktadır. Etkileşimli kitap gibi teknolojilerin geleneksel kitaplara göre tek yönlü ve sınırlı bir etkileşimden uzak olması ve diğer unsurlarla arasında etkileşimin çift yönlü olması kullanıcı ile etkileşimli materyaller arasında bir etkileşim, bir bağ kurulmasını sağlamaktadır.

Kaynak: (Bozkurt ve Bozkaya, 2013, s. 377)

Şekil 2.1. Geleneksel Kitaplar, E-Kitaplar ve Etkileşimli E-Kitapların Kullanıcı İle Etkileşim Düzeyi

Şekil 2.1.'de görüldüğü gibi geleneksel kitaplar ve e-kitaplar ile kullanıcı arasında bir etkileşim sağlanmaktadır. Etkileşimli e-kitaplar ise kullanıcı ile arasında etkileşim sağladığı gibi çevre, web araçları ve diğer kullanıcılarla da

etkileşimi sağlamaktadır. Etkileşimli e-kitapların kendi aralarında iletişimli ve etkileşimli olması dolayısıyla kendi kendilerini geliştirebilmektedirler.

Etkileşimli e-kitapların olumlu ve olumsuz yönlerini şu şekilde ifade etmiştir (Bozkurt ve Bozkaya, 2013).

Olumlu yönleri şu şekildedir.

- Çevre dostu olması
- Ekonomik olması
- Zengin olması ve yüksek kapasiteye sahip olması (Yüzlerce sayfa sesli ve videolu içeriği kendinde barındırabilmesi)

- Araştırılabilirlik özelliğinin olması
- Taşınabilir olması
- Yazdırılabilir ve dönüştürülebilir olması
- Dayanıklı olması (Fiziksel etkilere karşı korunaklıdır.)
- Üretimi kolay ve hızlı olması
- Okumaya elverişli olması
- Paylaşımı kolay ve maliyetinin düşük olması
- Güncellenebilir olması
- Değişiklik yapılabilir olması (Eklemeler ve çıkarmalar yapılabilmesi)
- Ücretsiz bilgiye erişimi sağlaması
- Engelliler için kolay erişilebilir ve kullanışlı olması

Olumsuz yönleri şu şekildedir.

- Çözünürlük (Farklı ekranlarda görüntü farklılıklarının olabilmesi)
- Uyumluluk (dosya uzantısının kullanıcı cihazlarında sorun oluşturması)
- Güç tüketiminin olması
- Telif haklarının olması (Lisans ve hak yönetiminin olması) (Bozkurt ve Bozkaya, 2013, s. 377-378).

2.2.6 Öğretmen Kılavuz Kitapları

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğretmen kılavuz kitaplarının önemi ders öncesi, ders sırası ve ders sonrası etkinlikler açısından öğretmenin işini kolaylaştırmasıdır. Öğretmen kılavuz kitapları öğreticinin ders planlamasını ve ders kitaplarından en iyi şekilde yararlanmasını, dolayısıyla da dersin daha verimli olmasını sağlamaktadır. Öğretmen kılavuz kitapları ders kitaplarındaki yönlendirme ve yönerge, yöntem ve teknikleri, araç ve gereçleri bütün olarak görmeyi sağlamaktadır. Bu doğrultuda öğretmen kılavuz kitapları alana hâkim

olmayan bir öğreticiye yardımcı ve başvuru kaynağı olabilmektedir. Öğretmen kılavuz kitapları öğretmen açısından ders sürecini kolaylaştırıcı bir materyal olarak tercih edilmelidir. Buna karşın öğretmen kılavuz kitaplarına aşırı bağımlılık öğrencilerin bireysel farklılıklarını fark etmeyi engellemektedir (Yalınkılıç, 2020, s. 07).

2.2.7 Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Unsurlar ve Ders Kitaplarının İçerik Özellikleri

2.2.7.1 Bilimsel Açıdan

- İçerik nesnel ve güncel olmalıdır.
- İçerik doğru, geçerli ve güvenilir olmalıdır.
- Bilimsel bilgiler dışında verilen bilgilerin kaynakçasına ve kaynağına yer verilmelidir.
- İçinde kitap ve metin yazarlarının kişisel görüşlerini içermemelidir.
- Alanda kullanılan yöntem, teknik ve öğretim programları ilkelerine göre hazırlanmalıdır.
- Öğrencinin dil gelişim düzeyine göre uygun olacak şekilde içerik seçilmelidir.

2.2.7.2 Sosyolojik Açıdan

- Ders kitapları sosyolojik açıdan manevi ve millî değerleri yansıtacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Ders kitaplarında öğretim programında belirtilen kültürel unsurlara yer verilmelidir.
- Kitaplarda yer verilen içerik toplumun kültürünü ve sosyal yaşamını yansıtacak görsel ve metinlere yer verilmelidir.

2.2.7.3 Eğitsel Açıdan

- Ders kitaplarının içerikleri öğretim programında bulunan kazanımlar doğrultusunda hazırlanmalıdır.

2.2.7.3.1 Öğrenme Kuramlarına Uygunluk

- Ders kitapları, öğretim programlarında belirtilmiş olan kuram, yöntem ve tekniklere uygun olarak hazırlanmalıdır.
- Ders kitaplarında bulunan içerikler (tema-alt tema) dersin işleniş öncesi, dersin işleniş süreci, dersin işleniş sonrası, ölçme ve değerlendirme öğrenme kuramlarına göre hazırlanmalıdır.

2.2.7.3.2 Öğrenme İlkelerine Uygunluk Açısından Ders Kitapları

- Ders kitapları öğretim programlarına göre hazırlanmalı ve öğretmenin öğretim etkinlikleri açısından da rehber işlevi görmelidir (Özdemir, 2019, s. 17).
- *Öğrenciye görelilik ilkesi ilişkin maddeler aşağıda verilmiştir.*
- Öğretim programında belirtilen öğrenci kazanımlarına yönelik içerikler hazırlarken hedef kitleye uygun ders kitabı hazırlanmalıdır.
- Öğrencilerin yaşına bağlı olarak hedef, tutum ve istekleri doğrultusunda içerikler oluşturulmalıdır.
- Öğrenci hedef kitlesine uygun merak uyandıracak metin ve görsel içeriklerle zenginleştirilmelidir.
- Ders kitapları öğrencinin fiziksel ve zihinsel gelişimi göz önüne alınarak hazırlanmalıdır.
- Ders kitaplarında seçilen metinler ve görsel unsurlar yakından uzağa ilkesi doğrultusunda hazırlanmalıdır.
- Öğrenci hedef kitlesinin yaşlarına ve zihinsel gelişimleri doğrultusunda ön bilgileri ve deneyimleri göz önünde bulundurularak bilinenden bilinmeyene doğru hazırlanmalıdır.
- *Somuttan soyuta ilkesi ilişkin maddeler aşağıda verilmiştir.*
- Ders kitapları somut işlem dönemi olan 6-11 yaş arası öğrenciler için uygun metinler, görseller, alıştırmalar ve söz varlığına göre hazırlanmalıdır.
- Ders kitaplarındaki metinler ve alıştırmalar, özgün içerik üretimi ve söz varlığına uygun olarak soyut işlem dönemi olan 11 yaş ve sonrası öğrencilere göre hazırlanmalıdır.
- *Açıklık ilkesine ilişkin maddeler aşağıda verilmiştir.*
- Ders kitapları çok sayıda duyu organlarına hitap edebilecek şekilde hazırlanmalıdır (Görsel-işitsel).
- Ders kitapları soyut olan düşünce ve kavramları açıklanarak, örneklendirilerek oluşturulmalıdır.
- *Ekonomiklik ilkesine ilişkin maddeler aşağıda verilmiştir.*
- Ders kitapları en kısa zamanda ve en verimli olarak şekilde hazırlanmalıdır.
- Ders kitapları hazırlanırken herkesin erişebileceği ekonomik durumlar göz önünde bulundurulmalıdır.

➤ Ders kitaplarındaki etkinlikler öğrenci ve öğretici açısından fazla zaman almayacak şekilde hazırlanmalıdır. Zaman tasarrufu göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.7.3.3 Eğitim ve Öğretim Programlarına Uygunluk

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları dil öğretim programlarına göre tasarlanarak içerikler oluşturulmalıdır.

➤ Ders kitapları, öğretim programlarında yer alan dört temel dil becerisini eşit şekilde geliştirmeye yönelik olmalıdır.

➤ Ders kitapları konuşma ve yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmalıdır.

➤ Ders kitapları, öğretim programlarında belirlenen kazanımlara uygun hazırlanmalıdır.

➤ Dil öğretimi ders kitapları dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmalıdır.

➤ Öğretim programlarında belirlenen dil düzeylerine uygun dilbilgisi ve söz varlığı göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.

➤ Öğretim programlarında belirlenen kültürel kazanımlara uygun içerikler hazırlanmalıdır.

➤ Ders kitapları öğretim programlarında belirlenen ölçme ve değerlendirme ölçütlerine uygun olmalıdır.

➤ Ders kitapları, dil öğretim programlarında belirlenen kazanımlara uygun tema ve alt temalara uygun olmalıdır.

2.2.7.3.4 Ders Kitaplarının Dil ve Anlatım Özellikleri

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları yazım ve noktalama, dil ve anlatım bakımından öğrenciyi geliştirecek şekilde hazırlanmalıdır.

➤ Ders kitaplarında yazım ve noktalama yanlışları olmamasına dikkat edilmelidir.

➤ Argo ve hakaret içeren ifadeler yer verilmemelidir.

➤ Ders kitapları hazırlanırken TDK'nin imla kılavuzuna uygun hazırlanmalıdır.

➤ Ders kitapları metinleri akıcı, anlaşılır ve duru bir Türkçe ile hazırlanmalıdır.

2.2.7.3.5 Ders Kitaplarında Görsel Tasarım Özellikleri

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”ne göre görsel tasarım özellikleri aşağıda belirtilmiştir (Resmî Gazete, 2022)

- Ders kitaplarındaki kullanılan arka plan rengi görsel unsurlara ve yazı renklerine uygun renkler seçilmelidir.
- Ders kitapları görselleri metin içerikleriyle uyumlu olmalıdır.
- Ders kitaplarının kapakları kitabın amacına ve içeriğine uygun olarak hazırlanmalıdır.
- Ders kitabı görselleri öğrencinin dikkatini çekecek şekilde tasarlanmalıdır.
- Ders kitapları görselleri net ve anlaşılabilir olmalıdır.
- Ders kitabında kullanılan görselle metin ve alıştırma uyumlu olmalıdır.
- Ders kitaplarının görsel renklerinin okumayı ve algılamayı zorlaştıracak renkler olmamasına dikkat edilmelidir.
- Ders kitapları görsellerinde toplumsal, ekonomik ve siyasi konularda ayrıştırıcı unsurlar bulunmamalıdır.

2.3 Ders Kitaplarında Dört Temel Dil Becerisi

Dil öğretimi dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisinden oluşmaktadır. Dört temel dil becerisi anlama ve anlatma becerisi olarak ikiye ayrılmaktadır. Birincisi anlama becerisi (okuma ve dinleme), ikincisi anlatma becerisi (konuşma ve yazma)’dır.

2.3.1 Okuma Becerisi

Okuma becerisi yazılan yazıdaki duygu, düşünce ve isteklerin anlamlandırılması ve çözümlenmesi için birden çok duyu organlarının kullanıldığı beceridir (Sever, 2004, s. 12).

Okuma öncesi uygulanacak yönergeler; okuma etkinliğinde metinlerle ilgili bilgiler verilmeli ve deneyimlerini hatırlamaları sağlanmalı, öğrencilere metin görsellerinden hareketle bilmediği sözcüklerin öğretilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca; okuma metinlerinin amacı ve bağlamıyla ilgili bilgiler vermek

Okuma metinlerinin konularına yönelik sorular sormak

Sözcük öğretiminin öncelik olması

Beyin fırtınası tekniği yaptırılması gerekmektedir.

Okuma sırasında uygulanacak yönergeler; okuma etkinliği (sesli ve sesiz okuma) yaptırılabilir. Sesli okuma temel düzey öğrencileri, sessiz okuma ise ileri düzey öğrencileri için daha uygun olmaktadır. Ayrıca:

Tanımlama ve karşılaştırma etkinlikleri yaptırılmalıdır.

Sınıflandırma etkinlikleri yapılmalıdır

Gruplandırma veya sıraya koyma etkinliklerinin yapılması

Okuma metninde neden sonuç ilişkisinin kavratılması

KWL (Know-Want-Learn) t-yönteminin kullanılması (Ne biliyorum?, Ne öğrenmek istiyorum?, Ne öğrendim?) gerekmektedir.

Okuma sonrasında uygulanacak yönergeler; okuma etkinliği sonrasında öğrencinin sorduğu, metin hakkında kavrama ve anlama ile ilgili sorulardır (Bekleyen, 2016, s. 119-120).

Öğrenciye evet -hayır soruları sorularak öğrenci yönlendirilmelidir.

Öğrenciye okuma etkinliği için anlama ve kavrama soruları sorularak kontrol edilmelidir.

Okuma etkinliklerinde öğrencinin doğru bilgiye ulaşmasına yardımcı olacak sorular sorulmalıdır.

5N1K soruları sorularak öğrencinin düşünce becerisi geliştirilmelidir.

2.3.2 Yazma Becerisi

Yazma becerisi duygu ve düşünce ve isteklerin yazıya geçirilmesidir. Dil öğretiminde hedef dilin alfabe sisteminin farklı olması, yazma becerisinin geç gelişmesine ve en son gelişen beceri olmasına neden olmaktadır. Dil öğrencisinde yazılı bir belgenin olması dil öğrenim sürecinde öğrencinin motive olmasını sağlayacaktır.

Yaylı, çalışmasında “*dilsel yapıları temel alan yaklaşımlar*”ı şu şekilde belirtmiştir (Hyland, 2008; akt. Yaylı, 2015, s. 292).

Kontrollü yazma; yazma aşamasında boşluk doldurma, yerine koyma, eksik tamamlamaları cümle boyutunda çalışırlar.

Yazıya alıştırma; metinler aracılığıyla belli kelimelerin ve dilbilgisi yapılarının çalışılmasına yönelik yazma etkinlikleridir.

Yol gösterimli yazma; öğretici tarafından sunulan metinleri gerek taklit yoluyla gerekse küçük değişiklikler yaparak tekrar yazma işlemidir.

Serbest yazı yazma; öğrencilerin yaptıkları yazı çalışmaları sonucunda üretmiş oldukları metinlerdir.

Kontrollü yazma etkinlikleri şunlardır:

Yazma becerisi verilen kelime veya kelime gruplarının kopyalanması

Yazma etkinliğinde verilen görsellere uygun cümle veya paragraf yazmasının istenmesi

Yazma etkinliğinde kelime grupları ve sözcüklerin eşleştirilmesi

Yazma etkinliğinde verilen metnin yeniden düzenlenerek yazılması

Yazma etkinliğinde verilen sözcüklerin uygun yere yerleştirilmesinin istenmesi

Yazma etkinliğinde dikte yaptırılması

Öğretici tarafından yönlendirilen yazma etkinlikleri şunlardır:

Yazma etkinliği öncesi; beyin fırtınası yönteminin kullanılması,

Yazma etkinliği ile ilgili söz varlığının öğretilmesi

Yazma etkinliği ile ilgili kelime yapılarının ve dilbilgisi yapılarının öğretilmesi.

Yazma etkinliği ile ilgili konuşma etkinliğinin yapılması

Yazma etkinliği sırasında; yazma etkinliği sırasında öğrenciye bireysel veya grup ve gruplar arası yazma çalışması yaptırılabilir.

Yazma etkinliği sonrası; yazma etkinliği sonrasında elde edilen yazıların hata düzeltmelerinin yapılması

Serbest yazma etkinlikleri şunlardır; öğretici tarafından öğrencilerin yazı veya içerik üretmeleri için serbest bırakıldığı etkinliklerdir.

Öğreticinin ders verdiği öğrencilerin kazanımlarına uygun yazma becerilerine yönelik konular seçilmelidir.

Yazma etkinliklerinin üzerinden uzun zaman geçmeden hata düzeltmeleri yapılmalıdır.

2.3.3 Konuşma Becerisi

Konuşma becerisi duygu, düşünce, isteklerin ağız ve dil aracılığıyla sözlü olarak bildirilmesidir. Konuşma becerisi bireyin okuyarak ve dinleyerek edindiği bilgilerin zihinde tasarlanarak ağızdan sözlerin dökülmesiyle anlatılması ve paylaşılmasıdır. Dil öğretiminde konuşma becerisi süreç isteyen bir beceri olduğu için zor ve geç gelişen bir beceridir. Konuşma becerisi hedef dilin yaşadığı coğrafyadan uzakta ise sınıf içi konuşma etkinlikleri önem arz etmektedir. Dil kullanıcısının konuşma becerisini sınıf içinde gerçekleştirebilmesi öğretim

bakımından önemlidir. Bu bağlamda öğretimin hedef dilin konuşulduğu alan dışında yapılması sınırlayıcı bir etkidir.

Konuşma dili ile yazı dili arasında kullanım ifadeleri bakımından farklılar şu şekildedir (Louma, 2004; akt. Dağtan, 2015, s. 334).

Kısa ve uzun cümlelerden oluşması

Planlı ve plansız konuşma olması

Konuşma dilinin yazı diline göre daha genel ifadeler içermesi

Konuşma dilinin yazma diline göre boşluk doldurma, asalak sesler ve tereddütlü ifadeler içermesidir.

Dil hataları ve sürçmelerin olması

Konuşma dilinde konunun dağılması

Konuşma dilinde ortam ve bağlamın, konuşmanın amacını belirlemesidir.

Konuşma türleri: Konuşma becerisinde konuşma mekân ve zamana bağlı olarak üç şekilde gruplandırılmaktadır: İşlemsel konuşmalar, edimsel konuşmalar ve etkileşimsel konuşmalar (Dağtan, 2015, s. 335).

İşlemsel konuşmalar; bu konuşma türü genel bilgi paylaşımı veya mal ve hizmetin alımını ve satımını içeren konuşmalardır. Günlük konuşma diliyle yapılacak olan işlemin yapılmasına yönelik olması bakımından konuşucular ve dinleyicilerden dönüt almaya yönelik konuşmalardır. Örneğin bir bireyin bankada banka işlemlerini yaptırması örnek verilebilir.

Edimsel konuşmalar; bu konuşma türü konuşucunun dinleyici kitlesine hitap etmesine yönelik konuşmalardır. Derslerde yapılan sunumlar, TED konuşmaları, konferans konuşmaları bu konuşma türüne örnek gösterilebilir. Konuşma dilinde kullanılan dilin hatasız olmasına ve telaffuza dikkat edilir.

Etkileşimsel konuşma; bu konuşma türünde ise konuşucu bir grup içinde yaptığı konuşmayla duygu ve düşüncelerini paylaşması sonucu grup bireylerini etkiler ve grup bireylerinden etkilenir. Bu konuşma türünde dil günlük kullanılan bir dildir. Konuşma dilinde dil hatası ve telaffuz hataların olması önemli değildir. Örneğin bir bireyin anısını anlatması sonucu çevresindeki bireyleri etkilemesi ve çevresinden etkilenmesidir.

2.3.4 Dinleme Becerisi

Sağlıklı bir doğum gerçekleşmişse ilk olarak bireyin dinleme becerisi gelişmektedir. Bebek konuşma evresine kadar dinleyicidir. Dil öğrenmeye başlayan bir birey duyduğu sesleri ve sorulan soruları açık ve net bir şekilde

anlayabilmektedir. Dinleme becerisi bir süreç ve davranıştır. Bireyin dinleme süreci analiz, sentez, yorumlama ve değerlendirme yaparak geliştirdiği tutumlardan oluşmaktadır.

Dinleme becerisinin önemi; dinleme becerisi öğretiminde bireyin öğrenmek istediği sesleri tanıması ve bu seslerin bağlamlarını ses ve tonlamalarla ayırt edebilmesi önemlidir. Dinleme becerisi anadil ediniminde ilk gelişen dil becerisidir. Dil öğretiminde öğreticinin hedef dili konuşması öğrenci açısından dil havuzunun ve söz varlığının gelişmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda öğrencide kulak dolgunluğu oluşmaktadır.

Liao ve Lynch'e göre dinleme becerisi genel anlamıyla bir süreç olması bakımından düşünüldüğünde dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası olarak üç aşamada ele alınmaktadır (Liao ve Lynch, 2014; akt. Yaman, 2015, s. 320).

Dinleme becerisi öncesi; dinleme becerisi öncesi dinleme etkinliğinin daha anlaşılabilir olması için etkinlikler hakkında dinleyicinin bilgilendirilmesi önemlidir.

Tanıtım: Etkinlikler hakkında kısa ve genel bilgi verilerek yapılan kısa tanıtımlardır.

Tahminde Bulunma: Dinleme etkinlikleri hakkında öğrencinin görüşlerin alındığı bölümdür. Konu başlığı ve bağlam hakkında görüşlerdir.

Yeni kelimelerin öğretimi ve yapıların anımsatılması: Dinleme etkinliklerinde yeni kelimelerin öğretildiği, eski kelime ve yapıların hatırlatıldığı bölümdür.

Amaçlı dinleme: Dinleme etkinliğinin amacının aktarıldığı bölümdür. Bu bağlamda dinleme etkinliğinin ne hakkında olduğunun, hedefinin ne olduğunun ve dinleme sonunda ne gibi kazanımların sağlandığının aktarıldığı bölümdür.

Dinleme beceri sırası/ dinleme anı; bu bölüm ise dinleme metninin dinletildiği bölümdür.

Öğrenci dinleme metnini dinlerken vurgu ve tonlamaya dikkat etmesi sağlanmalıdır.

Dinleme etkinliği sırasında not almaları sağlanmalıdır.

Dinleme etkinliği etkinlik boyunca en az iki kez dinletilmelidir.

Dinleme etkinliği öğrencinin dil seviyesine göre olmalı ve dinleyicinin yazılı metni görerek dinlemeyi takip etmesi sağlanmalıdır.

Dinleme sonrası; dinleme etkinliği yapıldıktan sonraki aşamadır. Bu aşamada öğrenci tarafından dinleme metniyle ilgili kavramlar ve sorular cevaplandırılmaktadır.

Dinleme etkinliğinde metne yönelik yazılı ve sözlü cevaplar verilir.

Dinleme etkinliğinde dinleme metnin özeti istenebilir.

Dinleme etkinliğinde öğrencinin dinleme metninde geçen olayları veya görselleri gerçekleşme sırasına göre düzenlemesi istenebilir.

Dinleme etkinliğinde dinleme metnine uygun başlığın ne olduğu sorulabilir.

Dinleme etkinliğinde öğrencinin dinleme metnine yönelik açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı sorulara ve etkinliklere cevap vermesi istenir.

Dinleme etkinliğinde öğrencinin dinleme metnine yönelik kronolojik sıralamalar yapması istenebilir.

Dinleme etkinliğinde öğrencinin dinleme metnine yönelik boyama yapması veya şekil çizmesi istenebilir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmanın amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden konusu ders kitapları olan tezleri incelemektir. Bu doğrultuda araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Doküman incelemesi yöntemi gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi, hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı analizleri kapsar. Dokümanların orijinal, anlaşılır, güvenilir, inandırıcı ve temsil edici özelliğe sahip olması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Doküman incelemesi, geçmişteki olguların yer aldığı araştırma notları, raporlar, resim, yazı ve ses kayıtları dikkate alınarak oluşturulan araştırma yazısı, rapor ve tutanakların analizini kapsamaktadır. Doküman incelemelerinde araştırmacının sorularına cevap bulabileceği dokümanları/belgeleri seçmesi araştırma için önem arz etmektedir. Araştırmacı böylece gereksiz belgelerden kurtularak zaman ve emekten tasarruf sağlayacaktır. Doküman incelemesi basamakları aşağıda verilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2018, s. 187).

1. Dokümanlara ulaşılması
2. Dokümanların doğruluğunun ve güvenilirliğinin tespit edilmesi
3. Dokümanların izne tabi olup olmadığının ve telif haklarının olup olmadığının tespiti
4. Dokümanların taranması ve sınıflandırılması
5. Dokümanların çözümlenmesi
6. Verilerin kullanılması ve raporlanması

Bu araştırma kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine yazılan lisansüstü tezlerin konu ve özellikleri açısından incelemesi amaçlandığından içerik analizi yöntemine uygundur.

3.2 İncelenen Eserler

Bu çalışmada 2013-2022 yılları arasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri amaçlı örnekleme yönteminden olan ölçüt örnekleme göre incelenmiştir. Ölçüt örneklemede, önceden belirlenen ölçüt veya ölçütler kullanılabileceği gibi araştırmacı tarafından hazırlanan ölçüt listeleri de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 120). Araştırmanın amacı doğrultusunda, konusu Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları üzerine olan tezlerin belirlenmesi için tezlerin özetleri ve yöntem bölümü incelenmiş ve bu tezler içinde 15 tezin araştırmaya uygun olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya uygun olan tezlere ulaşılmış ve bu 15 tezin dilinin Türkçe olduğu belirlenmiştir. Aşağıda bu 15 tez hakkında bilgiler verilmiştir.

T1: Borbely (2016) *Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında kelime grupları ve cümle bilgisi konularının öğretimi* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan (Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti, Ebru Türkçe Öğretim Seti, Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti, Adım Adım Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti, Yabancı Dilim Türkçe Seti) ders kitaplarındaki kelime grubu ve cümle çeşitlerini, C1 düzeyindeki öğrencilerin ne derece bilip bilmediğini tespit etmeye çalışmıştır.

T2: Doğru (2022) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Temel (A1-A2) Seviyesinde İşlevsel Dil Bilgisi Öğretimi* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti) ders kitaplarındaki dil bilgisi konularında öğretici ve öğrenci görüşleri doğrultusunda karşılaşılan sorunları tespit etmeye çalışmıştır.

T3: Ersoy (2019) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki görsel öğelerin değerlendirilmesi* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında A1 ve A2 düzeylerinde kullanılan ders kitaplarındaki görsel unsurların öğretici görüşleri doğrultusunda düzeltilmesi gereken noktaları tespit etmeye çalışmıştır.

T4: Göçmen (2018) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde otantik dokümanların kullanımı ve A1- A2 düzeyinde dil becerilerine etkisi* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (Yeni Hitit Yabancılar İçin A1-A2) ders kitabında kullanılan otantik metinler, öğrencilerin dil becerilerine katkısı olup olmadığını araştırmıştır.

T5: Gökşen (2021) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Edebî Metin Kullanımı* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti) ders kitaplarındaki edebî metinlerin öğretici ve öğrenci görüşleri doğrultusunda edebî metinleri ve türlerini tespit etmeye çalışmıştır.

T6: Kaya (2018) *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında dil bilgisi* başlıklı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı Seti, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı Seti ve İstanbul Üniversitesi Dilmer Türkçe Öğretim Seti) ders kitaplarında bulunan dil bilgisi konularını ve bu konuların kitaplarda geçme sıklıklarını belirlemiştir. Daha sonra bu konuların hangi düzeyde öğretilmesi gerektiği konusunda uzman görüşleri alıp dil bilgisi konularının dil düzeylerine göre öğretimini içerik ve sunum açısından bütüncül ve detaylı bir şekilde inceleyerek dil bilgisi konularının hangi dil düzeyinde verilmesi gerektiğini belirlemeye çalışmış ve dil bilgisi konularının düzeylere göre öğretimi için bir çerçeve program önermiştir.

T7: Kırımlı (2021) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yönergeler* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı Seti) ders kitaplarındaki etkinlik yönergelerini öğretici görüşleri doğrultusunda edimbilimsel açıdan incelemiştir.

T8: Koparan (2019) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri ile ders kitaplarının incelenmesi* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı Seti) ders kitaplarındaki Türk kültür öğelerinin öğretici ve öğrenci görüşleri doğrultusunda Türk kültür aktarımının nasıl olması gerektiği ve nasıl anlamlandırıldığını ortaya koymaya çalışmıştır.

T9: Sağlık (2018) *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan konuşma becerisi etkinliklerinin Avrupa dil gelişim dosyası doğrultusunda değerlendirilmesi* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (Yedi İklim Türkçe Seti, İstanbul Yabancılar için Türkçe Seti, Gazi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti) ders kitaplarında bulunan konuşma becerisi etkinlikleri, öğretici ve öğrenci görüşleri doğrultusunda ders kitaplarındaki konuşma becerisi etkinliklerinin Avrupa Dil Gelişimi Dosyası yeterlilik ölçütlerine uygunluğunu değerlendirmiştir.

T10: Saydam (2018) *Kelime öğretimi stratejileri açısından yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları üzerine bir araştırma* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (Yedi İklim Ders Kitabı (A1), İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı (A1), Gazi TÖMER Ders Kitabı (A1)) ders kitaplarını kullanan Türkçe öğretmenlerinin derslerde kullandıkları kelime öğretim stratejilerini tespit etmeye çalışmıştır.

T11: Serin (2017) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları ile bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti) ders kitaplarındaki söz varlığıyla öğrencilerin söz varlığını karşılaştırmıştır.

T12: Telçeker-Sertoğlu (2019) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında “İstanbul yabancılar için Türkçe” setinin görsel düzen açısından incelenmesi* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 ve A2) ders kitaplarındaki görsel unsurların öğretici görüşleri doğrultusunda nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğini tespit etmeye çalışmıştır.

T13: Toraman-Ünal (2020) *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarında kullanılan telaffuz yöntem ve uygulamaları üzerine bir inceleme* adlı tez çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan (Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti, Yedi İklim Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti) ders kitaplarındaki telaffuz yöntem ve uygulamaların öğretici görüşleri doğrultusunda değerlendirilerek telaffuz becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikleri belirlemeye çalışmıştır.

T14: Vargelen (2013) *Kültürlerarası iletişimsel yeterlilik bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının değerlendirilmesi* adlı tez

çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan (Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı) Türkçe ders kitaplarını okutman görüşleri doğrultusunda kültürlerarası iletişimsel yeterliliğini değerlendirmiştir.

T15: Yahşi (2020) *Yabancılar türkçe öğretiminde temel düzey söz varlığını belirleme: yabancılar için hazırlanan türkçe ders kitapları ile türkçeyi yabancı dil olarak türkçe öğrenenlerin yazılı ve sözlü anlatım uygulamalarına dayalı söz varlığı* adlı tez çalışmasında yabancı dil olarak öğretiminde öğretimi alanında kullanılan (İzmir Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Ders Kitabı, Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 Temel, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2) ders kitaplarından elde edilen söz varlıkları *söz varlığı öğeleri sıklık ölçütü* doğrultusunda elde edilen söz varlığıyla öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımlarında kullandıkları söz varlıklarını tespit etmeye çalışmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçlarını Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine yapılmış lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda verilerin toplanmasında lisansüstü tezlerin yöntem bölümü bulunan, tez dili Türkçe olan, çalışma grubunda ders kitapları ve öğretici-öğrenci bulunan çalışmalar veri kaynağını oluşturmaktadır. Lisansüstü çalışmaların incelendiği tez inceleme anahtarı aşağıda Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Tez inceleme anahtarı

Tez İnceleme Anahtarı	
Tez Adı:	
Yazarı:	
Türü:	
Yılı:	
Üniversite:	
Enstitü	
Anahtar Kelimeler:	
Konu:	
Amaç:	
Yöntem:	
Çalışma grubu:	
Veri Toplama Aracı:	
Verilerin Analizi:	
Bulgular:	

Sonuç:	
Ders Kitabı Adı:	
Dil Seviyeleri:	
Katılımcı Sayısı ve Türü:	
Dinleme:	
Konuşma:	
Okuma:	
Yazma:	
Öneri:	

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında incelenecek olan tezlerin belirlenme sürecinde öncelikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında lisansüstü eğitim veren üniversiteler ve enstitüler taranmış ve ulusal tez merkezinde, enstitülerde tarama gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda yabancılara Türkçe öğretimi anahtar (“yabancı dil olarak Türkçe öğretimi”, “Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi”, “yabancı dil olarak Türkçe”) kelimelerle Yüksek Öğretim Kurumu web sitesinde ulusal tez merkezinde (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) taramalar yapılmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında 2013-2022 yılları arasında yapılan taramada ise sadece Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında konusu ders kitapları olan 96 tez belirlendikten sonra tezlerin detaylı olarak incelenmesine yönelik “Tez İnceleme Anahtarı” geliştirilmiştir. Öncelikle alanyazın incelenerek tezleri incelemek için ana boyutlar oluşturulmuştur. Bunlar: “genel özellikler, yıl, üniversite, enstitü, anahtar kelimeler, konu, amaç, yöntem, çalışma grubu, veri toplama, yöntem, veri toplama araçları, verilen analizi, bulgular, sonuçlar, ders kitapları, dil seviyeleri, katılımcı sayısı ve türü, öneriler” şeklindedir. Bu boyutları belirleyen ölçütler listelenmiştir. Örneğin “genel özellikler için tezin yayımlandığı yıl, üniversite, türü” gibi ölçütler listelenmiştir. Boyutları ölçen ölçütler belirlendikten sonra yabancılara Türkçe öğretiminde görev yapan üç öğretim elemanı ile bir ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda tez inceleme ölçütlerinde düzenlemeler gerçekleştirilerek Tez İnceleme Anahtarı’na son şekli verilmiştir. Son aşamada ise inceleme sonucunda araştırmaya uygun 15 teze ulaşılmıştır. Araştırmaya uygun olan tezler tekrar detaylı olarak incelemeye alınarak Tez İnceleme Anahtarı’na göre daha detaylı ve teknik olarak veri girişleri yapılmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında Tez İnceleme Anahtarı'ndan elde edilen sonuçlara yönelik frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak sonuçlar tablo ve şekille gösterilmiştir. Ayrıca tez inceleme sürecinde elde edilen sonuçlar yine içerik analizi sonrasında anahtara kategori olarak yerleştirilmiştir. İçerik analizi; yazılı, sözlü bir metni veya sembolü analiz edip rakamlara dönüştürerek, bu rakamların üzerinden yoruma gitmek, diğer bir deyişle rakamları tekrar söze dönüştürmek olarak da tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Dokümanlar, profesyonel bir bilgisayar destekli nitel veri analizi programı olan MAXQDA (ver.20) ile analiz edilmiştir. Dokümanlar bir araya getirilerek, elektronik ortama aktarılmış ve MAXQDA (ver.20) programında kodlamaları yapılmıştır.

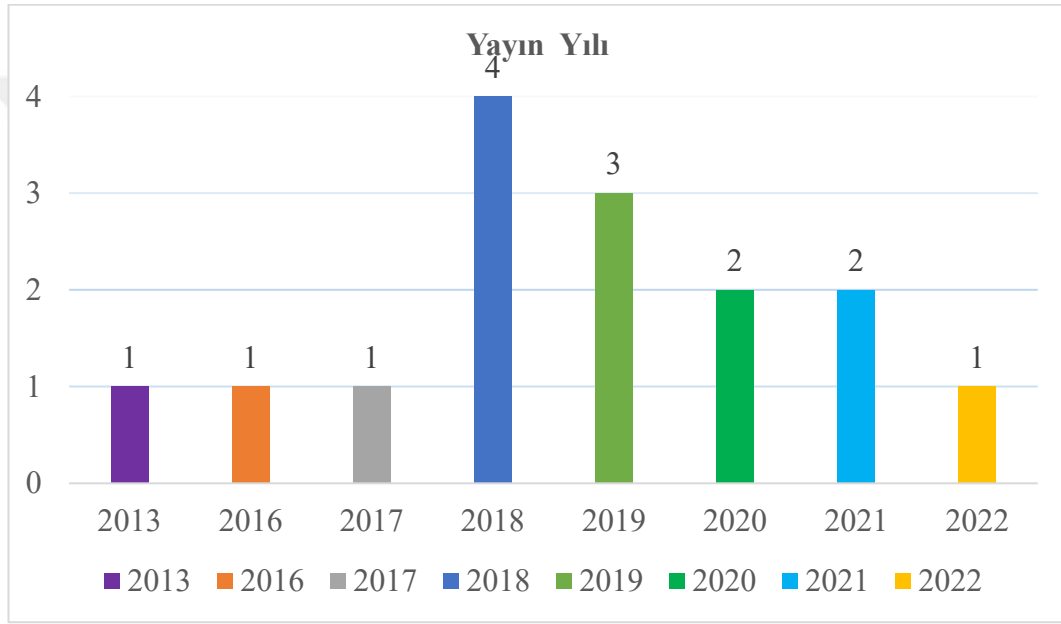
Kodlama süreci metin veya görsel verileri küçük bilgi kategorileri içine toplamayı, bir çalışmada kullanılan farklı veri tabanlarından gelen kod için kanıt aramayı ve koda bir etiket vermeyi içermektedir. Bu noktada nitel verideki tüm bilgiler kullanılamayacağı için ayıklama işlemi yapılır (Creswell, 2013). Kodlama yapılırken dokümanlar çalışmanın alt amaçları doğrultusunda derinlemesine incelenmiştir.

Her bir tez okunarak Tez İnceleme Anahtarı'na göre incelenmiş ve tezlerin bölümlerine göre tema ve onun alt temaları tezler okundukça belirlenmiştir. Bunlarla ilgili bilgiler T1, T2, ...T15 şeklinde kodlanarak raporlanmıştır.

4. BULGULAR

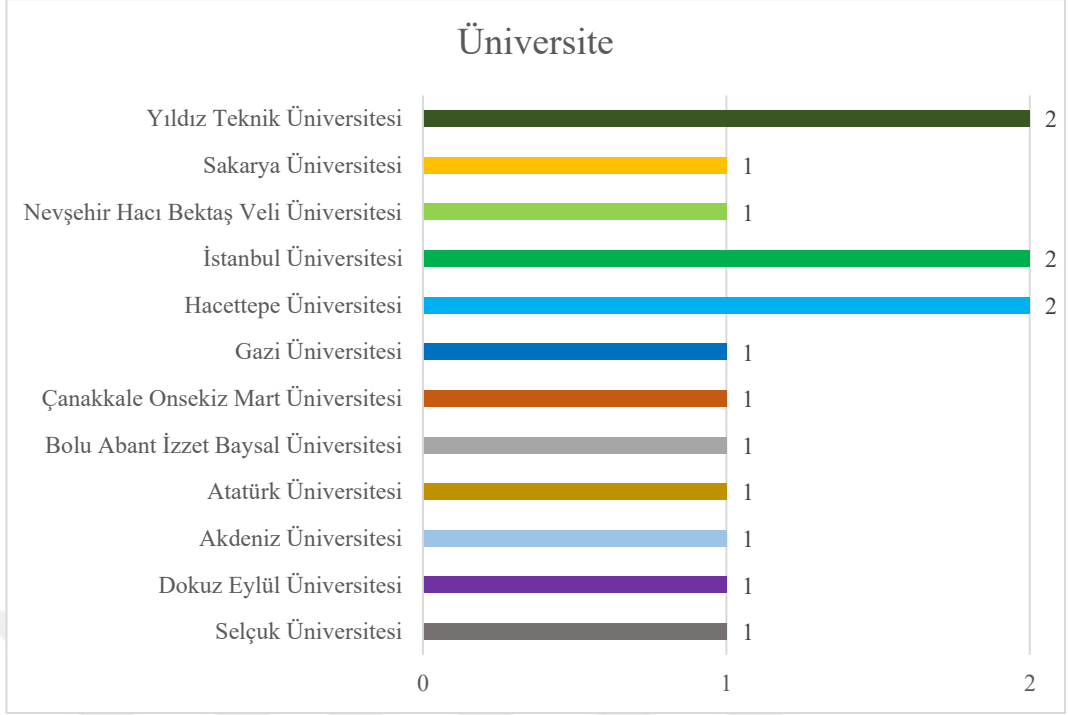
Bu bölümde çalışmaya ait bulgular ve araştırma soruları yer almaktadır. Bu bölümde araştırma sorularının cevaplarına ilişkin veriler yer almaktadır. Ayrıca her araştırma sorusu altında sorulara ilişkin veriler tablo ve şekille görsel olarak verilmiştir.

4.1 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin; Yayın Yılı, Yayın Türü, Üniversite ve Enstitüye İlişkin Bulgular

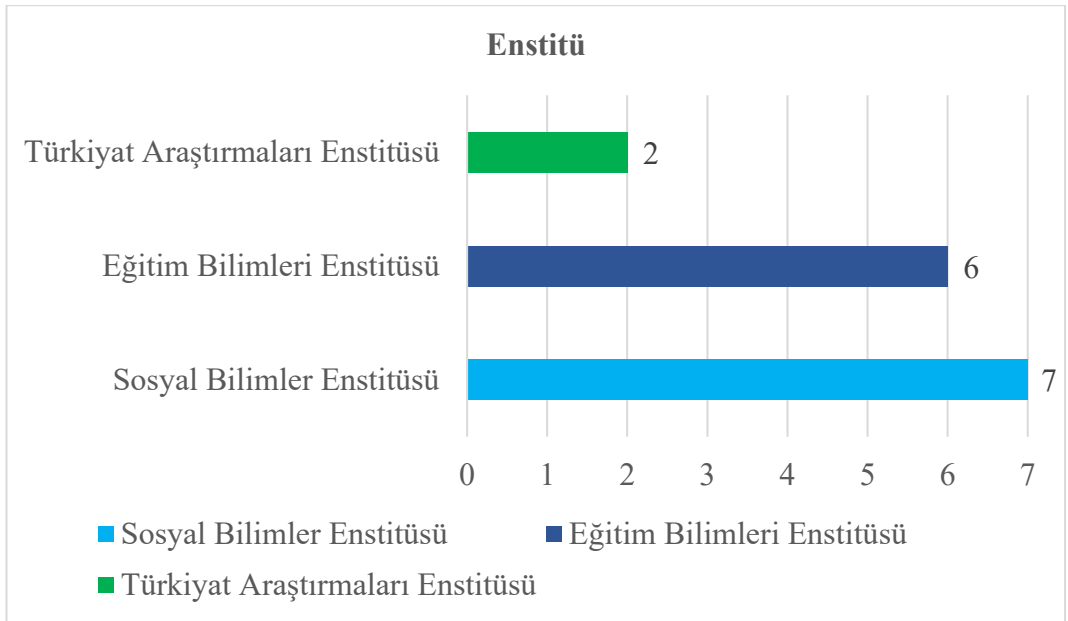
Şekil 4.1. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Şekil 4.1.'e göre çalışma kapsamında incelenen toplam 15 tezden oluşmaktadır. İncelenen tezler 2013 ve 2022 yıllarında yayınlanmıştır. Tezlerin büyük çoğunluğu 2018 (n=4), 2019 (n=3), 2020 (n=2) ve 2021 (n=2) yıllarına aittir.

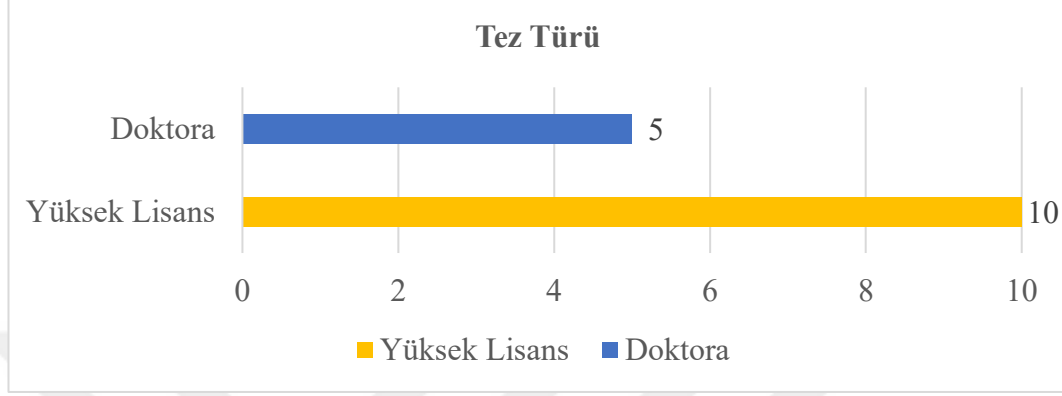
Şekil 4.2. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Şekil 4.2.'ye göre çalışma kapsamında incelenen tezlerin yayınlandığı üniversiteler Yıldız Teknik Üniversitesi (n=2), İstanbul Üniversitesi (n=2) ve Hacettepe Üniversitesi (n=2) olmak üzere Sakarya, Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Gazi, Çanakkale Onsekiz Mart, Bolu Abant İzzet Baysal, Atatürk, Akdeniz, Dokuz Eylül, Selçuk gibi üniversitelerinde birer tez çalışılmıştır.

Şekil 4.3. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

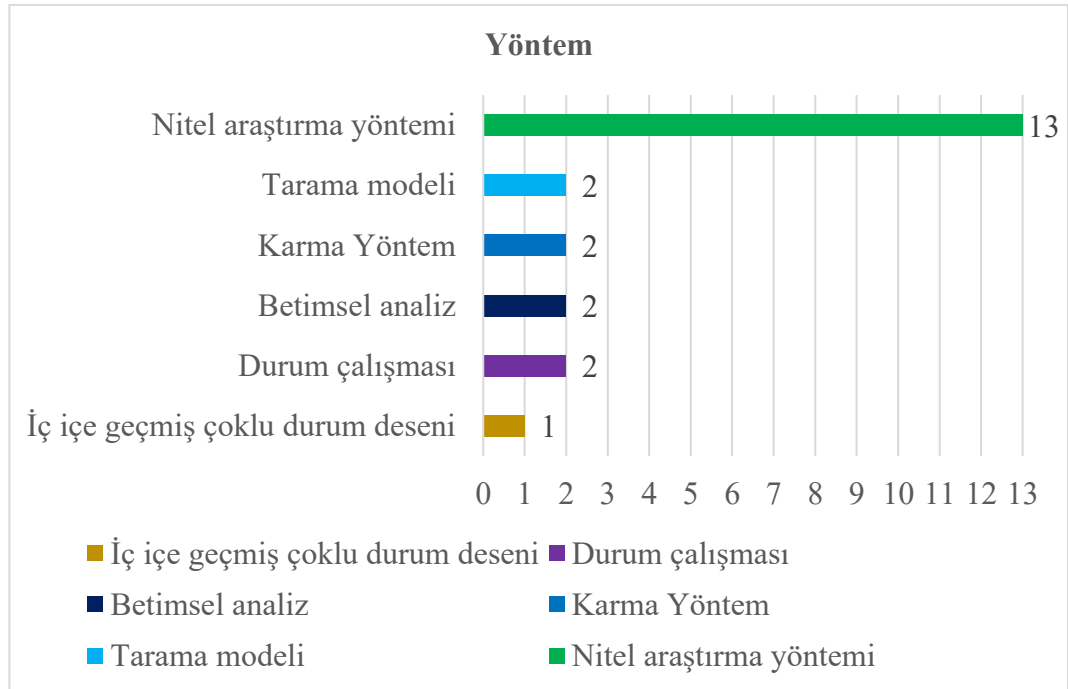
Şekil 4.3.'e göre incelenen tezlerin çalışıldığı enstitüler genel olarak sırayla Sosyal Bilimler Enstitüsü (n=7), Eğitim Bilimleri Enstitüsünde (n=6) ve Türkiye Araştırmaları Enstitüsünde (n=2) yürütülmüştür.

Şekil 4.4. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Tez Türlerine Göre Dağılımı

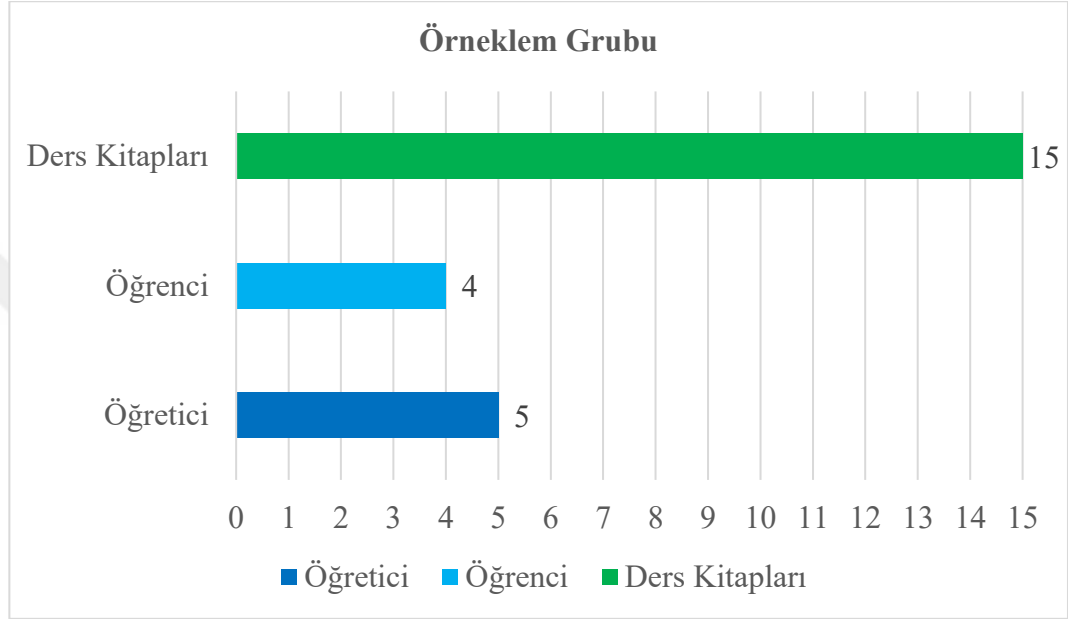
Şekil 4.4.'e göre çalışma kapsamında incelenen tezlerden yüksek lisans (n=10), doktora (n=5) toplam on beş tez çalışması bulunmaktadır.

4.2 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Yöntem, Modeli, Örneklemi, Veri Toplama Aracı, Analiz Yöntemi'ne İlişkin Bulgular

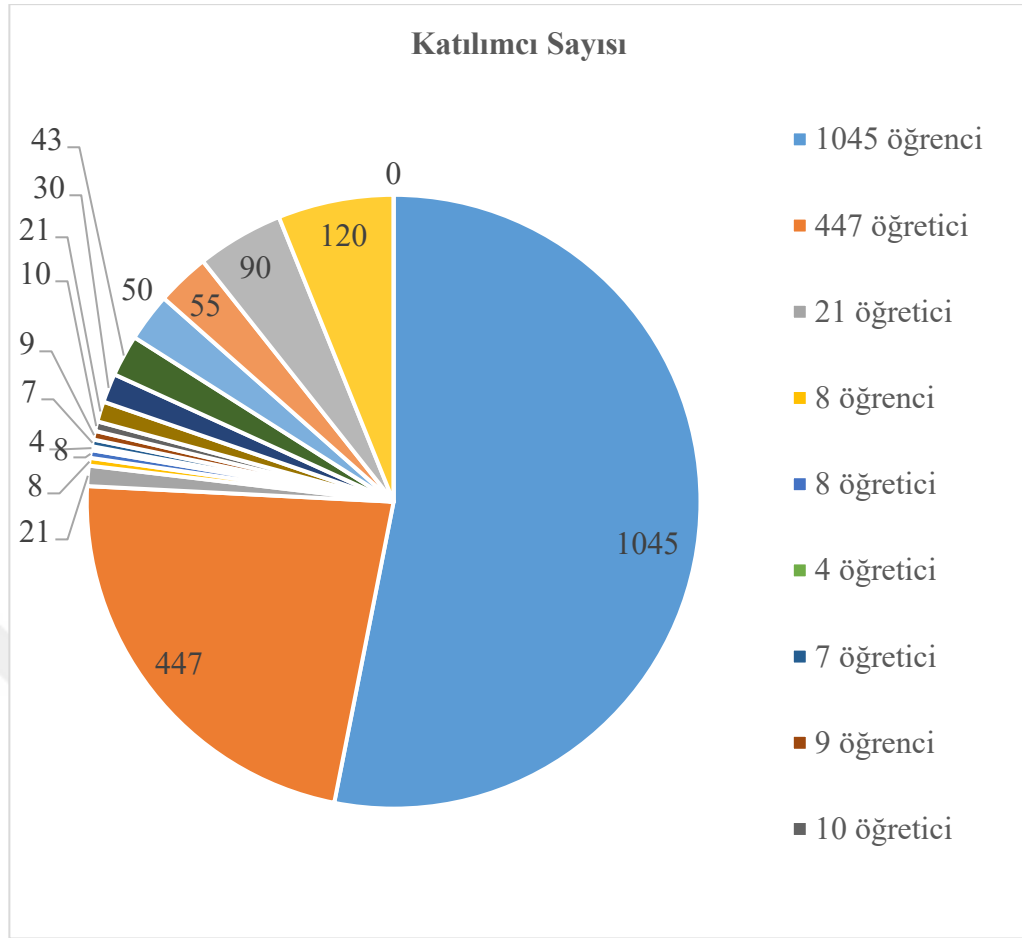
Şekil 4.5. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Şekil 4.5.'e göre incelenen tezlerde çoğunlukla nitel araştırma yöntemleri (n=13) kullanılmış olup bu yöntemlerden tarama modeli (n=2), karma yöntem (n=2), betimsel analiz (n=2), durum çalışması (n=2) ve iç içe geçmiş çoklu durum deseninin (n=1) tercih edildiği belirlenmiştir.

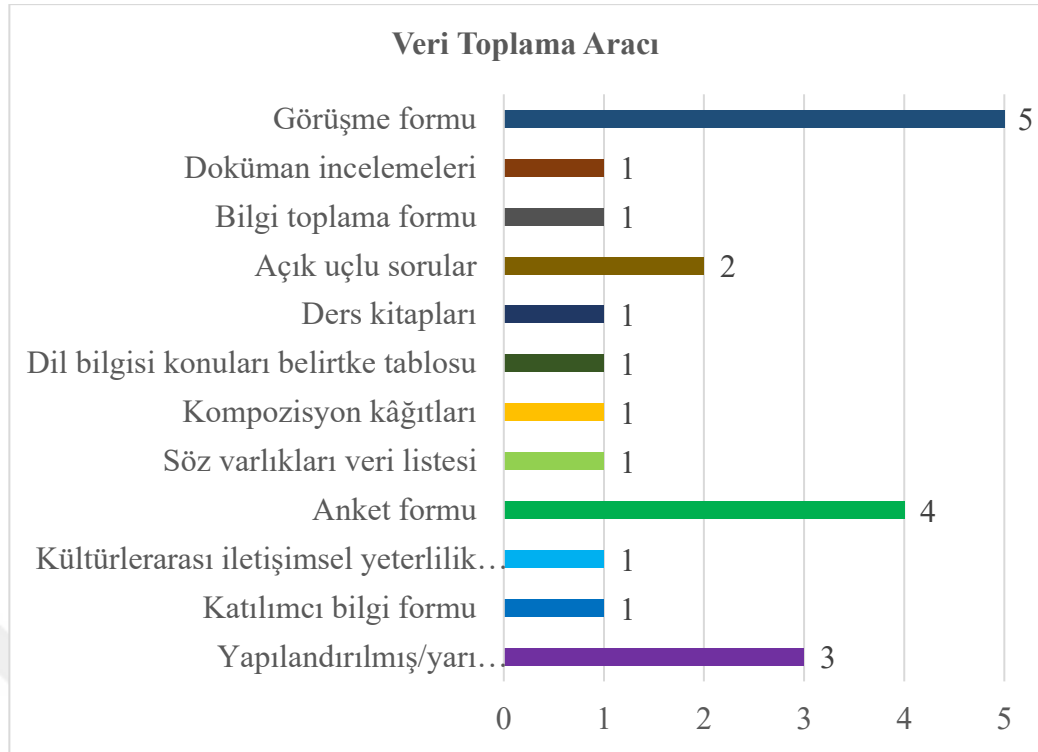
Şekil 4.6. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Örneklem Gruplarına Göre Dağılımı

Şekil 4.6.'ya göre ders kitapları üzerine yapılan tezlerin çalışma grupları ders kitapları (n=15), öğretici (n=5) ve öğrenci (n=4) olduğu tespit edilmiştir.

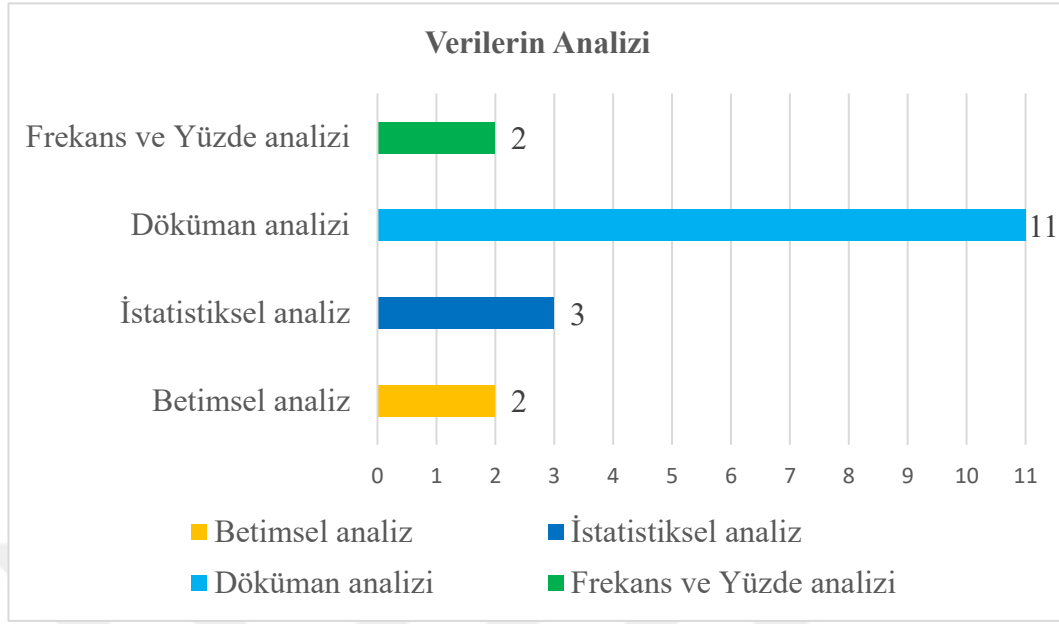
Şekil 4.7. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Katılımcı Sayına Göre Dağılımı

Şekil 4.7.'ye göre incelenen tezlerde genel olarak katılımcı sayısı olarak öğretmenler ve öğrenciler seçilmiştir. Çalışmalardaki katılımcı sayıları incelendiğinde, öğretici sayısının 4 ile 447 kişi arasında, öğrenci sayısının ise 7 ile 1045 kişi arasında değiştiği belirlenmiştir.

Şekil 4.8. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Şekil 4.8.'e göre incelenen tezlerde veri toplama aracı olarak genellikle görüşme formu (n=5), anket formu (n=5), yapılandırılmış/yarıyapılandırılmış gözlem formları (n=3) tercih edilmiş olup bunu açık uçlu sorular (n=2) izlemektedir. Bunlara ek olarak doküman incelemeleri, bilgi toplamam formu, ders kitapları, dil bilgisi belirtke tablosu, kompozisyon kağıtları, söz varlıkları veri listesi, kültürlerarası iletişimsel yeterlilik ölçeği, katılımcı bilgi formu gibi çok çeşitli veri toplama araçları kullanılmıştır.

Şekil 4.9. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Veri Analizlerine Göre Dağılımı

Şekil 4.9.'a göre incelenen tezlerde veri analizi için çoğunlukla doküman analizinin (n=11) kullanıldığı görülmektedir. Bunu istatistiksel analiz (n=3), frekans ve yüzde analizi (n=2), betimsel analiz (n=2) takip etmektedir.

4.3 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Amaç ve Konularına İlişkin Bulgular

Tablo 4.1. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin amaçlarına ilişkin bulgular

Ana Konu Başlıkları	Alt Konu Başlıkları	Frekans(n)
1. Öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları dil bilgisi sorunları		1
2. DK'deki alıştırma yönergelerinin edimbilimsel açıdan incelenmesi		1
3. DK'de kullanılan edebî metinlerin tespit edilmesi		1
4. DK'deki kelime öğretim stratejilerinin incelenmesi		1
5. Öğrenci ve öğretici Türk kültür öğeleri aktarımını anlamlandırması		1
6. DK'nin kültürlerarası iletişimsel yeterliklerin değerlendirilmesi.		1
7. Öğrencilerin kelime grupları ve cümle bilgisi		1

8. Öğreticilerin görsel öğelerle ilgili görüşleri	1
9. Dil bilgisi	2
9.1. DK'deki dil bilgisi sıralamasının belirlenmesi	1
9.2. Dil düzeyi tutarlılığının incelenmesi	1
10. Konuşma becerisi etkinliklerinin ADGD'ye uygunluğu	1
11. Otantik metinler	2
11.1. Ders kitaplarında kullanımı	1
11.2. Dil becerisine etkisi	1
12. Görsel öğeler	1
12.1. Öğretici görüşlerine göre DK görsel unsur değerlendirilmesi	1
13. Öğreticilerin telaffuz becerisine ilişkin görüşleri	4
13.1. Öğretim yöntem ve tekniklerinin incelenmesi	1
13.2. Kullanılan etkinliklerin belirlenmesi	1
13.3. Telaffuz becerisinin önemi	1
13.4. Geliştirmeye yönelik etkinlikler	1
14. Söz varlığı	2
14.1. Söz varlığı unsurlarının ve öğretim materyallerinin etkileri	1
14.2. Sıklık ölçütüne göre incelenmesi	1

Tablo 4.1.'e göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin amaçlarına ilişkin bulgular incelendiğinde, öğreticilerin telaffuz becerisine ilişkin görüşleri (n=4) T13'te öğretim yöntem ve tekniklerinin incelenmesi, kullanılan etkinliklerin belirlenmesi, telaffuz becerisinin önemi, geliştirmeye yönelik etkinlikler olduğu görülmektedir. Söz varlığı (n=2) T11'de söz varlığı unsurlarının ve öğretim materyallerinin etkileri nasıl etkileri olduğu, T15'te söz varlıklarının sıklık ölçütlerine göre incelenmesi, otantik metinler (n=2) T4'de ders kitaplarında kullanılan otantik metinlerin kullanımı ve dil becerilerine etkisi, dil bilgisi (n=2) T2 dil bilgisi konularının dil düzeyi tutarlılığının incelenmesi, T6'da ise DK dil bilgisi konularındaki dil düzeyi tutarlılığının incelenmesidir. DK üzerine yazılan tezlerin diğer öne çıkan amaçları ise öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları dil bilgisi sorunları T2, DK'deki alıştırmaya yönergelerinin edimbilimsel açıdan incelenmesi T7, DK'de kullanılan edebî metinlerin tespit edilmesi T5, DK'deki kelime öğretim stratejilerinin incelenmesi T10, öğrenci ve öğretici Türk kültür öğeleri aktarımını anlamlandırması T8 ve T14, DK'nin kültürlerarası iletişimsel yeterliklerin değerlendirilmesi T14, öğrencilerin kelime grupları ve cümle bilgisi T1, öğreticilerin görsel öğelerle ilgili görüşleri T12 ve T3, konuşma becerisi etkinliklerinin ADGD'ye uygunluğu T9, ders kitaplarında kullanılan konuşma becerisi etkinliklerinin ADGD'de belirtilen yeterliklere uygunluğunu belirlenmek amaçlanmıştır.

Tablo 4.2. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin konularına ilişkin bulgular

Konu Başlıkları	Frekans(n)
1. Dil bilgisi öğretimi	1
2. Edimbilim	1
3. Edebî metinler	1
4. Görsel tasarım ve görsel düzen	1
5. Kelime öğretme stratejileri	1
6. Dil kültür ilişkisi	1
7. Kültür aktarımı	1
8. Kelime grupları ve cümle bilgisi	1
9. Ders Kitabı Görselleri	1

10. Dil bilgisi (kitap karşılaştırmaları)	1
11. Konuşma becerisi	1
12. Otantik metinler	1
13. Söz varlığı	2
14. Telaffuz öğretimi	1

Tablo 4.2.'ye göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitaplarını inceleyen tezlerin konulara göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışılan konunun söz varlığı (n=2) T11 ve T15'de olduğu görülmektedir. Diğer konularda ise her bir tez için tablo 12'de belirtilen konular ele alınmıştır. DK üzerine yazılan tezlerin dil bilgisi öğretimi T2 ve T6, edimbilim T7, edebî metinler T5, görsel tasarım ve görsel düzen T12, kelime öğretme stratejileri T10, dil kültür ilişkisi T8, kültür aktarımı T14, kelime grupları ve cümle bilgisi T1, ders kitabı görselleri T3, dil bilgisi (kitap karşılaştırmaları) T6, konuşma becerisi T9, otantik metinler T4, telaffuz öğretimi T13 konularının olduğu tablo 12'de görülmektedir. T11'de A1-A2 seviyelerinde kullanılan ders kitaplarındaki söz varlığıyla öğrencilerin sözlü anlatımlarında kullandıkları söz varlıkları karşılaştırılmıştır. T15'te ise ders kitaplarındaki tamlamalar, deyimler, atasözü ve tekrar gruplarından oluşan söz varlıklarıyla öğrencilerin sahip olduğu söz varlıkları karşılaştırılmıştır.

4.4 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.3. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin sonuçlarına ilişkin bulgular

Ana Konu Başlıkları	Alt Konu Başlıkları	Frekans (n)
1. DK'de dil bilgisi konuları		1
basitlik/karmaşıklık düzeyleri		
2. Edimsel işlevler		1
derste kullanılan yönergelerle kitap yönergeleri farklı		
3. Edebî metinler kullanımı		6
	3.1. Dil bilinci, merak uyandırıcı, zevk	1

	verici, motivasyon kaynağı	
	3.2. En az edebî metin Yeni Hitit Türkçe öğretim setinde	1
	3.3. En fazla edebî metin Yedi İklim Türkçe öğretim setinde	1
	3.4. En fazla C1 düzeyine uygun	1
	3.5. En sık kullanılan şiiir/hiç kullanılmayan tür destan	1
	3.6. Edebî türlerin dağ.dil düzeylerine göre yeterli/dengeli değil	1
4. Görsel materyal kullanımı		22
	41. Görsellerin geliştirilmesi gerekliliği	1
	4.2. Yerellik açısından yeterli olmadığı	1
	4.3. Evrensellik açısından yeterli olmadığı	1
	4.4. Öğrenci ilgisine hitap etmesi	1
	4.5. Metin içeriğiyle ilişkisi	1
	4.6. ADOÇ metnine uygunluğu	1
	4.7. Dersin amacına uygunluğu	1
	4.8. Metin ile uyumu	3
	4.8.1. Sayısal olarak yetersiz	1
	4.8.2. A2 seviyesinde gereken nitelikte değil	1
	4.8.3. A1 seviyesinde gereken nitelikte değil	1

4.9. Görsellerin metni daha anlaşılır hâle getirmesi	1
4.10. Okuma	3
4.10.1. Görseller çözümlemede etkili	1
4.10.2. Görseller Tahmin etmede etkili	1
4.10.3. Okuma becerisi için görsellere daha fazla ihtiyaç duyulması	1
4.11. Yazma	3
4.11.1. Soruların görsellerle daha anlaşılır olması	1
4.12.2. Görsellerin bilgiyi somutlaştırması	1
4.12.3. Görsellerin metni daha anlaşılır hâle getirmesi	1
4.12. Dinleme	3
4.12.1. Dinleme etkinliği ile görselin uyumlu olması katkısı	1
4.12.2. Somutlaştırmaya yardımcı olması	1
4.12.3. Görsellere bakarak kelime bilgisi hatırlama	1
4.13. Konuşma	2
4.13.1. Görsellerin konuyu ve fiilleri somutlaştırması	1
4.13.2. Görsellere bakarak konuşmanın zihinde yeni fikir oluşturması	1

5. İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirilmesi	10
5.1. Zihinsel hazırbulunuşluğa uygun	1
5.2. İlgi alanlarına uygun	1
5.3. Türk kültürüne ait unsurların aktarımı eksik	1
5.4. Kültürel unsurlara yönelik tutum geliştirme eksik	1
5.5. Kültürel çeşitliliği yansıtmada eksik	1
5.6. Dil ve kültür ilişkisi bağlamında eksik	1
5.7. Kitabın metin tasarımıyla ilgili görüşler	1
5.8. Kitabın görselleri ile ilgili görüşler	1
5.9. Kitabın kullanımı ile ilgili görüşler	1
5.10. Kitabın tasarımı ile ilgili görüşler	1
6. Konuşma etkinlikleri	26
6.1. Sözlü anlatım becerisi etkinlikleri	3
6.2. Yeterliklere dengeli dağılmaması (ADGD'ye göre)	16
6.3. Karşılıklı konuşma etkinlikleri	2
6.4. Yeterliklere dengeli dağılması (ADGD'ye göre)	5
7. Otantik doküman	4
7.1. Dil becerilerine olumlu etkisi	2
7.2. Kültür aktarımı ve günlük kullanımdaki etkisi	1
7.3. Yabancı dil öğretimi için uygun olması	1

8. Söz varlığı	5
8.1. Söz varlığının etkisiz olması	1
8.2. Öğrenme ve öğrenme hızına etkisi	1
8.4. Güncellenmesi gerekliliği	1
8.5. Dil düzeyiyle ilişkisi	1
9. Telaffuz becerisi	4
9.1. DK'de ayrı bir bölümün olmaması	1
9.2. "dinle ve taklit et" tekniğinin yaygın kullanımı	1
9.3. Öğretilmesi ve geliştirilmesi gerekliliği	1
9.4. Tekerleme, mânî kullanımının etkisi	1
10. Tr'deki yabancı öğrencilerin kelime grupları/cümle bilgisi	2
10.1. Öğrencilerin zorluk yaşadığı/yaşamadığı cümle türleri	1
10.2. Öğrencilerin zorluk yaşadığı/kolay tanıdığı kelime grupları	1
11. Türk kültürüne ve ders kitaplarına ilişkin görüşler	10
11.1. Kavramsal ve zihinsel hazırbulunuşluğa uygun	1
11.2. Türk toplumunun sosyal yapısını örneklemede yeterli	1
11.3. İçerik bilgisi eksik	1
11.4. Sosyopolitik konuları yansıtmada yeterli	1

11.5. Farklı kùltùrlere olumlu tutum geliştirmede yeterli	1
11.6. Dil kùltùr ilişkisi bağlamında eksik	1
11.7. Öğretim elemanlarının görüşleri	1
11.8. Öğrencilerin Türkiye'ye gelme sebepleri	1
11.9. Öğrencilerin Türk kùltür öğeleri bilgileri	2

Tablo 4.3.'e göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tez çalışmalarında ulaşılan başlıca sonuçlar DK'de dil bilgisi konuları basitlik ve karmaşıklık düzeyleri (n=1) T2'de Yeni Hitit kitaplarında basitten karmaşığa doğru olduğu ve Gazi TÖMER kitaplarında dil bilgisi konu anlatımı bulunmadığı ayrıca A1 ve A2 seviyelerinde dil bilgisi konuları bakımından birlik olduğu belirtilmiştir. Dil bilgisi konularına ilişkin tezler sadece T2 ve T6 tezlerindedir. Edimbilimsel işlevler derste kullanılan yönergelerle kitap yönergeleri farklı olduğu gör÷lmektedir (n=1). T7'de ise ders kitabındaki alıştırma yönergeleriyle öğreticilerin ders sırasında kullandıkları yönergelerin farklı olduğu belirtilmiştir. Edebî metinlerin kullanımı (n=6) T5'te edebî metinlerin dil bilinci, merak uyandırıcı ve motivasyon kaynağı olduğu; en fazla edebî metin kullanımının Yedi İklim Türkçe Öğretim seti en az ise Yeni Hitit Türkçe Öğretim setinde; edebî metin kullanımının en fazla C1 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Edebî türlerden en çok kullanılanın şiir hiç kullanılmayanın ise destan olduğu da tespitler arasındadır. DK kullanılan edebî metin türleri dil düzeyinlere göre yeterli ve dengeli değildir. Edebî metinlerin kullanıma ilişkin tablo 13'te 6 alt tema belirlenmiştir. Edebî metin kullanımı sadece T5'tedir. Görsel materyal kullanımı (n=22) T12'de öğreticilerin DK'de görsel materyallerin kullanımında olumlu görüş belirttikleri ancak öğreticilerin DK'de kullanılan güncel görsel materyal kullanımında olumsuz görüş bildirdikleri belirtilmiştir. T3'te DK'de kullanılan görsel materyallerin geliştirilmesi gerektiği, yerellik ve evrensellik açısından yeterli olmadığı görsellerin öğrencilerin ilgisini çekmesi, ADOÇ'ye, dersin amacına, uygun olması ve görsellerin metinle uyumlu olması gerektiği ayrıca görsellerin metinlerin daha

anlaşılır olmasını sağladığı belirtilmiştir. Tablo 13'te görsel materyal kullanımının okuma becerisinde görselleri çözümlemede, tahmin etmede etkili olduğu ve okuma becerisinde görsellere daha fazla ihtiyaç duyulduğu; yazma becerisinde görsel kullanımının soruların daha anlaşılır olmasını sağladığı, görsellerin bilgiyi somutlaştırdığı ve metni daha anlaşılır hâle getirdiği; dinleme becerisinde görsel kullanımında ise dinleme etkinliğiyle görsellerin uyumlu olmasının dinleme becerisine katkısı, dinlemeyi somutlaştırmasına yardımcı olması, görsellere bakarak kelime bilgisini hatırlatması; konuşma becerisinde görsel kullanımının görsellerin konu ve fiilleri somutlaştırması ve görsellere bakarak konuşmanın zihinde yeni fikir oluşturması konusunda yardımcı olduğu görülmektedir. T3 ve T12'de görsel materyal kullanımı 22 alt temadan oluşmaktadır ve diğer tezlerde ise bunlara değinilmemiştir. İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirilmesi (n=10), (T15) İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders kitabının zihinsel hazır bulunuşluğa uygun, ilgi alanlarına uygun, Türk kültürüne ait unsurların aktarımında, kültürel unsurlara yönelik tutum geliştirmede, kültürel çeşitliliği yansıtmada, dil ve kültür ilişkisi bağlamında eksik olduğu kitabın görselleri ile ilgili görüşler, kitabın kullanımı ile ilgili görüşler, kitabın tasarımı ile ilgili görüşler olduğu görülmektedir. Konuşma etkinlikleri (n=4), sözlü anlatım etkinlikleri ADGD'ye göre konuşma etkinlikleri yeterliklere göre uygun olduğu ve olmadığı, karşılıklı konuşma etkinlikleridir. T9'da sözlü anlatım etkinliklerinin karşılıklı konuşma becerisine göre daha çok tercih edildiği belirtilmiştir. Konuşma etkinliklerine ilişkin sonuçlar sadece T9'dadır. Otantik doküman (n=3) otantik dokümanların dil becerilerine olumlu etkisi, kültür aktarımı ve günlük kullanımdaki etkisi, otantik dokümanların dil öğretimi için uygun olmasıdır. Otantik dokümanlara ilişkin sonuçlar üç alt temadan oluşmaktadır. T4'te otantik dokümanların doğal materyaller olması bakımından kültür aktarımı ve günlük dil kullanımını kolaylaştırdığı ve kelime dağarcığını geliştirdiği belirtilmiştir. Otantik dokümanlarla ilgili sonuçlara diğer tezlerde değinilmemiştir. Söz varlığı (n=3) söz varlığının etkisiz olması, öğrenme ve öğrenme hızına etkisi, dil düzeyiyle ilişkisinin güncellenmesi gerekliliği T11'de ders kitaplarındaki söz varlıkları arasında fazla bir fark olmadığını belirtmiştir. T15'te ise ders kitabı yazarlarının dil sezgilerine göre belirlenen söz varlıkları öğrenme ve öğretme hızını önemli derece etkilediği belirtilmiştir. Söz varlığını konu alan tezler sadece T11 ve T15 tezleridir. Telaffuz becerisi (=4) DK'de ayrı bir bölümün olmaması, dinle ve taklit et tekniğinin yaygın

kullanımı, telaffuz becerisinin öğretilmesi ve geliştirilmesi gerekliliği, tekerleme ve mani kullanımın etkili olduğu görülmektedir. Telaffuz becerisi sadece T13'tedir dört alt temadan oluşmaktadır. T13'te sosyal iletişimde telaffuzun önemli olduğu için DK'de telaffuz becerisine yönelik etkinliklere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Türkiye'deki yabancı öğrencilerin kelime grupları/cümle bilgisi (n=2), öğrencilerin zorluk yaşadığı ve yaşamadığı cümle türleri, öğrencilerin zorluk yaşadığı kolay tanıdığı kelime grupları olduğu görülmektedir. TR'deki öğrencilerin kelime gruplarına ve cümle bilgisine ilişkin sonuçlar sadece T1'dedir ve iki alt temadan oluşmaktadır. T1'de öğrencilerin zorluk çektiği ve karıştırdığı unvan, ünlem, vasıta, eşitlik, aitlik, sıfat-fiil ve birleşik isim gibi kelime grupları olduğunu belirtmiştir. Türk kültürüne ve ders kitaplarına ilişkin görüşler (n=9) başlıkları altında toplandığı görülmektedir. DK'de Türk kültürüne ve ders kitaplarına ilişkin alt başlıkların “kavramsal ve zihinsel hazırbulunuşluğa uygun olma, Türk toplumunun sosyal yapısını örneklemede yeterli olma, içerik bilgisinin eksik olması, sosyopolitik konuları yansıtmada yeterli olma, farklı kültürlerle olumlu tutum geliştirmede yeterli olma, dil kültür ilişkisi bağlamında eksik olma, öğretim elemanlarının görüşleri, öğrencilerin Türkiye'ye gelme sebepleri, öğrencilerin Türk kültür öğelerinin bilgileri” olduğu görülmektedir. T14 ve T8'de Türkçe öğrenen öğrencilerin ve öğreticilerin Türk kültür öğelerinin sonuçlarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca T12'de ortaya çıkan sonuç şu şekilde ifade edilmiştir: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ile ilgili sonuçlar; ders kitabı öğrencilerin kavramsal ve zihinsel olarak hazırbulunuşluğa uygun olması, Türk toplumunun sosyal yapısını örneklemede yeterli olduğu, içerik bilgisi konusuna eksiklik olmasına rağmen sosyopolitik konuları yansıtmada yeterli olması, farklı kültürlerle yönelik olumlu tutum geliştirmede yeterli olması, kitap dil ve kültür ilişkisi bağlamında değerlendirildiğinde eksiklerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. T8, T12 ve T14'de DK kültürüne ilişkin sonuçların olduğu belirtilmiştir. Diğer tezlerde ise belirtilmemiştir ve dokuz alt temadan oluşmaktadır.

4.5 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Önerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.4. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin önerilerine ilişkin bulgular

Ana Konu Başlıkları	Alt Konu Başlıkları	Frekans(n)
---------------------	---------------------	------------

1. DK'de dil bilgisi konuları farklı seviyelerde ele alınmalı	1
2. DK yönergelerindeki edimsel işlevler	2
2.1. DK yazımında dil, eğt düzeyi ve meslek vb. dikkat edilmeli	1
2.2. DK yönergelerde çok dilli karşılaştırmaların yapılması	1
3. Edebî metin kullanımı	2
3.1. Hedef dilin kültürüne yönelik metinler kullanılmalı	1
3.2. Dil düzeylerine göre yeterli ve dengeli olmalı	1
4. İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirilmesi	2
4.1. Görsel düzeni ile ilgili fikir alınması	1
4.2. Görseller hazırlanırken okutmanlardan fikir alınması	1
5. DK'de kelime öğretme stratejileri	4
5.1. DK'de olmayan stratejilerin eklenmesi	1
5.2. Kelime öğretiminde teknoloji kullanılması	1
5.3. Dil öğreticilerinin alan bilgisi seminer kurs alması	1
5.4. DK kelime üretimini kolaylaştıracak stratejilere yer verilmesi	1
6. Türk kültürü ve ders kitaplarına ilişkin görüşleri	9
6.1. Kültür aktarmı güncel ve günü yansıtan unsurlara yer verilmesi	1
6.2. DK görsel unsurlarla uyumlu etkinlikler olması	1
6.3. DK görsellerin gerçeğe yakın olması	1
6.4. DK kolay anlaşılır hazırlanması	1
6.5. Ek dersler/eğitimler verilmesi	1
6.6. Kültür aktarımı konusunda kurslar	1
6.7. DK inceleme komisyonları oluşturulması	1
6.8. Öğrt. Elemanlarının kültür aktarımında teknoloji kullanması	1

6.9. DK'de Türk kültür öğelerinin artırılması	1
7. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları hazırlanırken	0
7.1. Öğretmenlere yönelik kılavuz kitapların olması	7
7.2. Metinlerde dünya ve ülke olumlu-olumsuz yönlerine yer verilmesi	1
7.3. Farklı kültürel unsurlara yer verilmesi	1
7.4. Öğrenci ihtiyaçlarına dikakt edilmesi	1
7.5. Görsellerin ilgi çekici olması	1
7.6. Hedef ile dil öğrenenin kültürünü ifade edecek unsur. yer ver.	1
7.7. Kültürel unsurları iletişimsel yeterlilik becerilerine göre seçimi	1
8. Görsel materyallerin kullanımı	7
8.1. Fotoğraf-resim karmaşasına yönelik önlem alınması	1
8.2. Görsellerin dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik olması	1
8.3. Görselin metin ile uyumsuzluğunun azaltılması	1
8.4. Görsel sayısının artırılması	1
8.5. Görsellerin niteliğinin artırılması	1
8.6. Yabancı kişilerin görsellerinin seçilmemesi	1
8.7. Gerçek yaşamdan seçilmesi	1
9. Dil bilgisi	4
9.1. Etkinliklerin sayıca ve nitelikçe artırılması gerektiği	1
9.2. DK'deki tutarsızlıkların giderilmesi gerektiği	1
9.3. Dil seviyelerine göre söz varlığı listelerinin oluşturulması	1
9.4. Dil bilgisi konularının öğretim basamaklarına göre düzenlenmesi	1
10. Konuşma becerisi	3

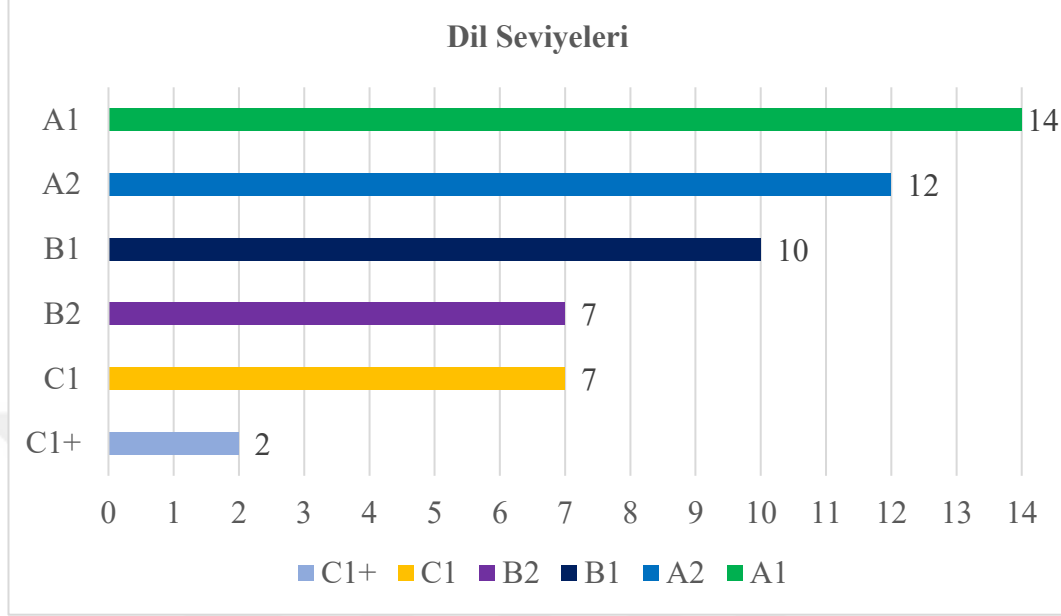
10.1. Mesleki TÖS'nin (Türkçe Öğretim Setleri) hazırlanması gerekliliği	1
10.2. TÖS hedef grubun dil, eğitim seviyesine uygun hazırlanması	1
10.3. Türkçe öğrt setlerinin dil öğrenme amacına uygun hazırlanması	1
11. Söz varlığı	4
11.1. Daha kapsamlı söz varlığı listesinin hazırlanması	1
11.2. DK'nin söz varlığını yansıtması	1
11.3. Türkçe sözcüklere yer verilmesi	1
11.3. Öğrenci düzeyine uygunluğu	1
11.4. Çalışmalarının gerekliliği	1
12. Telaffuz becerisi	5
12.1. Hedef dilin vurgu, ritim ve ses özelliklerine yönelik alıştırma	1
12.2. DK'de telaffuz becerisine yönelik kazanımlara yer verilmesi	1
12.3. Özgün etkinliklerin kullanımı	1
12.4. Şiir ve şarkıların kullanımı	1
12.5. Zaman ayrılması	1

Tablo 4.4.'e göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin önerilerine ilişkin bulgular DK'lerde dilbilgisi konuları farklı seviyelerde ele alınmalı (n=1) T2'de temel seviyedeki dil bilgisi konularının ileriki seviyelerde yeniden öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir. DK yönergelerindeki edimsel işlevler (n=2) DK yazımında dil, eğitim düzeyi ve meslek vb unsurlara dikkat edilmesi gerektiği ve DK yönergelerinde çok dilli karşılaştırmaların yapılmasıdır. T2'de ise ders kitaplarında kullanılan etkinlik yönergelerinin dil, eğitim düzeyi ve mesleklere göre hazırlanması gerektiği belirtilmiştir ve iki alt temadan oluşmaktadır. Edebî metin kullanımı (n=2) edebî metinler hedef dilin kültürüne yönelik olarak hazırlanmalı ve dil düzeylerine göre yeterli ve dengeli olmalıdır. T5'te DK öğretici ve öğrenci görüşleri doğrultusunda hedef dilin kültürün yönelik edebî metinler kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Sadece T5'te belirtilmiştir ve iki alt temadan oluşmaktadır. İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirmesi (n=2) görsel düzeni ile ilgili fikir alınması ve

görseller hazırlanırken okutmanlardan fikir alınmasıdır. T12’de İstanbul ders kitabı A1 ve A2 seviyelerindeki görsel unsurların görsel düzen hakkında bilgi edinilerek ve okutmaların görüşleri dikkate alınarak hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Sadece T12’de belirtilmiş ve iki alt temadan oluşmaktadır. DK’de kelime öğretme stratejileri (n=4) DK’de olmayan stratejilerin eklenmesi, kelime öğretiminde teknoloji kullanılması, dil öğreticilerinin alan bilgisi seminer, kurs alması, DK kelime üretimini kolaylaştıracak stratejilere yer verilmesidir. T10’da DK’de kullanılan kelime öğretim stratejilerinden bağlama başvurmaya yönelik stratejinin kullanılmadığı ve DK kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Sadece T10’da belirtilmiş ve dört alt temadan oluşmaktadır. Türk kültürü ve ders kitaplarına ilişkin görüşleri (n=9) kültür aktarımı güncel ve günü yansıtan unsurlara yer verilmesi, DK’de görsel unsurlarla uyumlu etkinlikler olması, DK görsellerin gerçeğe yakın olması, DK’nin kolay anlaşılır hazırlanması, ek dersler/eğitimler verilmesi, kültür aktarımı konusunda kurslar, DK inceleme komisyonları oluşturulması, öğretim elemanlarının kültür aktarımında teknoloji kullanması, DK’de Türk kültür öğelerinin artırılması gerektiği olduğu görülmektedir. T8’de dil öğretiminde dilin kültür ile iç içe geçmesinden dolayı DK’de kullanılan Türk kültürü unsurların dil öğretimini daha da kolaylaştıracağı belirtilmiştir. Sadece T8’de belirtilmiş ve dokuz alt temadan oluşmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi DK hazırlanırken (n=7) öğretmenlere yönelik kılavuz kitapların olması, metinlerde dünya ve ülkelerin olumlu-olumsuz yönlerine, farklı kültürel unsurlara yer verilmesi, öğrenci ihtiyaçlarına dikakt edilmesi, görsellerin ilgi çekici olması, hedef ile dil öğrenenin kültürünü ifade edecek unsurlara yer verilmesi, kültürel unsurları iletişimsel yeterlilik becerilerine göre seçimi olduğu görülmektedir. T14’te TYDOÖ DK hazırlanırken göz önünde bulundurulması gereken unsurlar belirtilmiştir. Ayrıca T8’de ise DK hazırlanırken dil ile kültürün iletişimsel boyutunun daha da öne çıkarılması gerektiği belirtilmiştir. Sadece T14’de belirtilmiştir ve yedi alt temadan oluşmaktadır. Görsel materyallerin kullanımı (n=7) fotoğraf-resim karmaşasına yönelik önlem alınması, görsellerin dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik olması, görselin metin ile uyumsuzluğunun azaltılması, görsel sayısının arttırılması, görsellerin niteliğinin arttırılması, yabancı kişilerin görsellerinin seçilmemesi, gerçek yaşamdan seçilmesi olduğu görülmektedir. T3 ve T12’de DK’de kullanılacak olan görsel unsurların nasıl olması gerektiğine yönelik görüşler belirtilmiştir. Sadece T3 ve T12’de belirtilmiştir ve yedi alt temadan oluşmaktadır.

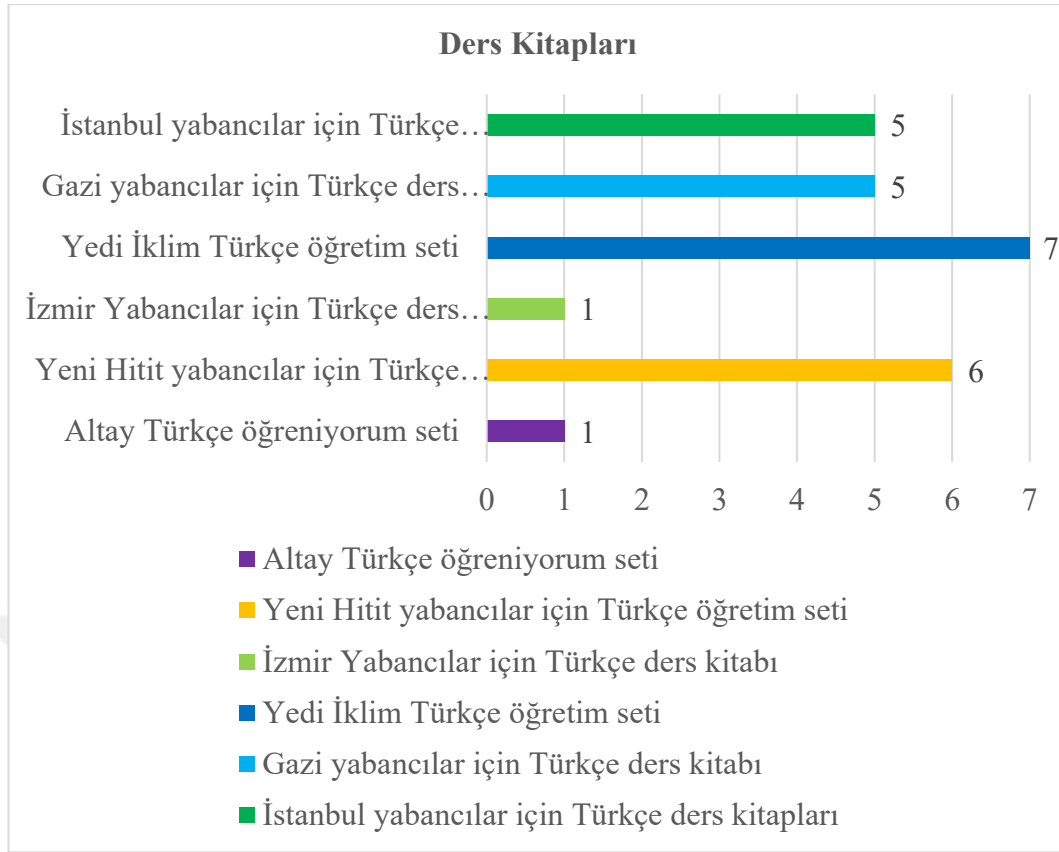
Dil bilgisi (n=4) etkinliklerin sayıca ve nitelikçe arttırılması gerektiği, DK'de tutarsızlıkların giderilmesi gerektiği, dil seviyelerine göre söz varlığı listelerinin oluşturulması, dil bilgisi konularının öğretim basamaklarına göre düzenlenmesi olduğu görülmektedir. T2 ve T6'da dil bilgisi konularının basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru olması gerektiği, dil bilgisi konularının dil seviyelerine göre sıralanması gerektiği ve temel seviyelerde öğretilen dil bilgisi konularının ileriki seviyelerde de yeniden tekrar edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sadece T2 ve T6'da belirtilmiştir ve dört alt temadan oluşmaktadır. Konuşma becerisi (n=3) Meslekî TÖS'ün (hazırlanması gerekliliği, TÖS hedef grubun dil, eğitim seviyesine uygun hazırlanması, Türkçe öğrt setlerinin dil öğrenme amacına uygun hazırlanması olduğu görülmektedir. T9'da DK çerçeve metnin yeterli tanımlarına uygun olacak şekilde hazırlanması gerektiği ve ayrıca öğrencinin dil öğrenme amacına yönelik mesleki Türkçe öğretim setlerinin hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Sadece T9'da belirtilmiştir ve üç alt temadan oluşmaktadır. Söz varlığı (n=4) daha kapsamlı söz varlığı listesinin hazırlanması, DK'nin söz varlığını yansıtmaması, Türkçe sözcüklere yer verilmesi, öğrenci düzeyine uygunluğu, çalışmalarının gerekliliği olduğu görülmektedir. T11 ve T15'te öğrencilerin, öğreticilerin ve kitap yazarlarının başvurabileceği ders kitaplarında kullanılan söz varlıklarının dil seviyelerine göre olduğu listelerin hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Sadece T11 ve T15'te belirtilmiştir ve dört alt temadan oluşmaktadır. Telaffuz becerisi (n=5) hedef dilin vurgu, ritim ve ses özelliklerine yönelik alıştırmalar, DK'de telaffuz becerisine yönelik kazanımlara yer verilmesi, özgün etkinliklerin kullanımı, şiir ve şarkıların kullanımı, telaffuz becerisine zaman ayrılması olduğu görülmektedir. T13'te DK'de telaffuz öğretimini geliştirmeye yönelik özgün içerikler oluşturulması ve özgün telaffuz etkinliklerine yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sadece T13'te belirtilmiştir ve beş alt temadan oluşmaktadır.

4.6 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Dört Temel Dil Becerisine İlişkin Bulgular

Şekil 4.10. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Dil Seviyelerine Göre Dağılımı

Şekil 4.10.'a göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin dil düzeylerine göre dağılımı çoğunlukla A1 (n=14) T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T15. A2 (n=12) T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T11, T12, T13, T15. B1(n=10) T1, T2, T5, T6, T7, T8, T9, T11, T13, T14, B2(n=7) T5, T6, T7, T8, T9, T13, T14. C1(n=7) T5, T6, T7, T8, T9, T13, T14. C1+(n=2) T5 ve T8 tezlerinin dil düzeyinde oldukları görülmüştür.

Şekil 4.11. TYDOÖ DK Üzerine Yapılan Tezlerin Ders Kitaplarına Göre Dağılımı

Şekil 4.11.'e göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin ders kitaplarına göre dağılımı; Yedi İklim Türkçe öğretim seti (n=7), Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim seti (n=6), İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitapları (n=5) Gazi yabancılar için Türkçe ders kitabı (n=5), İzmir yabancılar için Türkçe ders kitabı (n=1) ve Altay Türkçe öğreniyorum seti (n=1) şeklinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 4.5. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin dil becerilerine ilişkin bulgular

Dil Becerileri	Ana Konu Başlıkları	Frekans(n)
1. Dinleme		3
	1.1. Sözlü anlatımda kullanılan kelimelerin tespitine yönelik etkinlikler	1
	1.2. Otantik doküman etkinlikleri	2
2. Konuşma		42
	2.1. Akademik başarıda katkısı	12

2.2. Güncel Türkçe kullanımına etkisi	1
2.3. Günlük hayata uygun olduğu	5
2.3. Günlük hayata uygun olmadığı	3
2.3. KB etkinliklerinin günlük hayata olumlu katkısı	1
2.4. Kitap dilinin bölgesel ağız diliyle uyuşmadığı	1
2.5. Konu dağılımı, içeriğe uygun olmadığı	8
2.6. Konu dağılımı, içerik ve amaca uygun olduğu	3
2.7. Öğrenme ortamı	1
2.8. Söz varlığı unsurlarının kullanımı	4
2.9. Telaffuza yönelik etkinlik ve teknikler	1
2.10. Telaffuz öğretim etkinlikleri	2
3. Okuma	2
3.1. Anlama etkinliklerinin amacı	2
4. Yazma	4
4.1. Otantik doküman etkinliklerinde öğrenci başarısı	2
4.2. Söz varlığı unsurlarının yazılı anlatıma olumlu etkisi	1
4.3. Yazılı anlatım uyg. sık kullanılan kelimeler	1

Tablo 4.5.'e göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin dil becerilerine yönelik bulguları incelendiğinde; dinleme becerisi (n=2) sözlü anlatımda kullanılan kelimelerin tespitine yönelik etkinlikler ve otantik doküman etkinlikleri olduğu görülmektedir. T4'te öğrencilere radyodan dinletilen otantik radyo röportajı dinletilerek sonrasında öğrencilerin duydukları kelimeleri öğretmen tahtaya not ederek öğrencilere röportajın geneline yönelik sorulan soruların dinleme etkinliğinin amacına ulaştığı belirtilmiştir. Sadece T4, T15 tezlerinde belirtilmiştir ve iki alt temadan oluşmaktadır. Konuşma becerisi (n=10) akademik başarıya katkısı, güncel Türkçe kullanımına etkisi, günlük hayata uygun olduğu, günlük hayata uygun olmadığı, KB etkinliklerinin günlük hayata olumlu katkısı, kitap dilinin bölgesel ağız diliyle uyuşmadığı, konu dağılımı, içeriğe uygun olmadığı, konu dağılımı, içerik ve amaca uygun olduğu, öğrenme ortamı, söz varlığı unsurlarının kullanımı, telaffuza yönelik

etkinlik ve teknikler, telaffuz öğretim etkinlikleri olduğu görülmektedir. T9'da DK'de kullanılan konuşma becerisi etkinliklerinin güncel olmadığı, günlük hayatta uygun olmadığı ve günlük hayat temasında öğrenci ve öğretici görüşleri doğrultusunda DK konuşma etkinlikleri akademik başarı sağlamadığı belirtilmiştir. Ayrıca öğrenciler konuşma becerisinin öğrenme ortamına ilişkin olumsuz görüşleri olduğu belirtilmiştir. T13'te ise İstanbul yabancılar için Türkçe seti yer alan telaffuz öğretim teknikleri A1 seviyesinde (sesi tekrar etme tekniği) A2 seviyesinde (tekerleme tekniği, oyun tekniği), B1 seviyesinde (dramatizasyon ve rol yapma tekniği, tekerleme tekniği), B2 seviyesinde (telaffuz becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin ve tekniklerin bulunmadığı), C1 seviyesinde (dramatizasyon ve rol yapma tekniği, yaratıcı dramatizasyon tekniği) telaffuz öğretim teknikleri bulunduğu belirtilmiştir. Sadece T3, T4, T7, T9 ve T13 tezlerinde belirtilmiştir ve on alt temadan oluşmaktadır. Okuma becerisi (n=1) okuma becerisinde anlama etkinliklerinin amacı olduğu görülmektedir. T4'te öğrenciler, A1 ve A2'de okuma becerisinde okuduğunu anlama etkinliklerinde kullanılan otantik doküman etkinliklerinin amacına uygun olduğunu belirtmişlerdir. Sadece T4'te belirtilmiştir ve bir alt temadan oluşmaktadır. Yazma becerisi (n=3) otantik doküman etkinliklerinde öğrenci başarısı, söz varlığı unsurlarının yazılı anlatıma olumlu etkisi, yazılı anlatım uygulamalarında sık kullanılan kelimeler olduğu görülmektedir. T4'te yazma becerisinde öğrencilere verilen emlak ilanında hareketle soru yazmaları istendiğinde bunu başarıyla yerine getirebilmesi ayrıca öğrencilere film karakterlerini özetlemesi istendiğinde öğrenciler etkinliği başarıyla yerine getirdikleri belirtilmiştir. T11'de DK'deki söz varlıkları dil seviyelerine göre belirlenerek öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullanıkları söz varlıkları arasında farkın az olduğu belirtilmiştir. Sadece T4, T11 ve T13 tezlerinde belirtilmiştir ve üç alt temadan oluşmaktadır.

4.7 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Ders Kitaplarına ve Dil Bilgisine İlişkin Bulgular

Tablo 4.6. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin ders kitaplarına ve dil bilgisine ilişkin bulgular

Ders Kitapları	Ana Konu Başlığı	Alt Konu Başlığı	Frekan s(n)
1. DK'de dil bilgisi öğretimi			12

1.1. Öğretim setlerinde isim tamlamaları öğretimi zorluk düzeyi	1
1.2. Öğretim setlerinde iyelik eki öğretimi zorluk düzeyi	1
1.3. Öğretim setlerinde şimdiki zaman öğretimi zorluk düzeyi	1
1.4. Öğretim setlerinde isim cümleleri öğretimi zorluk düzeyi	1
1.5. Öğretim setlerinde belirtme eki öğretimi zorluk düzeyi	1
1.6. Öğretim setlerinde hâl eki öğretimi zorluk düzeyi	1
1.7. Öğretim setlerinde "burası neresi" kalıbı öğretimi zorluk düzeyi	1
1.8. Öğretim setlerinde soru eki öğretimi zorluk düzeyi	1
1.9. Öğretim setlerinde çokluk eki öğretimi zorluk düzeyi	1
1.10. Öğretim setlerinde alfabe öğretimi zorluk düzeyi	1
1.11. Öğreticilere göre Türkçe öğretiminde en zor/kolay kitaplar	1
1.12. Öğrencilere göre Türkçe öğrenmede en zor/kolay kitaplar	1
2. DK yönergelerindeki edimsel işlevler	10
2.1. Öğretici: çevrimiçi derslerde DK yönergelerini doğrudan aldığı	1
2.2. Öğretici: sınavda dil düzeyine uygun yönergeler kullandığı	1
2.3. Öğretici: yönergeleri okurken kendi yönergesiyle açıkladığı	1
2.4. Öğretici: Emir kipi öğrenci, buyurum kipi sınıf geneli için kullandığı	1
2.5. Öğretici: emir/buyurum kipi öğrenci düzeyine göre değiştiği	1
2.6. Öğretici: temel düzeyde emir, ileri düzeyde buyurum kipi kullandığı	1
2.7. Konuşma: emir verme, öneride bulunma	1
2.8. Yazma: emir verme, öneride bulunma, rica etme edinimi	1
2.9. Dinleme: öneride bulunma edinimi	1
2.10. Okuma: emir verme, öneride bulunma edinimi	1

3. Edebî Metinler		39
3.1. Öğretici- öğrenci görüşleri		8
	3.1.1. Öğrenciler en fazla hikâye istememesi	1
	3.1.2. DK dışında edebî metin kullanması	1
	3.1.3.En az destan	1
	3.1.4. En fazla şiir	1
	3.1.5. Yetersiz ve farklı değil	2
	3.1.6. Öğrenci kelime dağarcığını geliştirici	2
3.2. Gazi Tömer Öğretim Seti		7
	3.2.1.Efsane	1
	3.2.2. Masal	1
	3.2.3. Roman parçası	1
	3.2.4. Tiyatro	1
	3.2.5. Mizahi fıkra	1
	3.2.6. Hikâye	1
	3.2.7. Şiir	1
3.3. İstanbul Türkçe Öğretim seti		8
	3.3.1.Tiyatr o	1
	3.3.2. Fabl	1
	3.3.3.Masal	1
	3.3.4. Roman parçası	1

	3.3.5. Efsane	1
	3.3.6. Mizahi fıkra	1
	3.3.7. Hikâye	1
	3.3.8. Şiir	1
	3.4. Yedi İklim Öğretim Seti	8
	3.4.1. Tiyatro	1
	3.4.2. Roman Parçası	1
	3.4.3. Efsane	1
	3.4.4. Fabl	1
	3.4.5. Hikâye	1
	3.4.6. Mizahi fıkra	1
	3.4.7. Masal	1
	3.4.8. Şiir	1
	3.5. Yeni Hitit Öğretim Seti	8
	3.5.1. Şiir	1
	3.5.2. Masal	1
	3.5.3. Efsane	1
	3.5.4. Roman parçası	1
	3.5.5. Mizahi fıkra	1
	3.5.6. Fabl	1
	3.5.7. Hikâye	1
	3.5.8. Tiyatro	1
4. DK'de kelime öğretme stratejileri		17
	4.1. Öğretmenlerin sınıf içi kullandığı kelime öğretimi stratejileri	1
	4.2. Dinleme ve okuma alışkanlığı kazanmaya yönelik stratejiler	1

4.3. İletişime açık olmaya yönelik stratejiler	1
4.4. Dil farkındalığı kazanmaya yönelik stratejiler	1
4.5. Kavram/kavram haritası oluşturmaya yönelik stratejiler	1
4.6. Kelime defteri ve sözlük oluşturmaya yönelik stratejiler	1
4.7. Metinler arası okumaya yönelik stratejiler	1
4.8. Bağlam üretmeye yönelik stratejiler	1
4.9. Kelime anlamını kesinleştirmek ve derinleştirmek için kullanılan strjtj.	1
4.10. Canlandırma yapmaya yönelik stratejiler	1
4.11. Görsellerden yararlanmaya yönelik stratejiler	1
4.12. Sözlük kullanmaya yönelik stratejiler	1
4.13. Tahmin etmeye yönelik stratejiler	2
4.14. Şekil bilgisi farkındalık stratejiler	1
4.15. Kelimelerin bulunduğu bağlama başvurmaya yönelik strateji	1
4.16.Bilinmeyen bir kelimenin anlamını çözme stratejileri	1
5. İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirilmesi	5
5.1. DK'nin kültüre yönelik yeterliği	1
5.2. Metin tasarım açısından değ.	1
5.3. Görseller açısından değ.	1
5.4. Sayfa tasarımı açısından değ.	1
5.5. Kapak tasarımı açısından değ.	1
6. Tr'deki yabancı öğrencilerin kelime grupları/cümle bilgisi	2
6.1. Cümle bilgisi yeterliliği	1
6.2. Kelime gruplarının yeterliliği	1

7. Türk kültürü ve ders kitaplarına ilişkin görüşleri	6
7.1. Gazi Tömer Yabancılar için DK'nin kültüre göre yeterliği	3
7.2. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabının değerlendirilmesi	1
7.3. Yabancı uyruklu öğrencilerin kültür hakkında görüşleri	1
7.4. Öğretim elemanlarının kültürel öge aktarımı görüşleri	1

Tablo 4.6.'ya göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin ders kitaplarına ve dil bilgisine ilişkin bulguları incelendiğinde, DK'de dil bilgisi öğretimi (n=12), öğretim setlerinde isim tamlamaları öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde iyelik eki öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde şimdiki zaman öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde isim cümleleri öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde belirtme eki öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde hâl eki öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde "burası neresi" kalıbı öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde soru eki öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde çokluk eki öğretimi zorluk düzeyi, öğretim setlerinde alfabe öğretimi zorluk düzeyi, öğreticilere göre Türkçe öğretiminde en zor/kolay kitaplar, öğrencilere göre Türkçe öğrenmede en zor/kolay kitaplar olduğu görülmektedir. T2'de öğrencilerin dil bilgisi konularında karşılaştıkları sorunlar ele alındığı belirtilmiştir. T6'da ise DK'de dil bilgisi konularının dil düzeylerine göre olması gerektiği belirtilmiştir. Sadece T2 ve T6 tezlerinde olduğu belirtilmiştir ve on iki alt temadan oluşmaktadır. DK yönergelerindeki edimsel işlevler (n=10) Öğretici: çevrimiçi derslerde DK yönergelerini doğrudan aldığı, öğretici: sınavda dil düzeyine uygun yönergeler kullandığı, öğretici: yönergeleri okurken kendi yönergeleriyle açıkladığı, öğretici: Emir kipi öğrenci, buyurum kipi sınıf geneli için kullandığı, öğretici: emir/buyurum kipi öğrenci düzeyine göre değiştiği, öğretici: temel düzeyde emir, ileri düzeyde buyurum kipi kullandığı, konuşma: emir verme, öneride bulunma, yazma: emir verme, öneride bulunma, rica etme edinimi, dinleme: öneride bulunma edinimi, okuma: emir verme, öneride bulunma edinimi olduğu görülmektedir. T7'de DK'de kullanılan yönergeleri öğreticinin farklı ifade biçimi ve farklı kiplerde kullandığı belirtilmiştir. Sadece T7 tezinde olduğu belirtilmiştir ve on alt temadan oluşmaktadır. Edebî metinler (n=5) öğretici-öğrenci

görüşleri (öğrenciler en fazla hikâye istemesi, DK dışında edebî metin kullanması, en az destan, en fazla şiir, yetersiz ve farklı değil, öğrenci kelime dağarcığını geliştirici), Gazi TÖMER öğretim seti (efsane, masal, roman parçası, tiyatro, mizahi fıkra, hikâye, şiir), İstanbul Türkçe öğretim seti (tiyatro, fabl, masal, roman parçası, efsane, mizahi fıkra, hikâye, şiir), Yedi iklim öğretim seti (tiyatro, roman parçası, efsane, fabl, hikâye, mizahi fıkra, masal, şiir), Yeni Hitit öğretim seti (şiir, masal, efsane, roman parçası, mizahi fıkra, fabl, hikâye, tiyatro) olduğu görülmektedir. T5'te öğrenciler DK kullanılan edebî metin kullanımının az olduğunu, öğreticiler edebî metinlerin DK'de A2 dil seviyesiyle birlikte kullanıldığını, DK'de edebî metinlerin yeterli ve farklı olmadığını ve Yeni Hitit öğretim setinde; 8 şiir, 6 masal, 5 efsane, 2 roman parçası, 2 mizahi fıkra, 1 fabl, 1 hikaye, 1 tiyatro kullanıldığı belirtilmiştir. Sadece T6 tezinde olduğu belirtilmiştir ve beş alt temadan oluşmaktadır. DK'de kelime öğretme stratejileri (n=16): Öğretmenlerin sınıf içi kullandığı kelime öğretimi stratejileri, dinleme ve okuma alışkanlığı kazanmaya yönelik stratejiler, iletişime açık olmaya yönelik stratejiler, dil farkındalığı kazanmaya yönelik stratejiler, kavram/kavram haritası oluşturmaya yönelik stratejiler, kelime defteri ve sözlük oluşturmaya yönelik stratejiler, metinler arası okumaya yönelik stratejiler kelime anlamını kesinleştirmek ve derinleştirmek için kullanılan stratejiler, canlandırma yapmaya yönelik stratejiler, görsellerden yararlanmaya yönelik stratejiler, sözlük kullanmaya yönelik stratejiler, tahmin etmeye yönelik stratejiler, şekil bilgisi farkındalık stratejiler, kelimelerin bulunduğu bağlama başvurmaya yönelik strateji, bilinmeyen bir kelimenin anlamını çözmeye yönelik stratejiler olduğu görülmektedir. T10'da İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabındaki kelimenin içinde bulunduğu bağlama başvurmaya yönelik stratejiler; örneklerden yararlanma olduğu, ayrıca Yedi İklim Türkçe ders kitabındaki kelimenin içinde bulunduğu bağlama başvurmaya yönelik stratejiler; ders kitabında stratejiye rastlanılmadığı belirtilmiştir. Sadece T10'da belirtilmiştir ve on altı alt temadan oluşmaktadır. İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirilmesi (n=5) DK'nin kültüre yönelik yeterliği, metin tasarım açısından değerlendirilmesi, görseller açısından değerlendirilmesi, sayfa tasarımı açısından değerlendirilmesi, kapak tasarımı açısından değerlendirilmesi olduğu görülmektedir. T12'de İstanbul kitabının sayfa tasarımı açısından yazı karakterlerinin okunabildiği, harfler ve sözcükler arasında tutarlı boşluklar olduğu; metin tasarımı açısından hedeflenen konuyla ilgili vurgulamaların olmadığı, görseller açısından görsellerin yeterli ve

görsel içerik tasarımı öğrenmeyi kolaylaştırdığı için öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olduğu ve kitaplarda güncel görsellere yer verilmediği belirtilmiştir. Sadece T12’de olduğu belirtilmiştir ve beş alt temadan oluşmaktadır. Tr’deki yabancı öğrencilerin kelime grupları/cümle bilgisi (n=2) cümle bilgisi yeterliliği ve kelime gruplarının yeterliliği olduğu görülmektedir. T1’de öğrenciler iç içe birleşik cümleyi iyi tanımadıkları ve isim-fiil grubunu tanımadıkları; öğrenciler isim tamlamalarını iyi derece tanıdıklarını ve şartlı birleşik cümleleri iyi derecede tanıdıkları belirtilmiştir. Sadece T1’de olduğu belirtilmiştir ve iki alt temadan oluşmaktadır. Türk kültürü ve ders kitaplarına ilişkin görüşleri (n=4) Gazi TÖMER yabancılar için DK'nin kültüre göre yeterliği, İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabının değerlendirilmesi, yabancı uyruklu öğrencilerin kültür hakkında görüşleri, öğretim elemanlarının kültür öge aktarımı görüşleri olduğu görülmektedir. T14’de ise okutmanlar İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı öğrencinin farklı bir kültüre yönelik tutum geliştirme konusunda kitabının diğer kültürlerle ilgi, farkındalık ve merak uyandırma konusunda yetersiz olduğunu, ayrıca okutmanlar kitabın içeriğinin öğrenciye kültürlerarası farkındalık kazandırma konusunda kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Sadece T8 ve T14 tezlerinde olduğu belirtilmiştir ve dört alt temadan oluşmaktadır.

4.8 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Görsel Unsurlara İlişkin Bulgular

Tablo 4.7. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin görsel materyallere ilişkin bulgular

Görsel Unsurlar	Ana Konu Başlığı	Alt Konu Başlığı	Frekans(n)
1. Görsel materyal kullanımı			105
	1.1.Düzeltilmesi gereken noktalar		28
		1.1.1. Anlaşılabilirliğin/basitliğin artırılması	4
		1.1.2. Belirgin ve evrensel görsellerin kullanılması	1
		1.1.3. Çeşitliliğin artırılması	2
		1.1.4. Daha nitelikli görsellerin seçimi	3
		1.1.5. Farklılıkların sunulmaması	1
		1.1.6. Gereğinden fazla ya da az görsel kullanımı	3
		1.1.7. Görsel sayısının artırılması	3
		1.1.8. Konuya uygun olmayan görsel kullanımı	1
		1.1.9. Kültürel uyumsuzluk	1
		1.1.10. Metin ile görselin daha uyumlu kullanılması	4
		1.1.11. Öğrenciyi yönlendirici olması	1
		1.1.12. Seviyeye daha uygun olması	1
		1.1.13. Sıkıcı görsel kullanımı	1
		1.1.14. Türk kültürünü yansıtan görsellere yer verilmesi	1
		1.1.15. Yerelliğin olmaması	1
	1.2. Yerellik		1
	1.3. Evrensellik		1
	1.4. Öğrenci ilgisine hitap etmesi		8

1.4.1. Seviyeye uygun	1
1.4.2. Öğrencilerin derse odaklanmasını sağlaması	1
1.4.3. Dikkat çekici olmaması	1
1.4.4. Güncellikten uzak olması	2
1.4.5. Kişisel özelliklere uyum sağlamaması	1
1.4.6. Gerçekçi olması	1
1.4.7. Ayırt edici olmaması	1
1.5. Metnin içeriğiyle ilişkisi	8
1.5.1. Öğrencinin anlama ve kendini ifade etmesi	1
1.5.2. Açık ve anlaşılır değil	1
1.5.3. Metinle uyumsuz	1
1.5.4. Sayısal olarak yetersiz	1
1.5.5. Görsellerin metni yansıtmaması	1
1.5.6. Değişkenlik göstermesi	1
1.5.7. Gerçeklikten uzak olması	1
1.5.8. A2 dil seviyesi kısmen ilişkili	1
1.6. ADOÇ metninde belirtilen dil seviyesine uygunluğu	6
1.6.1. Uygun olmayan ifade ediliş biçimi	1
1.6.2. Görsel uyumsuzluk	1
1.6.3. Konu uyumsuzluğu	1
1.6.4. Tema uyumsuzluğu	1
1.6.5. Şekilsel uyumsuzluk	1
1.6.6. Bazı görsellerin sayıca eksik olması	1
1.7. Dersin amacı ile ilişkisi	10
1.7.1. Yanlış yönlendirme olması	1
1.7.2. Yetersiz olması	1

1.7.3. Bütünlük sağlanamaması	1
1.7.4. Geliştirilmesi ve düzenlenmesi gerekli	1
1.7.5. Görsellerin özel çizim olmaması	1
1.7.6. Güncellikten uzak olması	1
1.7.7. Sayısal olarak yetersiz olması	1
1.7.8. Düşük kaliteli olması	1
1.7.9. Amaca uygun	2
1.8. Dinleme	11
1.8.1. A2 seviyesinde etkili değil	1
1.8.2. Kolaylaştırıcı/kalıcı	1
1.8.3. Dikkat dağınıklığını engellemesi	1
1.8.4. Odaklanmayı artırıcı	1
1.8.5. Somutlaştırıcı	2
1.8.6. Bilmediği kelimeleri anlamlandırma/tahmin etmeye destekleyici	1
1.8.7. Hazırbulunuşluğu destekleyici	2
1.8.8. Anlamaya yardımcı/destekleyici	2
1.9. Konuşma	8
1.9.1. A2 dil seviyesinde etkili değil	1
1.9.2. Görseller üzerinden konuşmak hatırlatıcı/kolaylaştırıcı/kalıcı	1
1.9.3. Anlamaya yardımcı/destekleyici	1
1.9.4. Kelime hazinesinin gelişmesi	1
1.9.5. Görsellerin yorumlanması	1
1.9.6. Sesli materyallerle birlikte öğrencinin çekinmesini önleyici	1
1.9.7. Öğrencinin görseli açıklaması anlamayı/kalıcılığı artırıcı	1
1.9.8. Sıkıcı konularda dikkat çekici/kolaylaştırıcı	1
1.9.9. Somutlaştırıcı	2

1.10. Yazma	9
1.10.1. Öğrencinin hayal etmesini sağlaması	1
1.10.2. Somutlaştırıcı	1
1.10.3. Görselleren anlam ve fikir çıkarmasını sağlaması	1
1.10.4. Anlamaya yardımcı/destekleyici	1
1.10.5. Farklı fikirlerin ortaya çıkması	1
1.10.6. Görsellerden soru sorulması hatırlatıcı/kolaylaştırıcı/kalıcı	1
1.10.7. Öğrencinin tema oluşturmasını destekleyici	1
1.10.8. Kompozisyon yazmada destekleyici	1
1.10.9. Kelime öğretiminde (fiil ve söz öbekleri) somutlaştırıcı	1
1.11. Okuma	13
1.11.1. Kolaylaştırıcı	1
1.11.2. Dikkat artırıcı	1
1.11.3. Fikir yürütme	1
1.11.4. Merak uyandırma	1
1.11.5. Konuyu hatırlama ve	1
1.11.6. tahmin etmeyi destekleyici	1
1.11.7. Görsel karşılaştırma etkinlikleri somutlaştırıcı	1
1.11.8. Dikkat çekici	1
1.11.9. Anlamaya yardımcı/destekleyici	2
1.11.10. Hazırbulunuşluk sağlaması	1
1.11.11. Somutlaştırıcı	1
1.11.12. Bilinmeyen kelimelerin öğretimi	1
1.12. Destekleyici	5
1.12.1. Kültürel öğelerin aktarılması	1
1.12.2. Tecrübe edilmemiş davranışların aktarılması	1
1.12.3. İlgi çekici	1

1.12.1. Daha eğlenceli hâle getirmesi (sıkıcı değil)	1
1.12.4. Kalıcılığı desteklemesi	1
1.12.5. Odaklanma, öğrenme isteği ve motivasyonu artırma	1
1.13. Akademik başarı	5
1.13.1. Somutlaştırıcı	1
1.13.2. Kalıcılığı/Anlamayı desteklemesi	2
1.13.3. Hatırlatıcı	1
1.13.4. Doğru/faydalı	1

Tablo 4.7. incelendiğinde, DK’de görsel materyal kullanımı (n=13): Düzeltmesi gereken noktalar (anlaşılabilirliğin/basitliğin artırılması, belirgin ve evrensel görsellerin kullanılması, çeşitliliğin artırılması, daha nitelikli görsellerin seçimi, farklılıkların sunulmaması, gereğinden fazla ya da az görsel kullanımı, görsel sayısının artırılması, konuya uygun olmayan görsel kullanımı, kültürel uyumsuzluk, metin ile görselin daha uyumlu kullanılması, öğrenciyi yönlendirici olması, seviyeye daha uygun olması, sıkıcı görsel kullanımı, Türk kültürünü yansıtan görsellere yer verilmesi, yerelliğin olmaması), yerellik, evrensellik, öğrenci ilgisine hitap etmesi (seviyeye uygun, öğrencilerin derse odaklanmasını sağlaması, dikkat çekici olmaması, güncellikten uzak olması, kişisel özelliklere uyum sağlamaması, gerçekçi olması, ayırt edici olmaması), metnin içeriğiyle ilişkisi (öğrencinin anlama ve kendini ifade etmesi, açık ve anlaşılır değil, metinle uyumsuz, sayısal olarak yetersiz, görsellerin metni yansıtmaması, değişkenlik göstermesi, gerçeklikten uzak olması, A2 dil seviyesi kısmen ilişkili), ADOÇ metninde belirtilen dil seviyesine uygunluğu (uygun olmayan ifade ediliş biçimi, görsel uyumsuzluk, konu uyumsuzluğu, tema uyumsuzluğu, şekilsel uyumsuzluk, bazı görsellerin sayıca eksik olması), dersin amacıyla ilişkisi (yanlış yönlendirme olması, yetersiz olması, bütünlük sağlanamaması, geliştirilmesi ve düzenlenmesi gerekli, görsellerin özel çizim olmaması, güncellikten uzak olması, sayısal olarak yetersiz olması, düşük kaliteli olması, amaca uygun), dinleme (A2 seviyesinde etkili değil, kolaylaştırıcı/kalıcı, dikkat dağınıklığını engellemesi, odaklanmayı artırıcı, somutlaştırıcı, bilmediği kelimeleri anlamlandırma/tahmin etmeye destekleyici, hazırbulunuşluğu destekleyici, anlamaya yardımcı/destekleyici),

konuşma (A2 dil seviyesinde etkili değil, görseller üzerinden konuşmak hatırlatıcı/kolaylaştırıcı/kalıcı, anlamaya yardımcı/destekleyici, kelime hazinesinin gelişmesi, görsellerin yorumlanması, sesli materyallerle birlikte öğrencinin çekinmesini önleyici, öğrencinin görseli açıklaması anlamayı/kalıcılığı artırıcı, sıkıcı konularda dikkat çekici/kolaylaştırıcı, somutlaştırıcı), yazma (öğrencinin hayal etmesini sağlaması, somutlaştırıcı, görsellerden anlam ve fikir çıkarmasını sağlaması, anlamaya yardımcı/destekleyici, farklı fikirlerin ortaya çıkması, görsellerden soru sorulması hatırlatıcı/kolaylaştırıcı/kalıcı, öğrencinin tema oluşturmasını destekleyici, kompozisyon yazmada destekleyici, kelime öğretiminde (fiil ve söz öbekleri) somutlaştırıcı), okuma (kolaylaştırıcı, dikkat artırıcı, fikir yürütme, merak uyandırma, konuyu hatırlama ve tahmin etmeyi destekleyici, görsel karşılaştırma etkinlikleri somutlaştırıcı, dikkat çekici, anlamaya yardımcı/destekleyici, hazırbulunuşluk sağlaması, somutlaştırıcı, bilinmeyen kelimelerin öğretimi), destekleyici (kültürel öğelerin aktarılması, tecrübe edilmemiş davranışların aktarılması, ilgi çekici, daha eğlenceli hâle getirmesi (sıkıcı değil), kalıcılığı desteklemesi, odaklanma, öğrenme isteği ve motivasyonu artırma), akademik başarı (somutlaştırıcı, kalıcılığı/anlamayı desteklemesi, hatırlatıcı, doğru ve faydalı) gibi bulguların öne çıktığı görülmektedir. T3’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi A1 ders kitaplarındaki görsel materyallerin ders amaçlarıyla ilişkisi görsel unsurların yanlış yönlendirdiği, yetersiz kaldığı ve bütünlük sağlamaması amaca uygun olmadığını desteklemekte olduğu belirtilmiştir. T12’de ise DK kullanılan görsel materyallerin güncel olmadığı belirtilmiştir. DK kullanılan görsel unsurlar T3 ve T12 tezleridir ve 12 alt temadan oluşmaktadır. Diğer tezlerde ise DK kullanılan görsel unsurlara değinilmemiştir.

4.9 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Anahtar Kelimelerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.8. TYDOÖ DK üzerine hazırlanan tezlerin anahtar kelimelerine ilişkin bulgular

Anahtar Kelimeler	Frekans(n)
Edimbilim	1
Kiplik	1
Yönerge	1

Edebî metin	1
Edebiyat	1
Öğretim seti	1
Öğretmen kitabı	1
Çalışma kitabı	1
Görsel Tasarım ve Görsel Düzen	1
Türkçenin Anadil Olarak Öğretimi	1
Dil Edinimi ve Öğrenimi	1
Kelime öğretme stratejileri	1
Kelime öğretimi	1
Kültür aktarımı	1
Kültürel etkileşim	1
Dil ve kültür ilişkisi	1
Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi	5
Yabancı dil öğretimi	1
Kültür	1
İletişim	1
Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi	2
Kültürlerarası iletişimsel yeterlilik	1
Kelime grupları	1
Söz dizimi	1
Yabancı Dil Olarak Türkçe	1
Görsellik	1
Ders Kitabı	5
Yabancı Dil Olarak Türkçe	1
Avrupa Dil Gelişim Dosyası	1
Derlem dilbilim	1
Dil becerileri	1
Dil bilgisi	2
Eylem odaklı yaklaşım	1

İletişimsel yaklaşım	1
Konuşma becerisi	1
Otantik dokümanlar	1
Sıklık	1
Söz varlığı	1
Sözlü uygulama	1
Telaffuz öğretimi	1
Tematik söz varlığı	1
Türkçe dil bilgisi konularının öğretimi	1
Türkçe öğretimi	1
Türkçe öğretimi ders kitapları	1
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	5
Yazılı uygulama	1

Tablo 4.8.'e göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin anahtar kelimeleri; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi(n=5), Ders Kitabı(n=5), Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi(n=2) ve Dil bilgisi(n=2) ve diğer anahtar kelimelerde ise bir kez olacak şekilde dağılım gösterdiği görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları üzerine yapılan tezler incelendiği bu çalışmada görüşme ve gözlem yoluyla yapılan araştırmaları kapsadığından dolayı ders kitapları hakkında verilen bilgiler Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanı açısından önem arz etmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan çalışma kapsamında 2013-2022 yılları arasında 15 tez olduğu tespit edilen araştırmada en çok incelenen tezlerin yüksek lisans (n=10) ve doktora (n=5) düzeyinde olduğu sonucunu destekler nitelikte ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin en çok İstanbul Üniversitesinde ve Yıldız Teknik Üniversitesinde Kemiksiz (2021) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları üzerine yapılan tez çalışmalarını incelediği çalışmasında en çok tez çalışması yapan üniversitenin İstanbul Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Maden ve Önal (2021), Demir vd. (2021) yılında yapmış oldukları çalışmalarda da 2018 yılı itibariyle lisansüstü tezlerin sayılarında artış olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamında en çok tez çalışması yapan enstitü ise Sosyal Bilimler Enstitüsüdür. Bu bağlamda ülkemizde bulunan üniversitelerin birçoğunda özellikle büyük üniversitelerde Sosyal Bilimler Enstitüsü bulunduğu bilinmekle birlikte yüksek lisans ve doktora öğrenci kontenjanlarının fazla olmasıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Yüksek lisans düzeyindeki tezlerin fazla olması program kontenjanlarının doktora programlarına göre daha fazla olduğundan kaynaklanmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları üzerine yazılan lisansüstü tezlerin her geçen yıl artarak devam etmesine karşın çalışmaların ders kitaplarını biçimsel inceleyen ve doğrudan ders kitabı merkezli çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda görüşme ve gözlem ile yapılan ders kitabı merkezli çalışmalar 2018 yılından itibaren kademeli olarak azalmaktadır. Ders kitaplarını konu alan görüşme ve gözlem yöntemli araştırmalar sınıflarda ve dil öğretimi sahalarında nasıl oldukları hakkında bilgi vermesi açısından önem arz etmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları üzerine yapılan tezlerin yöntemlerinin nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yoğunlaşmasının nedeni araştırma verilerinin görüşme ve gözlem yoluyla elde edilen veriler olması ve doküman olan ders kitaplarının incelenmesidir.

Çalışma grubuna yönelik karşılaştırma yapıldığında ise ders kitapları hakkında görüş bildiren öğretici-öğrenci ve ders kitap sayısı karşılaştırıldığında eşitlik olmamasının sebebi ise ders kitapları hakkında sadece öğretici, sadece öğrenci veya öğretici-öğrenci görüşleri kapsayan çalışmalar olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmalarda veri toplama araçlarından en çok görüşme formu ve anket formunun tercih edilmesine sebep olarak ders kitapları hakkında görüşleri iyi ve açık bir şekilde ifade edebilme araçları olmaları gösterilebilir. Formu dolduran kişiler kendilerini baskı altında hissetmeden düşüncelerini ifade edebilmektedirler.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulgularına yönelik dil seviyeleri incelendiğinde en fazla A1 (n=14) ve A2 (n=12) seviyeleri araştırmacılarca incelenmiştir. Bu bağlamda çalışma konusu olan temel düzey öğrencinin Türkçe ile karşılaştığı ilk kitaplar olması ve dil öğretiminde temel seviye kitaplarının önemi çok büyük olduğu için çalışma konularına dahil edildiklerini görebilmekteyiz. Bu sonuçlar ders kitapları üzerine yazılmış çalışmaları araştıran Kemiksiz'in (2021) bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Ders kitaplarında kullanılan otantik dokümanların yazma ve dinleme becerisini geliştirdiği tespit edilmiştir. Nalbant (2019) çalışmasında otantik metinlerin dinleme becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Otantik dokümanlar etkinlikleri öğrencilerin hedef dilde karşılaşma olasılığı yüksek olduğu ayrıca öğrencilerin önceden bilgi sahibi olduğu metinlerdir. Ders kitaplarında kullanılan otantik metinlerin (alışveriş diyalogları, adres tarifi vb.) öğrencilerin günlük yaşamda sürekli karşılaşabileceği metinler olması öğrencinin gerçek hayatla bağını güçlendirerek hedef dilin konuşulduğu bölgede hayata tutunabilmesini sağlamaktadır. A1 ve A2 seviyesinde yazma becerisine yönelik etkinliklerde kullanılan otantik metinlerin gerçek hayatla ilişkili olması öğrencinin derse olan ilgisini arttırmaktadır. Ders kitaplarında otantik metinlerin kurgu metinlere oranla daha çok tercih edilmesi öğrenciyi dilin kullanıldığı ortama daha yakın metinler olması bakımından önemlidir. Ders kitaplarında bulunan otantik metinlerin dil becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir (Bekirov ve Uysal, 2022, s. 10).

Ders kitaplarında kullanılan konuşma becerisi etkinliklerinin konu dağılımı ve içerik arasında uyumsuzluğun olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda dil seviyelerine uygun olarak hazırlanan konuşma becerisine yönelik dil kazanımları dengeli olarak gelişemeyecektir. Öğrencinin bazı konularda bilgisi olsa bile hedef dilde kendini ifade edemeyeceği göz önünde bulundurulmalıdır. Konuşma becerisi

etkinliklerinde konu başlığı ile içeriğin örtüşmesi gerekmektedir. Konu başlığı ve içeriğin uyumlu olmaması konuşma becerisi gelişimini yavaşlatabileceği gibi öğrencinin öğrenme motivasyonunu düşürebilmektedir. Çalışmada öğrencinin konuşma becerisindeki gelişimi ve akademik başarısı arasında doğru orantı olduğu belirlenmiştir. Konuşma becerisi etkinliklerinin günlük hayat ile uyumlu olması öğrencinin sınıf ortamı dışında kısaca dilin doğal ortamında iletişimini güçlendirecektir. Bu durumda öğrencinin Türk kültürüne daha çabuk uyum sağlamasına yardımcı olacaktır. Ders kitaplarında kullanılan kitap dili dışında bölgesel veya konuşma diline yönelik etkinlikler bölümü sadece Yeni İstanbul kitabının 2021 baskısında yer almaktadır. Bu etkinlikler öğrencinin sınıf dışındaki dile uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır.

Ders kitaplarında kullanılan dinleme becerisi etkinliklerinde otantik dokümanların kullanılması öğrencinin doğal dil ortamında duyabileceği sesleri (vurgu, ünlem, seslenme biçimi) öğrenciye dinletir ayrıca öğrencinin doğal dil ortamına uyum sağlamasını kolaylaştırır.

Ders kitaplarında kullanılan okuma etkinlikleri okuma amacına uygun olarak seçilmelidir. Okuma etkinliklerinin dil sevelerine göre belirlenmiş olan kazanımlar doğrultusunda hazırlanması öğrencinin seviyesine uygun söz varlığı ve konu seçimine yardımcı olmakla birlikte öğrencinin okuma becerisini geliştirecektir.

Ders kitaplarında kullanılan yazma etkinliklerinde dil seviyesinde belirlenen kazanımlar doğrultusunda sık kullanılan kelimeler listesinin olması öğrencilerin yazma becerisini geliştirmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan kelime öğretimi stratejileri bağlam üretmeye yönelik stratejiler, kelime anlamını kesinleştiren ve derinleştirmek için kullanılan stratejiler, bilinmeyen bir kelimenin anlamını çözme stratejileri, sözlük kullanmaya yönelik stratejiler, dinleme ve okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik stratejiler, metinlerarası okumaya yönelik stratejiler, öğretmenlerin sınıf içinde kullandığı kelime öğretimi stratejileri, görsellerden yararlanmaya yönelik stratejiler, kavram ve kavram haritasına oluşturmaya yönelik stratejiler, canlandırma yapmaya yönelik stratejiler, iletişime açık olmaya yönelik stratejiler, kelime defteri ve sözlük kullanmaya yönelik stratejiler, tahmin etmeye yönelik stratejiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca en fazla tahmin etmeye yönelik stratejiler olduğu tespit edilmiştir. Kelime öğretim stratejileri dersi veya konunun amacını anlamaya yönelik olarak

seçilmelidir. Kelime öğretim stratejileri öğrencinin yaşı, dil kazanımları, söz varlıkları gibi unsurlar belirlenerek kelime öğretimi yapılmalıdır. Kelime öğretim etkinliklerine uygun stratejinin belirlenmesi öğrencinin kelime öğretimini kademeli olarak arttıracaktır. Aynı hedef kitle için yazılmış olan ders kitapları arasında farklıların olduğu ve hedef kitlenin iyi tanınması gerektiğini belirtmişlerdir (Büyükkız ve Hasırcı, 2013).

Ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi Yeni Hitit kitabından dil bilgisi konuları kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru hazırlanmasına karşılık Gazi TÖMER kitabında ve Yedi İklim kitabında ise dil bilgisi anlatımının bulunmadığı gibi başlangıç düzeyinde öğretilen dil bilgisinin sonraki düzeylerde yeniden ele alındığı belirtilmiştir. Dil bilgisi zorluğu bakımından Yeni Hitit kitabı ile Gazi TÖMER eşdeğer olduğu gözlemlenmiştir (Doğru, 2022).

Ders kitaplarındaki etkinliklerde kullanılan yönergelerin öğretmenler tarafından açıklanma gereği hissedilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin yönergeleri kişi veya gruba ifade ediş biçimleri farklılık göstermiştir. Öğreticiler ders kitaplarındaki yönergeleri meslek, eğitim düzeyi, yaş gibi faktörler karşısında yönerge ifadelerini değiştirerek kullanmaktadırlar. Öğreticilerin çoğunluğu yönerge ifadelerini başlangıç düzeyinde emir kipi ile ifade etmektedir (Kırımlı, 2021).

Gazi TÖMER kitabının kültür yetkinliği olduğuna ilişkin görüşler tespit edilmiştir. Ders kitabının kültür yetkinliğinin olması öğrencinin hedef dilin kültürünü anlamasını kolaylaştırmaktadır. Altınok (2020) ders kitaplarında somut kültürel değerlerin görsel içeriklerle verildiğini ve somut olmayan kültürü unsurlarının ise yazılı anlatım etkinliklerinde yer verildiğini belirtmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürel daha fazla yer verilmesi hedef dil öğrencisinin Türk yaşam tarzını benimsemesini sağlayacak, öğrencinin derse olan ilgisini arttıracak ve öğrencinin hedef dil ile arasındaki bağı daha da güçlendirecektir.

Ders kitaplarında edebî metin kullanımı ders kitaplarında eşit düzeyde kullanılmasına karşın metinlerin destan türünde bir metne rastlanılmamıştır. Ders kitaplarında en çok öğrenci tarafından tercih edilen edebî tür ise hikâye olmuştur. Öğrencilerin edebî metinleri severek okudukları ve kelime haznesini geliştirdiğini belirtmiştir (Gökşen, 2021).

İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirildiğinde; kitabın metin tasarımı, ders kitabının kültürüne yönelik yeterliği, görsel unsurlar, sayfa numaraları, kapak tasarımı açısından değerlendirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca İstanbul kitabı çalışmalarda en fazla çalışma konusu olan ders kitabı olarak öne çıkmaktadır. Ders kitaplarında biçim ve içeriğin uyumlu olması kapağın tasarımı yazı stili gibi unsurlar kitap hakkında bilgiler vermektedir. Örneğin A1 seviyesinde daha sıcak renkler kullanılmaktadır. İstanbul kitabında kültürel yeterliğinin olması öğrencilerin gerçek yaşamı daha iyi anlamalarını ve Türk kültürüne daha iyi uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin yeni düşünüş biçimleri kendi kültürü ve hedef kültür arasında ilişki kurarak kültürlere karşı ılımlı yaklaşmasını sağlamaktadır.

Ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların yerellik ilkesine uygun olması Türk kültürüne ait unsurlara yer verilmesi, evrensellik ilkesi hedef dil öğrencinin tanıyabileceği kültürel unsurlara yer verilmesi öğrencilerin görselleri anlamalarını kolaylaştırmaktadır. Görsel unsurların AODÇ’de belirtilen kazanımlara ve dil seviyelerine uygun olması öğrencinin dil öğrenim hızını arttırmaktadır. Görsel unsurların seviyelere göre uygun ifade edildiği ve yeterli sayıda görsellere yer verildiği takdirde öğrenci görselleri algılamada güçlük çekmeyecektir. Bu bağlamda öğrencinin bir sonraki kazanım için hazırbulunuşluğu sağlanmış olacaktır. Ayrıca ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların yerellik, evrensellik metin-görsel uyumuna dikkat edilmesi gerekmektedir (Sertoğlu, 2019).

Ders kitaplarında görsellerin metin içeriklerinin uyumsuz olması metinlerin anlaşılmasını zorlaştırmakta ve kafa karışıklığına neden olmaktadır. Ders kitaplarındaki görsellerin öğrenci ilgilerine göre hazırlanması ve dikkat çekici olması öğrencilerin ders sürecinde odaklanmasını sağlamaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görsel materyal kullanımı konuların kolay kavranmasını sağlar ve öğrencilerin öğrenme isteklerini artırır (Arslan ve Adem, 2010, s. 84). Bu bağlamda görsel materyal kullanımında düzeltilmesi gerekenleri şu şekilde ifade edebiliriz;

- Anlaşılabilirliğin/basitliğin artırılması
- Belirgin ve evrensel görsellerin kullanılması
- Çeşitliliğin artırılması
- Daha nitelikli görsellerin seçimi
- Farklılıkların sunulmaması (farklıklara dikkat edilmesi).

- Gereğinden fazla ya da az görsel kullanımı
- Görsel sayısının artırılması
- Konuya uygun olmayan görsel kullanımı
- Kültürel uyumsuzluk
- Metin ile görselin daha uyumlu kullanılması
- Öğrenciyi yönlendirici olması
- Seviyeye daha uygun olması
- Sıkıcı görsel kullanımı
- Türk kültürünü yansıtan görsellere yer verilmesi
- Yerelliğin olmaması (yerellik ilkesine dikkat edilmeli).

Ders kitaplarında kullanılan görsel materyaller dört temel dil becerisini geliştirdiği gibi akademik başarıyı desteklemektedir (Sertoğlu, 2019).

Araştırmada kullanılan lisansüstü tezlerin anahtar kelimelerinde “ders kitabı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve Yabancı dil olarak Türkçe”nin yoğunluk göstermesi araştırmacıların kaynaklara ulaşmasını kolaylaştırmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmayla ilgili sonuç ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1 Sonuçlar

Araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü tezler çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Araştırma sonucunda

6.1.1 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin; Yayımlı Yılı, Yayımlı Tüğü, Üniversite ve Enstitü İlişkin Sonuçları

İncelenen çalışmalarda en çok ders kitapları üzerine yapılan çalışmaların yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yazılan tezlerin 2018 yılında 4 çalışma, 2019 yılında 3 çalışma, 2020 yılında 2, 2021 yılında 2, çalışma ve diğer yıllarda birer çalışma şeklinde yoğunlaştığı görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları üzerine yazılan tezler kapsamında çalışmalar İstanbul Üniversitesi 2 çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi 2 çalışma Hacettepe Üniversitesi 2 çalışma, diğer üniversitelerde ise birer çalışma yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamındaki çalışmalar Sosyal Bilimler Enstitüsü 7 tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü 6 tez ve Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü 2 tez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.2 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Yöntem, Modeli, Örnekleme, Veri Toplama Aracı, Analiz Yöntemine İlişkin Sonuçları

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamındaki çalışmalarda kullanılan yöntemlerden nitel araştırma yöntemi 13, karma yöntem 2, tarama modeli 2, durum çalışması 2, betimsel analiz 2, ve 1 iç içe geçmiş çoklu durum deseni olarak yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte olan Demir vd. (2021), Maden ve Önal'ın (2021) yapmış oldukları çalışmalarda da nitel araştırma yöntemiyle yazılan çalışmaların daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimindeki çalışmalarda bulunan katılımcı sayısının öğretici kategorisinde 672 katılımcı olduğu, öğrenci kategorisinde ise 1296 katılımcı olduğu ve toplam katılımcı sayısının 1968 kişi

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekleyen çalışmalarında Maden ve Önal (2021) inceledikleri tezlerin yöntem kısımlarındaki çalışma gruplarını en çok TÖMER öğrencilerinin sonra dokümanların ve en son da öğretmenlerin oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamındaki çalışmalarda çalışma grubunda öğretici 5, öğrenci 4 ve ders kitapları 15 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamındaki çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı görüşme formu 5, açık uçlu sorular 3, anket formu 4 en çok tercih edilen veri toplama yöntemi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demir vd. (2021) yılında yapmış oldukları çalışmada ise lisansüstü tezlerde ölçek ve anketlerin veri toplama aracında yoğunlaştığını belirtmişlerdir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamındaki çalışmalarda kullanılan veri analizleri doküman analizi 11, istatistiksel analiz 3, betimsel analiz 2 ve frekans ve yüzde analizi 2 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat Demir vd. (2021), Erol (2021) yapmış oldukları çalışmada çalışmaların betimsel analizde yoğunlaştığını belirtmişlerdir.

6.1.3 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Amaç ve Konularına İlişkin Sonuçlar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamındaki tezlerin amaçları öğretmenlerin telaffuz becerilerine ilişkin görüşleri (geliştirmeye yönelik etkinlikler, öğretim yöntem ve tekniklerinin incelenmesi, telaffuz becerisinin önemi), görsel öğeler (öğretim süreci ile yaşanan sorunlar, öğretmenlerin görsel unsurları değerlendirmesi), dil bilgisi (dil düzeyi tutarlılığının incelenmesi, ders kitaplarındaki dil bilgisi sıralamasının belirlenmesi), metinler (kültürel bildirime etkisi ve okuma becerilerine etkisi), söz varlığı (sıklık ölçütlerine göre incelenmesi ve söz varlığının öğretim materyallerine etkileri) gibi amaçlarla gruplandırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamındaki çalışmalarda kullanılan tezlerin konuları çalışma söz varlığı 2 çalışma, diğer konu başlıkları birer dağılım göstermektedir. Demir vd. (2021) yapmış oldukları çalışmada çalışmaların dil öğretiminde duyuşsal özellikler konusunda yoğunlaştığını belirtmişlerdir.

6.1.4 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Sonuçlarına İlişkin Sonuçlar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamında kullanılan tezlerin görsel materyal kullanımına ilişkin sonuçlarda ise dinleme becerisine görsellerin katkı sağladığı, yazma becerisinde görseller metinlerin ve soruların daha anlaşılabilir olduğunu, konuşma becerisinde öğrencinin görsellerle eş güdümlü konuşmasının zihinde yeni fikirler oluşturduğu, okuma becerisinde görsellere daha fazla ihtiyaç duyulduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

İstanbul kitabında ise kültürel çeşitliliği yansıtmada, Türk kültürünü yansıtmada, dil ve kültür ilişkisinin ve kültürel unsurlara yönelik tutumların eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ders kitaplarındaki Türk kültürüne ilişkin görüşler dil-kültür ilişkisi yetersiz olduğu, içerik bilgisinin eksik olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ders kitaplarında telaffuz becerisine yönelik bir bölümün bulunmadığı ve ders kitaplarında tekerleme ve mânî kullanımının telaffuz becerisini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.5 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Önerilerine İlişkin Sonuçlar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamında kullanılan tezlerin önerilerine ilişkin sonuçlarda ise ders kitaplarında olmayan stratejilerin eklenmesi, ders kitaplarında görsel öğelerin gerçeğe uygun görsellerden seçilmesi gerektiği, ders kitaplarının kolay ve anlaşılır bir şekilde tasarlanması gerektiği, ders kitaplarında etkinlikleri görsel unsurlarla uygun olması gerektiği, ders kitaplarını inceleme komisyonu oluşturulması gerektiği, ders kitaplarında farklı dillerin kültür unsurlarına yer verilmesi gerektiği, öğretmen kılavuz kitaplarının olması gerektiği, ders kitaplarında kullanılan kültürel unsurların öğrencilerin iletişimsel yeterlilik becerilerine uygun olarak seçilmesi gerektiği, ders kitaplarında kullanılan metinlerde kültürlerin olumlu ve olumsuz yanlarının verilmesi gerektiği, ders kitabı hazırlarken öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanması gerektiği, ders kitaplarında seçilen görsel unsurların dört becerisi geliştirmeye yönelik olarak hazırlanması gerektiği, ders kitaplarında kullanılan dil bilgisi konuları arasında tutarsızlıkların giderilmesi gerektiği, ders kitaplarında söz varlığının dil seviyelerine göre oluşturulması gerektiği, ders kitaplarında kullanılan söz varlığının

öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanması gerektiği, ders kitaplarında telaffuz becerilerine yönelik kazanımlara yer verilmesi gerektiğine yönelik sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çalışma kapsamında kullanılan tezlerin önerilerinde ise ders kitaplarında Türk kültürüne uygun içeriklere yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitaplarında kelime öğretme stratejileri, telaffuz becerisi, İstanbul kitabının değerlendirilmesi, söz varlığı, kültür aktarımı, dil bilgisi, ders kitaplarında görsel materyallerin kullanımı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kitapların hazırlanması ve konuşma becerisine yönelik öneriler olduğuna yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak dinleme, okuma ve yazma becerilerine yönelik önerilerde bulunan çalışmalara rastlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6.1.6 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Dört Temel Dil Becerisine, Ders Kitaplarına ve Dil Bilgisine İlişkin Sonuçlar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin ders kitaplarına ve dil bilgisine yönelik sonuçları incelendiğinde dil seviyelerine göre A1 seviyesinde 14 çalışma, A2 seviyesinde 12 çalışma, B1 seviyesinde 10 çalışma, B2 seviyesinde 7 çalışma, C1 seviyesinde 7 çalışma, C1+ seviyesinde 2 çalışma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kısaca ders kitapları üzerine en fazla çalışma A1 ve A2 temel seviye olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erol (2021) yapmış olduğu çalışmada temel seviyede (A1 ve A2) yoğunlaştığını belirtmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin konuşma becerisine ilişkin sonuçlarında ise konuşma becerisinin akademik başarıya katkısı olduğu, ders kitaplarında konuşma etkinliklerinin içeriğe uygun olmadığı, konuşma etkinliklerinin günlük hayattan uzak olduğuna ulaşılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin yazma becerisine ilişkin sonuçları incelendiğinde otantik etkinliklerin ders kitabında kullanılmasının öğrenci başarısını arttırdığı, söz varlığı unsurlarının yazılı anlatımlarda olumlu etkileri olduğuna ulaşılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin dinleme becerisine ilişkin sonuçları incelendiğinde otantik

etkinliklerin ve sözlü anlatımlarda kullanılan kelimelerin sıklıklarına ilişkin tezlerin olduğuna ulaşılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ders kitapları üzerine yapılan tezlerin okuma becerisine ilişkin sonuçları incelendiğinde ise anlama etkinliklerinin amacına yönelik tezlerin olduğuna ulaşılmıştır.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulguları incelendiğinde en fazla konuşma becerisine yönelik 4 çalışma, yazma becerisine yönelik 3 çalışma, dinleme becerisine yönelik 2 çalışma, okuma becerisine yönelik 1 çalışma olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca yazma, dinleme ve okuma becerilerini ortak çalışan iki çalışma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulgularına yönelik sonuçlar; ders kitapları kelime öğretimi, Türk kültürü ve ders kitaplarına ilişkin görüşler ve İstanbul Yabancılar için Ders Kitabı değerlendirmesi olarak gruplandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulgularına yönelik sonuçlar: Ders kitaplarında kullanılan kelime öğretim stratejileri; bağlam üretmeye yönelik stratejiler, kelime anlamını kesinleştiren ve derinleştirmek için kullanılan stratejiler, bilinmeyen bir kelimenin anlamını çözme stratejileri, sözlük kullanmaya yönelik stratejiler, dinleme ve okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik stratejiler, metinler arası okumaya yönelik stratejiler, öğretmenlerin sınıf içinde kullandığı kelime öğretimi stratejileri, görsellerden yararlanmaya yönelik stratejiler, kavram ve kavram haritasına oluşturmaya yönelik stratejiler, canlandırma yapmaya yönelik stratejiler, iletişime açık olmaya yönelik stratejiler, kelime defteri ve sözlük kullanmaya yönelik stratejiler, tahmin etmeye yönelik stratejiler olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca en fazla tahmin etmeye yönelik stratejiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulgularına yönelik sonuçlar: Türk kültürü ve ders kitaplarına ilişkin görüşler; öğretim elemanlarının kültür öge aktarımına ilişkin görüşleri, Gazi TÖMER kitabının kültüre göre yetkinliğine ilişkin görüşler, yabancı uyruklu öğrencilerin kültür hakkında görüşleri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulgularına yönelik sonuçlar: İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı değerlendirmesi; metin tasarımı açısından değerlendirildiği, ders kitabının kültüre yönelik yeterliği, görsel unsurlar açısından

değerlendirildiği, sayfa numaraları açısından değerlendirildiği, kapak tasarımı açısından değerlendirildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca İstanbul Kitabı çalışmalarda en fazla çalışma konusu olan ders kitabı olarak öne çıkmaktadır.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulgularına yönelik sonuçlar: Türkiye'deki yabancı öğrencilerin kelime ve cümle bilgisi; kelime gruplarının yeterliği ve cümle bilgilerinin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ders kitaplarında kullanılan metin türlerinden destan türüne yer verilmemiştir. Destanlar Türk kültürünü ve tarihini anlatan metinler olmasıyla önem arz etmektedir.

6.1.7 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Görsel Unsurlarına İlişkin Sonuçlar

Ders kitapları üzerine yapılan çalışmalarda görsel materyal kullanımı yerellik, evrensellik, AODÇ'de belirtilen dil düzeylerine uygunluğu, görsellerin metin içeriğiyle uyumu, görsellerin öğrencilerin ilgisini çekmesi, görsellerin ders amacıyla ilişkisi, ders kitaplarında kullanılan görsellerin düzeltilmesi gereken notlarına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca ders kitaplarının evrensellik ve yerellik ilkelerine göre denetlenmesi gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarındaki görsellerin AODÇ'ye uygunluğu; görsellerin sayıca eksik olması, belirtilen dil seviyende konu uyuşmazlığı, seviyelere göre görsel uyumsuzluk, seviyelere göre uyumsuzluğu, seviyelere uygun olmayan ifade ediliş biçimi, dil seviyelerine göre şekilce uyumsuz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ders kitaplarındaki görsel unsurların metin içeriğiyle ilişkisi; açık ve anlaşılır olmadığı, A2 dil seviyesinde kısmen yeterli olduğu, görsellerin sayıca yetersiz olduğu, gerçeklikten uzak olması, görsellerin metinleri yansıtmadığı, metinlerle görsel unsurların uyumsuz olduğu, değişkenlik gösterdiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Ders kitaplarındaki görsellerin öğrencilerin ilgisini çekmesi bakımından ayırt edici olmaması, kişisel özelliklere uyum sağlamaması, dikkat çekici olmaması, güncellikten uzak olması, öğrencilerin derse odaklanmasında etkili olduğu ve gerçekçi olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların dersin amacıyla ilişkisi bakımından yanlış yönlendirmelerin olduğu, bütünlük sağlanamaması, yetersiz

olması, görsellerin güncellikten uzak olması, düşük kalitede olması, sayısal olarak yeterli olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların düzeltilmesine yönelik sonuçlar; görsel unsurların dil seviyelerine daha uygun hâle getirilmesi gerektiği, anlaşılabilirliğin ve benliğin artırılması, gerektiğinden az veya daha fazla görsel unsur kullanılması, dil seviyelerine uygun görsellere yer verilmesi gerektiği, sıkıcı görsellerin kullanımı, Türk kültürünü yansıtan görsellere yer verilmesi, konuya uygun olmayan görsellerin kullanımı, belirgin ve evrensel görsellerin kullanımı, görsellerin sayıca artırılması, daha etkili ve nitelikli görsellerin seçimi gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

6.1.8 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Ders Kitapları Üzerine Hazırlanan Tezlerin Kelime Sıklığına ve Anahtar Kelimelerine İlişkin Sonuçlar

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin bulgularındaki kelime sıklığı sonuçları; ders, Türkçe, dil, yabancı, kitabında, seviyesinde, A2 görsel gibi kelimelerin en sık kullanılan kelimeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerde kullanılan anahtar kelimelere ilişkin sonuçlar; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi (n=5), Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (n=5), ders kitabı (n=5), gibi anahtar kelimelerin eşit dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

6.2 Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları üzerine yapılan tezlerin amaç ve konularına bakıldığında okuma becerilerine yönelik tezlerin olduğu görülmektedir. Ders kitapları üzerine yapılacak olan çalışmalarda dinleme, konuşma ve yazma becerilerine yönelik çalışmaların yapılması gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan görsellerin dört temel dil becerisinde dinleme, yazma, konuşma becerilerine katkı sağlamasına karşın okuma becerisinde daha fazla görsellere ihtiyaç duyulduğundan dolayı ders kitabı hazırlarken okuma becerisine uygun görsellere yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarındaki Türk kültür unsurlarının dil-kültür ilişkisi bakımından daha yeterli hâle getirilebilmesi için Türk kültüründeki evrensel kişilere ve gerçek yaşam içerisindeki kültür unsurlarının kitaplarda yer alması gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında telaffuz becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin artırılması ve telaffuz becerilerini geliştirecek bölümlere yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Sadece konuşma becerisini değil; dinleme, okuma, yazma becerilerini de geliştirecek görsellere yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının AODÇ yeterliklerine göre hedef kitle yaşı, dil seviyesi, dil seviyesinin kazanımlarına uygun olacak şekilde hazırlanması gerektiği önerilmektedir.

Ders kitapları üzerine yapılan tezlerin en fazla A1 ve A2 seviyelerinde olduğu görülmüştür. Ders kitapları çalışmalarında diğer dil düzeyleri için (B1, B2 ve C1) araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmektedir. Böylece ders kitapları arasında uyumluluğun sağlanacağı düşünülmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan konuşma etkinliklerinin içerikle ilişkili olacak şekilde düzenlenmesi gerektiği ve konuşma etkinlikleri gerçek yaşama yakın olacak şekilde tasarlanması gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan otantik doküman etkinlikleri öğrencilerin yazma becerisini olumlu yönde geliştirmiştir. Bu bağlamda ders kitapları hazırlanırken otantik doküman etkinliklerine daha çok yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan otantik metinler ve sözlü anlatımlarda kullanılan kelime sıklıklarına yer verilmiştir. Bu bağlamda ders kitaplarında kullanılan kurgusal metinlerde öğrencinin dinleme becerisi başarısı ve dinleme anlama durumları üzerine çalışmalar yapılması gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan otantik metin etkinlikleri öğrencinin başarısını olumlu yönde geliştirmektedir. Bu bağlamda ders kitaplarında kullanılan kurgusal metinlerin öğrenci başarı durumunu ve öğrenen ve öğreticilerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi gerektiği önerilmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları üzerine yapılan çalışmalarda dinleme ve okuma becerilerine yönelik çalışmaların yapılması gerektiği ve dört temel dil becerisinin farklı ders kitaplarında karşılaştırmaları olarak incelenmesi ve bu doğrultuda öğrenen ve öğretici görüşleri bağlamında değerlendiren çalışmaların yapılması gerektiği önerilmektedir. Bu bağlamda ders kitapları karşılaştırmaları yapılabilecek ve bu karşılaştırmaların öğrenen veya öğretici yönünden değerlendirilmesi kitapların niteliğini arttıracaktır.

Ders kitaplarında kullanılan kelime öğretim stratejilerinin her kitapta dengeli olabilecek şekilde hazırlanması Türkçe öğretimi alanında kullanılan kitaplar arasında tutarlılık ve nitelik olarak eşitlenmesi sağlanacaktır. Bu bağlamda ders kitapları arasında rekabet durumu azalacak veya ortadan kalkacaktır.

Ders kitaplarının kültürel yetkinlikleri kontrol edilmelidir.

İstanbul kitabı içerik ve biçim yönüyle öğrenen ve öğretici görüşleriyle en değerlendirilen ders kitabı olması kitabın dil öğretiminde niteliksel olarak geliştirdiğini söyleyebiliriz. Diğer ders kitapları üzerine bu bakış açısıyla yapılan araştırma ve değerlendirme çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki görsel unsurlar biçim ve içerik yönünden AODÇ'ye uygun olarak hazırlanması gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların A2 seviyesinde yeterli olmadığı ve geliştirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların ders kitaplarında dengeli ve sayıca yeterli olarak şekilde ve metinlerle görsel arasında uyumsuzlukların giderilmesi önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların öğrencilerin ilgilerine uygun, güncel ve gerçek kişilerin özelliklerini yansıtan görsellerin tercih edilmesi önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan görsellerin biçim olarak (görsel kalitesi, renk uyumu, zıt renk kullanımı) dikkat edilmesi gereken unsurlar olarak önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan görsellerin dil seviyelerine göre hazırlanması, Türk kültürünü yansıtan görsel unsurlara yer verilmesi, sıkıcı ve gereksiz görsel kullanımından kaçınılması gerektiği önerilmektedir.

Ders kitaplarında kullanılan dil bilgisi konuları kolaydan zora ve basitten karmaşığa doğru olacak şekilde tasarlanmalıdır.

Ders kitaplarında dil bilgisi konularının açıklamalarına yer verilmeli veya dil desteği bölümü olmalıdır. Dil bilgisi konuları arasındaki geçişler belirgin olacak şekilde hazırlanmalıdır.

7. KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 7th Edition atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Altınok, K. (2020). Kültürel miras ve dil öğretimi bağlamında “Gazi Tömer yabancılar için Türkçe öğretim seti”. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 223-246. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uhad/issue/58003/790211>
- Arslan, M. (2012). Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 167-188. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusbd/issue/10275/126071>
- Arslan, M. ve Ergin, A. (2010). Effective usage of audiovisual materials in teaching Turkish to foreigners. *Dil Dergisi*, (147), 63-86. https://doi.org/10.1501/Dilder_0000000126
- Bekirov, E. ve Uysal, B. (2022) Yabancı dil öğretimi kitaplarında otantik metinlerin dil becerileri ekseninde kullanımı. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 10(2), 1-18. <https://doi.org/10.29228/ijlet.62790>
- Bekleyen, N. (2016). *Çocuklara yabancı dil öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılarla Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(4), 107-133. DOI: 10.7884/teke.100
- Borbely, D. O. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında kelime grupları ve cümle bilgisi konularının öğretimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Boylu, E. ve Çal-Işık, P. (2018). Suriyeli mültecilerin Türkçe kursuna başlamadan önceki söz varlığı durumları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(1), 68-94. <https://doi.org/10.16916/aded.344339>
- Bozkurt, A. ve Bozkaya, M. (2013). Etkileşimli e-kitap: Dünü, bugün ve yarını. *Akademik Bilişim 2013*. 23-25 Ocak, Akdeniz Üniversitesi, Antalya. <https://ab.org.tr/ab13/bildiri/125.pdf>
- Büyükikiz, K. ve Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme/an evaluation of vocabulary teaching on Turkish teaching as a foreign language. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 145-155. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19547/208182>
- Büyükikiz, K. (2014). Yabancılarla Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19562/208693>
- Çalık, T. (2001). *Türkçe ders kitaplarının biçim ve tasarımı, konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu, Türkçe 1-8*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Candaş-Karababa, Z. C. (2009). Teaching Turkish as a foreign language and problems encountered. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 42(2), 265-278. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001185
- Candaş-Karababa, Z. C. (2016a). *Yabancılar için Türkçe öğrenme kitabı, learning pack of Turkish for foreigners A1*. Anı Yayıncılık.
- Candaş-Karababa, Z. C. (2016b). *Yabancılar için Türkçe öğrenme kitabı, learning pack of Turkish for foreigners A2*. Anı Yayıncılık.
- Dağtan, E. (2015). Dil öğretimi. N. Bekleyen (Ed.). *Konuşma becerisinin öğretimi* (1. baskı) içinde (s. 333-350). Pegem Akademi Yayınları.

- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2021). Eğitim ve ders kitapları, Ö. Demirel ve K. Kiroğlu (Ed.). *Ders kitabı incelemesi* (5. baskı) içinde (s. 4-13.) Pegem Akademi.
- Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme. (2013). (2. baskı). Telc GmbH.
- Doğru, M. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin temel (A1-A2) seviyesinde işlevsel dil bilgisi öğretimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dolunay, S. K. (2005). "Türkiye ve dünyadaki Türkçe öğretim merkezleri ve Türkoloji bölümleri üzerinde bir değerlendirme", *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 28-30 Eylül: Denizli. https://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/salih_kursad_dolunay_turkoloji_bolumleri_degerlendirme.pdf
- Dolunay, S. K. (2010). Dil Bilgisi öğretiminin amacı ve önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, XXVII (27), 275-284. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/156993>
- Emek, M. (2020). 2010-2020 yılları arasında Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretimi alanında Türkiye'de yapılan tez ve makale türü akademik çalışmaların çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. A. Okur, İ. Güleç, B. İnce (Ed.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeni yönelimler II* (1. baskı) içinde (s. 147-165). Beşiz Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2005). *Başlangıçtan yirminci yüzyıla Türk dili tarihi*. Akçağ Yayıncılık.
- Eren, S. (2022). Kamu diplomasisi bağlamında Türkiye'nin afrika açılım politikası. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 128-152. <https://doi.org/10.14782/marmarasbd.1035048>
- Ergül, E., Mutlu, M., Usta, B. ve Çelebi, C. (2019). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Temel Eğitim*, 1 (3), 39-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/temelegitim/issue/45576/577235>
- Erkan-Bilen, S. K. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe alanındaki yüksek lisans tezlerinin giriş bölümlerinin sözbilimsel yapı özellikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Erol, S. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde söz varlığı ve sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme: 1981-2021 lisansüstü tezler. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 6 (1), 103-120. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aydintdd/issue/60838/889858>
- Ersoy, İ. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki görsel öğelerin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale
- Göçen, G. (2016) "Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı" [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Göçer, A., Tabak, G. ve Coşkun, A. (2012). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kaynakçası. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 32, 73-126. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16973/177363>
- Göçmen, E. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde otantik dokümanların kullanımı ve A1- A2 düzeyinde dil becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Gökşen, E. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında edebî metin kullanımı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Akçağ Yayınları.

- İşcan, A. (2014). Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi. A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar-yaklaşımlar-etkinlikler* (1. baskı) içinde (s. 3- 28). Pegem Akademi.
- Kahriman, R., Dağtaş, A., Erhan-Çapoğlu, E. ve Ateşal, Z. (2013). Yabancılar Türkçe öğretimi kaynakçası. *Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 80-132. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/143403>
- Karamustafaoğlu, S. U., Salar, U. ve Celep, A. (2015). Ortaokul 5. sınıf fen bilimleri ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/amauefd/issue/54731/694443>
- Kaya, S. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında dil bilgisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kaya, S. ve Dolunay, S. K. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi okuma kitaplarının etkinlikler, basit zamanlar, birleşik çekimler ve ek fiil kullanımı açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (7), 1-14. <https://doi.org/10.29000/rumelide.808156>
- Kemiksiz, Ö. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine yapılan araştırmaların eğilimleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özel Sayısı, 34-56. <https://doi.org/10.35675/befdergi.832492>
- Kırımlı, D. Ş. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yönergeler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Koparan, B. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin öğrenci ve öğretmen elemanı görüşleri ile ders kitaplarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Korkmaz, Z. (2017). *Dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köse, D. ve Özsoy, E. (2021). Türkiye’de yabancılar Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 8(1), 30-54. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkophone/issue/57795/796847>
- Küçük, S. ve Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 442-456. https://www.researchgate.net/publication/330149809_Yabanci_Dil_Olarak_Turkce_Ogretimi_ile_Ilgili_Hazirlanan_Tezlerde_Gecen_Anahtar_Kelimelere_Yonelik_Icerik_Analizi_Content_Analysis_of_the_Keywords_in_the_Dissertations_on_Teaching_Turkish_as_a_Foreign
- Maden, S. ve Önal, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 42-56. <https://doi.org/10.47714/uebt.878270>
- Melanlıoğlu, D. (17-19. 10. 2008). Divanü Lügati’t-Türk’ün ve Güncel Türkçe Sözlük’ün Türkçe eğitimi açısından önemi. *Uluslararası Kâşgarlı Mahmud Sempozyumu Bildirileri*. Rize Üniversitesi Yayınları, 470-477.
- Mete, F. (2013). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin özel alan yeterlikleri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nalbant, S. (2019). *Türkçenin yabancılar öğretiminde otantik öğrenmenin dinleme becerisine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Özdemir, S. (2019). *Kuramdan uygulamaya Türkçe ders kitabı incelemeleri*. Anı Yayıncılık.
- Sağlık, H. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan konuşma becerisi etkinliklerinin Avrupa dil gelişim dosyası doğrultusunda değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Saydam, M. (2018). *Kelime öğretimi stratejileri açısından yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Serin, N. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları ile bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık.
- Teke, S. (2020). *Türkçe dil bilgisi öğretiminin tasvirî (açıklamalı) bibliyografyası* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Telçeker-Sertoğlu, P. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında "İstanbul yabancılar için Türkçe" setinin görsel düzen açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Toraman-Ünal, E. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarında kullanılan telaffuz yöntem ve uygulamaları üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Turhan-Tuna, S. ve Özer, H. (2020). Yabancılar Türkçe öğretimi konusunda yayımlanmış bilimsel çalışmalar üzerine bir inceleme. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 81-98. <https://doi.org/10.21666/muefd.748610>
- Türkay, K. (1982). *A. Dilaçar*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2464-2479. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/42447/511185>
- Ungan, S. (2006). Avrupa birliğinin dil öğretimine karşı tutumu ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 217-226. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/55372>
- Vargelen, H. (2013). *Kültürlerarası iletişimsel yeterlilik bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yahşi, Ö. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretiminde temel düzey söz varlığını belirleme: yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitapları ile Türkçeyi yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazılı ve sözlü anlatım uygulamalarına dayalı söz varlığı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yalınkılıç, K. (2020). Bir öğretim aracı olarak ders kitabı. H. Ülper (Ed.). *Türkçe ders kitabı çözümlemeleri* (5. baskı) içinde (s. 3-22). Pegem Akademi.
- Yaman, Ş. (2015). Dinleme becerisinin öğretimi. N. Bekleyen (Ed.). *Dil öğretimi* (1. baskı) içinde (s. 310-332). Pegem Akademi.
- Yeşilyurt, E. (2016). Osmanlı Döneminde İsnkilizlere Türkçe öğretmek amacıyla yazılan kitapların dil öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 277-294. <https://doi.org/10.16916/aded.21353>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

<https://akdemyayinlari.com/urun/abc-cocuklar-icin-turkce-egitim-seti-a1-1-1-.html> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://www.kitapyurdu.com/kitap/easy-turkish-course-ingilizler-icin-kolay-turkce-2-kitap-2-cd/58865.html> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://sozluk.gov.tr/> Güncel Türkçe Sözlük, (Erişim tarihi 19.09.2022).

http://www.papatya.gen.tr/yabancilar_icin_Turkce_izmir_A1.htm (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://dilmer.com/kendi-kendime-turkce/> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://turkiyemaarif.org/page/42-DUNYADA-MAARIF-16> (Erişim Tarihi: 11.06.2021).

<https://www.istanbulkitapcisi.com/modern-turkish-kitabi-orhan-dogan> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070518-3.htm> (Erişim: 11.06.2022).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211014-1.htm> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/20160628-17.htm> (Erişim: Tarihi: 11.06.2022).

<https://library.hacettepe.edu.tr/books/tk2.html> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://www.tdk.com.tr/Turkce-Okuyalım-Yazalım.html> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://www.kesityayinlari.com/kitap/turkceye-yolculuk-a1-ders-kitabi-a1-calisma-kitabi-2-kitap-set-ibrahim-gultekin-mustafa-balci-deniz-melanlioglu-yakup-turkdil-9786056708343> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

http://www.papatya.gen.tr/Yabanci_Dil_olarak_Turkce_Dilbilgisi_Kitabi.htm (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://dilmer.com/yabanci-dilim-turkce/> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://www.kitapyurdu.com/kitap/yabancilara-pratik-turkce-dersleri-a-practical-course-in-turkish/315722.html> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> (Erişim: 11.06.2021).